

PEST MEGYE

ÖNKORMÁNYZATÁNAK

KÖZLÖNYE

**PEST MEGYEI
TERÜLETFEJLESZTÉSI
KONCEPCIÓ**

**AKTUALIZÁLT
TERÜLETI
HATÁSVIZSGÁLAT és
KÖRNYEZETI
ÉRTÉKELÉS**

2021. április

Pest Megye Területfejlesztési Konceptió
TERÜLETI (TÁRSADALMI, GAZDASÁGI) HATÁSVIZSGÁLAT
és KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS

MEGBÍZÓ: PEST MEGYE ÖNKORMÁNYZATA

Készítő: TÁJOLÓ-TERV KFT.
1147 Budapest, Must u.4.
2013. OKTÓBER

KÉSZÍTETTE: AUER JOLÁN
területrendező tervező TR 01-5003
élővilágvédelmi szakértő SZTV Sz 042/2009
tájvédelmi szakértő SZTjV Sz 042/2009
S. VASI ILDIKÓ PRO TERRA KFT.
okl. szociológus
vezető településtervező TT1/É-01-2609

MEGÉRTI MAGYAR ENERGETIKAI GAZDASÁGTERVEZŐ ÉS ÉRTÉKELŐ
AKTUALIZÁLTA: TANÁCSADÓ IRODA KFT.
1145 Budapest, Emília utca 46.
2021. ÁPRILIS

Tartalomjegyzék

1	A területi hatásvizsgálat és a környezeti értékelés kidolgozásának ismertetése.....	5
1.1	A területi hatásvizsgálat és a környezeti értékelés kidolgozásának ismertetése.....	5
1.2	A területi hatásvizsgálathoz és a Környezeti értékeléshez felhasználható információk leírása	6
1.3	A területi hatásvizsgálat és környezeti értékelés készítése során tett javaslatok hatása a területfejlesztési koncepcióra	6
1.4	A környezeti értékelés véleményezése és egyeztetése.....	7
1.5	A környezeti értékelés folyamatának leírása.....	7
2	A területfejlesztési koncepció ismertetése és céljainak összevetése más megegyező szintű tervek, koncepciók, programok céljaival	8
2.1	A területfejlesztési koncepció és program főbb céljai, tartalmának összefoglaló ismertetése .	8
2.2	A területfejlesztési koncepció és program összevetése más, megegyező szintű releváns tervekkel, koncepciókkal	11
3	A területfejlesztési koncepció rész céljainak környezeti, társadalmi és gazdasági szempontú konzisztencia vizsgálata, az esetleges ellentmondások feltárása	12
4	A jelenlegi környezeti, társadalmi és gazdasági állapot ismertetése a területfejlesztési koncepcióval összefüggésben	14
4.1	Gazdasági SWOT elemzés.....	14
4.2	Társadalmi környezet és humán erőforrás SWOT elemzés.....	18
5	Várható környezeti, társadalmi és gazdasági hatások azonosítása.....	21
5.1	A Koncepció által feltárt környezeti konfliktusok értékelése és a környezeti, társadalmi és gazdasági állapot várható alakulása abban az esetben, ha a javaslatok nem valósulnának meg	21
5.2	A területfejlesztési koncepció céljainak megvalósulása esetén a környezeti, társadalmi és gazdasági szempontból közvetett vagy közvetlen negatív hatást kiváltó tényezők feltárása	27
6	A Területfejlesztési Koncepció javaslatainak elemzése környezeti szempontból azok megvalósulása és meg nem valósulása esetén	33
6.1	A termőföld mennyiségére.....	33
6.2	A talaj minőségére.....	34
6.3	A földtani és ásványvagyonra	35
6.4	A levegő minőségére	35
6.5	A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége)	36
6.6	A hulladékgazdálkodás helyzetére	38
6.7	A tájra (tájszerkezet, tájhasználat)	39
6.8	Az épített környezetre, a kulturális örökségre	41
6.9	Az élővilágra (ökológiai hálózatra, védett természeti területekre, biodiverzitásra)	42
6.10	A környezeti zajra	43
7	A Koncepció javaslatainak elemzése társadalmi szempontból azok megvalósulása és meg nem valósulása esetén.....	45
7.1	A népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás)	45
7.2	A foglalkoztatásra	46
7.3	A szabadidő eltöltésére, a rekreáció területi feltételeire.....	46
7.4	A népesség életminőségére és egészségi állapotára, szociális helyzetére.....	47
7.5	A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére	48

8	A Koncepció javaslatainak elemzése gazdasági szempontból azok megvalósulása és meg nem valósulása esetén.....	49
8.1	A térszerkezetre (a térszerkezet alakulása, a területhasználat változásai, területek rendeltetésének változása, vagy használatának korlátozása, területi fejlődés térbeli korlátai)	49
8.2	A településrendszerre.....	51
8.3	A természeti erőforrásokra	57
8.4	Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére	58
8.5	A mezőgazdaságra, élelmiszeriparra	61
8.6	Az erdőgazdálkodásra.....	64
8.7	Az idegenforgalomra	65
8.8	A vízgazdálkodásra	66
8.9	A térség eltartó képességére és versenyképességére.....	68
8.10	A műszaki infrastruktúrára	70
8.11	Az energiaellátásra	72
9	A Koncepció céljainak megvalósulásával közvetve vagy közvetlenül környezeti, társadalmi és gazdasági szempontból negatív hatást kiváltó tényezők, különös tekintettel azon elemekre, amelyek természeti erőforrások közvetlen igénybevételét vagy környezetterhelés, vagy emberi egészség károsodásának közvetlen előidézését jelentik.....	75
10	Javaslat környezeti, társadalmi, gazdasági szempontú intézkedésre	76
10.1	A koncepció érvényesülése során fellépő, környezetre és az emberi egészségre, valamint a társadalomra és a gazdaságra káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó javaslatok és egyéb intézkedések.....	76
10.2	Javaslat olyan környezeti, társadalmi és gazdasági szempontú előírásokra, feltételekre, amelyeket a koncepció által befolyásolt más terveknel figyelembe kell venni	77
11	Összefoglalás	79
12	I. Melléklet: Natura 2000 hatásbecslés	80
12.1	Bevezető	80
12.2	Az alkalmazott módszer korlátai	80
12.3	Pest Megye Területfejlesztési Koncepciójának bemutatása, céljának meghatározása	80
12.4	A terv térbeli kiterjedése, az általa igénybe vett terület.....	82
12.5	A Terv várható hatásai a Natura 2000 területekre, hatások általános bemutatása	82
12.5.1	Műszaki nyomvonalas jellegű műszaki infrastruktúrafejlesztések	83
12.5.2	Turisztikai célú fejlesztések	84
12.5.3	Hajózás fejlesztése	85
12.6	A Natura 2000 területeket érő hatások megelőzése, a hatások csökkentése	85
12.6.1	Műszaki nyomvonalas jellegű műszaki infrastruktúrafejlesztések	85
12.6.2	Turisztikai célú fejlesztések esetében	86
12.6.3	Hajózási fejlesztések esetében.....	86
II.	Melléklet: Egyeztetés során beérkezett észrevételek és azokra adott válaszok.....	95

1 A területi hatásvizsgálat és a környezeti értékelés kidolgozásának ismertetése

2021-ben megtörténik a 2014-2020 közötti tervezési időszakhoz kapcsolódóan elfogadott, átfogó céljait tekintve 2030-ig érvényes területfejlesztési koncepció felülvizsgálata és módosítása, valamint a 2021-27-es időszakra szóló új területfejlesztési program kialakítása. A területi tervek aktualizálása a 2021-2027 közötti uniós tervezési időszak fejlesztési dokumentumainak tervezését és (elsősorban a területi operatív program esetében) végrehajtását is támogatja.

A területi, megyei területfejlesztési tervezési folyamat az alábbi főbb feladatokból áll:

- A helyzetfeltáró, helyzetértékelő dokumentumok frissítése, elkészítése a területfejlesztési koncepció előkészítési fázisaként
- A területfejlesztési koncepció felülvizsgálata és módosítása
- A területfejlesztési program megújítása, összeállítása
- **A területi hatásvizsgálat és környezeti vizsgálat készítése**
- A 2021-2027 közötti uniós programozási időszak megyei integrált területi programjának összeállítása
- A tervezési folyamat során a partnerség biztosítása

E folyamat részeként a területfejlesztési koncepció felülvizsgálata megtörtént.

1.1 A területi hatásvizsgálat és a környezeti értékelés kidolgozásának ismertetése

A Pest Megyei Önkormányzat 2021-2027-es programozási időszakra vonatkozó területfejlesztési tervezési feladataihoz, a megyei területfejlesztési dokumentumok elkészítéséhez kapcsolódva fontos a várható hatások vizsgálata.

A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet (továbbiakban: TR rendelet) előírásai szerint területi terv vonatkozásában területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat és a környezeti értékelés készül. A jogszabály meghatározásai szerint a megyei területfejlesztési koncepció a területi tervek egyik típusa. A területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat (továbbiakban: THT) tartalmi követelményeit TR rendelet 9. sz. melléklete tartalmazza. A környezeti értékelés (továbbiakban: KÉ) elvárt tartalmát az egyes tervek, ill. programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I.11.) Korm. rendelet (a továbbiakban KÉ rendelet) 4.sz. melléklete tartalmazza. A TR rendelet kimondja, hogy a KÉ rendelet tartalmi követelményei szerint készülő környezeti értékelés a TR rendelet szerinti területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat környezeti szempontú elemzésének minősül.

A Megyei Területfejlesztési Koncepció és Program összetett, azaz a gazdasági-társadalmi és természeti környezet teljességét lefedő jellege, továbbá a fejlesztéspolitikára gyakorolt meghatározó szerepe egyaránt indokoltá teszik, hogy a dokumentum valamennyi olyan szempontot, amelyek az itt élők életfeltételeinek és életminőségének hosszú távú fennmaradását, illetve fenntartását garantálják kiemelt hangsúllyal kezeljen és valamennyi részében következetesen érvényesítsen.

A Területfejlesztési Koncepció felülvizsgálata során a koncepció szövege, céljai, prioritásai csak kismértékben változtak, s ennek alapján a 2013-as THT és SKV dokumentáció aktualizálása történt meg jelen dokumentumban. A Program kapcsán új, önálló THT és SKV készül.

1.2 A területi hatásvizsgálathoz és a Környezeti értékeléshez felhasználandó információk leírása

A területi hatástanulmány és környezeti értékelés a Megbízó által rendelkezésre fejlesztési koncepciók, programok, háttér tanulmányok, nyilvános tanulmányok, szakpolitikai dokumentumok, fejlesztési stratégiák, valamint a kidolgozók saját becslése alapján készült.

Felhasznált tanulmányok, programok, stratégiák:

- Pest Megye területfejlesztési Koncepció Helyzetfeltárás 2020,
- Pest Megye területfejlesztési Koncepció Javaslat tétel 2020,
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia (NFFS), 2013
- Nemzeti Tájstratégia 2017-2026
- Nemzeti Erdőstratégia 2016-2030
- Nemzeti Vízstratégia (Kvassay Jenő Terv), 2017
- Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS-2.) 2018-2030 (elfogadva a 23/2018. (X. 31.) OGY határozattal)
- Nemzeti Energiastratégia, 2020
- IV. Nemzeti Környezetvédelmi Program
- Magyarország Nemzeti Energia- és Klímaterve, 2020
- Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció
- Országos Levegő-terhelés-csökkentési Program (OLP)
- Országos Területrendezési Terv - 2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről (OTrT);
- Pest Megyei Környezetvédelmi Program
- Környezet védelméért felelős szervek által előzetes véleményezési eljárásban, illetve előzetes egyeztetések során közölt információk, adatok.
- vonatkozó jogszabályok

A területi hatásvizsgálat és környezeti értékelés természeténél, korlátainál fogva nem végez újabb adatgyűjtéseket. A területi hatásvizsgálat és környezeti értékelés során tehát a meglévő adatok vizsgálata, a különböző elfogadott fejlesztési koncepciók, stratégiák szempontrendszerének és a területfejlesztési koncepció célkitűzéseinek környezeti megfeleléségének vizsgálata történt meg.

1.3 A területi hatásvizsgálat és környezeti értékelés készítése során tett javaslatok hatása a területfejlesztési koncepcióra

A területi hatásvizsgálat, valamint a környezeti vizsgálat és értékelés a területfejlesztési koncepció javaslattevő munkafázisával párhuzamosan készült.

Így lehetőség nyílt az egymást követő tervváltozatok társadalmi, gazdasági és környezeti szempontok szerinti nyomon követésére, a módosítások ilyen irányú hatásának véleményezésére. A környezeti vizsgálat során elsődleges célunknak tekintettük, hogy a TFK végső változata a lehető legteljesebb mértékben integrálja a környezeti fenntarthatóság elvét, és ezáltal eredményesen szolgálja a környezeti elemek és rendszerek védelmét, esetleges veszélyeztetésük, károkozásuk megelőzését. Reményeink szerint ennek is köszönhető, hogy a Pest Megye Területfejlesztési Koncepciójának javaslattevő része számos olyan fejlesztési területet tartalmaz, amelyek eredményeként a környezeti konfliktusok oldódnak (pl. a megújuló energiafelhasználás térnyerése, az alacsony kibocsátású közlekedési módokra irányuló fejlesztések miatt). Ugyanakkor ellenére nem állítjuk, hogy a TFK „környezeti teljesítménye” ne

lenne tovább fokozható, azaz ne foglalja magában a dokumentum olyan fejlesztési irányokat, amelyek esetében rendkívül körültekintően, a jogszabályi előírások teljeskörű érvényesítésével kell eljárni annak érdekében, hogy a potenciálisan fennálló környezeti kockázatok elkerülhetőek legyenek, és emellett a társadalmi-gazdasági előnyök kiaknázzhatóvá váljanak. Az ezekre irányuló megállapításainkat, javaslatainkat a területi hatásvizsgálat és környezeti értékelés eredményeiről készült jelentés tartalmazza.

1.4 A környezeti értékelés véleményezése és egyeztetése

A környezet védelméért felelős szervek és az érintett nyilvánosság bevonása megtörtént.

A környezeti értékelés egyeztetési dokumentációja és az eljárással összefüggő összes nyilvános dokumentum közzétételre került a Pest Megyei Önkormányzat hivatalos honlapján. A vélemények és észrevételek megadására az önkormányzat a nyilvánosságra hozatal időpontjától legalább 30 nap határidőt biztosított.

Az általuk adott véleményeknek, szempontoknak a környezeti értékelés készítése során történő figyelembevételét, az indokok összefoglalását a II. Mellékletben található táblázat tartalmazza.

1.5 A környezeti értékelés folyamatának leírása

A környezeti értékelés folyamatának főbb mérföldkövei:

Folyamat lépései	Szereplők	Mérföldkő
A környezeti értékelés tematikájának egyeztetése a 2/2005. (I.11.) Korm. rendeletben megjelöltekkel	A környezet védelméért felelős szervek	2020. december - 2021. január
A környezeti értékelés tematikájának véglegesítése	SKV-készítők	2021. február
A Koncepció környezeti értékelési jelentésének aktualizálása	SKV-készítők	2021. február
A Program környezeti értékelési jelentésének elkészítése	SKV-készítők	2021. március
A környezeti értékelési dokumentum egyeztetése a 2/2005. (I.11.) Korm. rendeletben megjelöltekkel	A környezet védelméért felelős szervek	2021. március-április
A környezeti értékelési jelentés végső verziójának elkészítése a beérkező vélemények figyelembevételével	SKV-készítők	2021. március-április
A véleményezők észrevételeire tervezői és megrendelői válasz kidolgozása	SKV-készítők	2021. március-április

A környezeti vizsgálat a Megyei Önkormányzat fejlesztési stratégiái, adatai alapján készült. A környezeti vizsgálatban felhasználtuk a helyzetfeltáró vizsgálatok dokumentációját.

A környezeti vizsgálat nem végez újabb adatgyűjtést, az értékelés csak a megyei területfejlesztési koncepció és program várható környezeti hatásait értékeli, s ezek alapján fogalmaz meg a környezeti értékelés kapcsán felmerülő környezeti konfliktusokat feloldó területfelhasználási, szabályozási megoldásokat, környezetvédelmi intézkedési javaslatokat. A környezeti vizsgálat kiindulópontja a tervezett területfejlesztési koncepció és program célrendszere és a fejlesztési prioritások, változtatások iránya, nagysága, esetlegesen területi elhelyezkedése.

2 A területfejlesztési koncepció ismertetése és céljainak összevetése más megegyező szintű tervek, koncepciók, programok céljaival

2.1 A területfejlesztési koncepció és program főbb céljai, tartalmának összefoglaló ismertetése

A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (Tftv) 2012. január 1. napján hatályba lépett módosítása óta a megye a területfejlesztés legfontosabb területi szintje. A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 27. § (1) bekezdése szerint a megyei önkormányzat területi önkormányzat, amely törvényben meghatározottak szerint területfejlesztési, vidékfejlesztési, területrendezési, valamint koordinációs feladatokat lát el. A törvény alapján a területfejlesztés vált a megyék (megyei önkormányzatok) egyik legfontosabb feladatává. Ezzel a megye hosszú- és középtávú fejlesztését megalapozó és meghatározó dokumentumok kidolgozása is a megyei önkormányzat feladatává vált.

A megújított területfejlesztési szabályozások szerint a megyéknek két tervi műfajban kell területfejlesztési tervezést végezni: koncepciót kell készíteni, majd ezt követően programozni.

A koncepció készítésével a Tftv. alapján Pest megye célja is:

„a) valamennyi térségében a szociális piacgazdaság kiépítésének elősegítése, a fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése, az innováció térbeli terjedésének elősegítése, a társadalmi, gazdasági és környezeti céloknak megfelelő térbeli szerkezet kialakítása;

b) a főváros és a vidék, a városok és a községek, illetve a fejlett és az elmaradott térségek és települések közötti – az életkörülményekben, a gazdasági, a kulturális és az infrastrukturális feltételekben megnyilvánuló – jelentős különbségek mérséklése és a további válságterületek kialakulásának megakadályozása, társadalmi esélyegyenlőség biztosítása érdekében;

c) ...tér szerkezete, településrendszere harmonikus fejlődésének elősegítése;

d) a nemzeti és térségi identitástudat megtartása és erősítése.”

A megyei területfejlesztési koncepció hivatott arra, hogy a megye egészének tervezési alapjait lerakja. Ezért a koncepció úgynevezett teljes tervezés, mely kiterjed:

- a megye társadalmi, gazdasági és környezeti területi alrendszereire egyaránt, beleértve a vidéki térségekkel kapcsolatos témaköröket;
- a megye fejlődése szempontjából fontos témákra, ágazatokra;
- a megyei szinten és a központi szinten kezelhető témákra és ágazatokra egyaránt;
- az önkormányzat és a közsféra tevékenységeivel befolyásolható témákra és ágazatokra, de emellett számba veszi a gazdasági szereplők, a vállalkozások, a civil szervezetek, egyházak és egyéb társadalmi szervezetek felelősségi körébe tartozó feladatokat.

A helyzetértékelés célja az volt, hogy alapját és kiindulási pontját képezze a megyei területfejlesztési koncepció javaslattevő fázisának, majd pedig a megyei területfejlesztési program kidolgozásának.

2020-ban a helyzetértékelés felülvizsgálatra került, s ez az anyag képezte a megyei területfejlesztési koncepció felülvizsgálatának alapját.

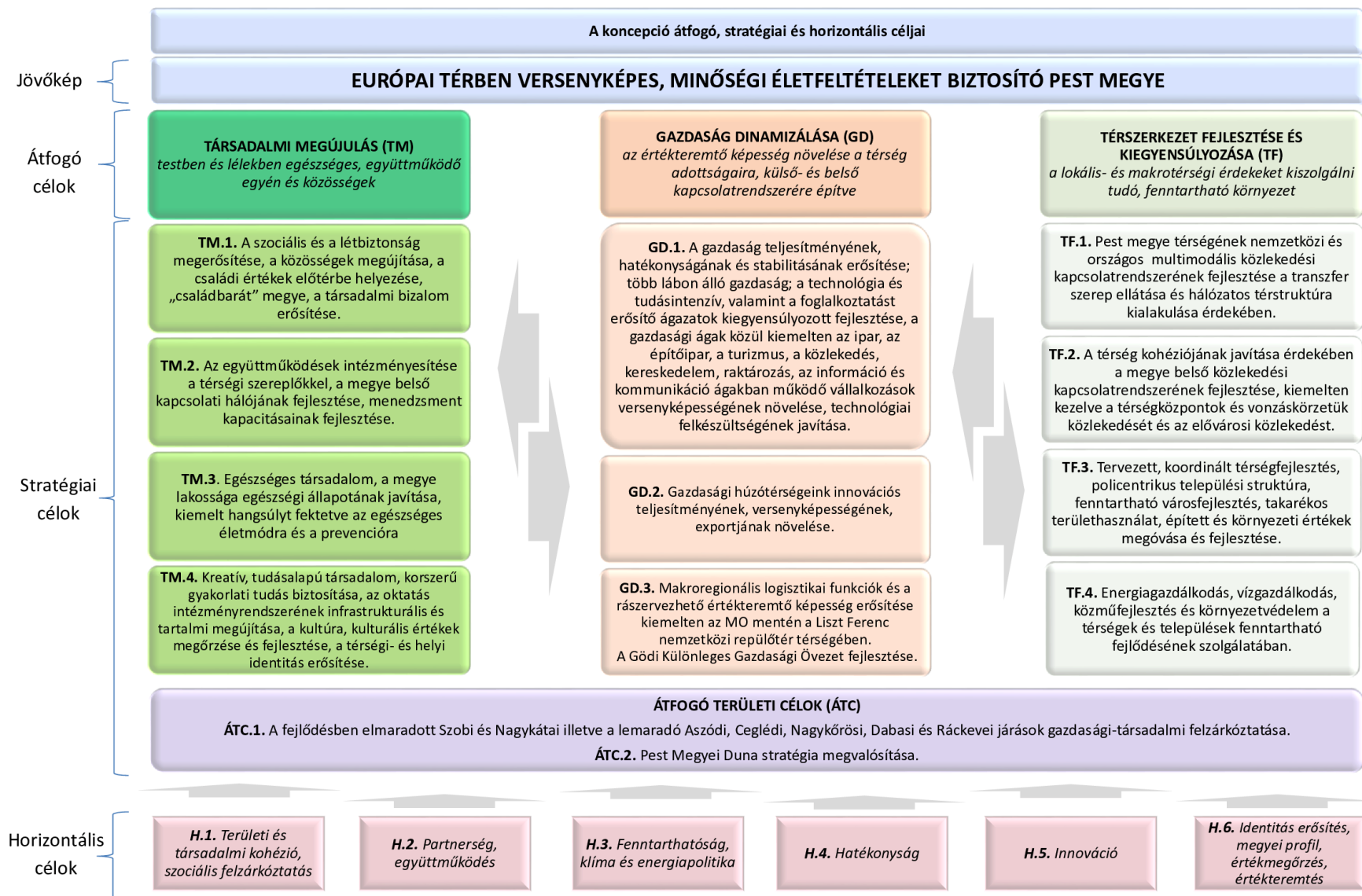
A területfejlesztési koncepció a területfejlesztési koncepciók és területrendezési tervek tartalmi követelményeiről szóló 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet szerinti tartalommal került kidolgozásra, figyelembe véve az országos tervezési folyamatokért felelős szervek iránymutatásait.

A helyzetfeltárást követően a koncepció készítésekor az volt a cél, hogy a globális változások közepette, a klímaváltozás hatására természeti környezetben bekövetkező változások alatt, az átrendeződő világgazdasági, ezzel együtt a hatalmi pozíciók mellett, a gyorsuló információ-áramlás és kommunikációnak megfelelően találja meg azt a jövőképet Pest megye, ami hosszú távra megadja a fejlesztési irányokat és orientál a 2021-2027-es Európai uniós tervezési időszakra.

A megye fő célja: az **„Európai térben versenyképes, minőségi életfeltételeket kínáló Pest megye”**.

Tudatos értékválasztással határozza meg a célkitűzéseket. A gazdasági környezet „megújítása”, mint általános cél, tehát azt a következtetést fejezi ki, hogy Pest megye Területfejlesztési Koncepciójának átfogó, valamint stratégiai és horizontális célkitűzései eléréséhez jelentős hatékonyságnövelésre van szükség az endogén erőforrások, valamint a térszerkezeti adottságok kihasználásában, valamint a vállalkozások és intézmények együttműködésében, ami alapvető változást feltételez a gazdaság működésében. Pest megye, valamennyi célkitűzésében érvényre kívánja juttatni azt a törekvését, hogy a gazdasági, társadalmi és területi fejlődéshez alapvető gazdasági szerkezetváltásra van szükség.

- Nem a közvetítő-városi gyűrűben kívánja pozicionálni magát, hanem axiálisan kívánja kialakítani azokat az összetett „identitás-körzeteit” melyek „ún. gyors (infrastruktúrával jól ellátott) urbanizált és a velük kölcsönkapcsolatban álló „lassú” azaz agrár, vagy/és szabadidő-rekreációs zónákból szerveződnek. Nem egyetlen entitásként, hanem részentitások összességéként kínálja és identifikálja magát a Metropolisz Régiót.”
- Az agglomeráció „túlépítése” megakadályozásával a természeti környezetének jelentős és értékes részének, a főváros környéki „green-belt”-eknek a megtartásával új agglomeráció kép létrehozásával, rendezett településeket szeretne, ahol „a településközpontok agoraként, kellemes találkozóhelyként működnek”.
- „Kiemelten fontos a természeti és épített környezet – kultúrtáj, épített örökség, régészeti- és műemlékek – védelme, megőrzése, fejlesztése, továbbörökítése. A megőrzött múlt nélkül nincs tartós jövő.” A megye városai valódi térségi központként való működésének elérése mind a gazdaságuk, mind az általuk nyújtott lakossági és közszolgáltatások tekintetében.
- „A területfelhasználás szigorú szabályokhoz kötött, a termőföld, a természeti értékek védelme érdekében a gazdaságfejlesztés, a lakóövezetek fejlesztése elsődlegesen csak terület rehabilitációkkal lehetséges, zöldmezős fejlesztésekre csak a megyei fejlesztési és rendezési tervekben kijelölt területeken van lehetőség.”
- A megye minden térségében, hasonló színvonalon szeretné biztosítani az életfeltételeket, a családi értékek előtérbe helyezésével, a családtámogatási rendszer megvalósulásával, a gyermekvállalási kedv növekedését célozza meg a csökkenő válásszám mellett.
- Közlekedési feltételek javításával, bővítésével szeretné a jobb elérhetőséget biztosítani a megye haránt irányú kapcsolatrendszerének bővítésével is.
- Hazánk EU felé tett vállalásaival összhangban a megújuló energiahordozók (nap, szél, földhő, termálvíz és biomassza) arányát a megyei adottságokra építve tovább növeli. Az erdővel borított területeken a faelgázosító illetve a pellet tüzelésű rendszerek kialakítása kapna támogatást. A szennyvíztisztító, valamint a hulladék lerakó telepek biogáz hasznosító rendszereinek fejlesztésével szintén a megye energiaellátásának növelése a cél. A gázzal el nem látott településeken a hőszivattyús fűtésrendszerek elterjesztése javasolt.

forrás: PM TFK Javaslattevő fázis

2.2 A területfejlesztési koncepció és program összevetése más, megegyező szintű releváns tervekkel, koncepciókkal

Az alábbi fejezetben azt vizsgáljuk, hogy a PM TFK célrendszere mennyire illeszkedik az országos szintű, a PM TFK tervidőszakával egybeeső tervdokumentumokhoz.

Stratégiai célok	TM: TÁRSADALMI MEGÚJULÁS				GD: GAZDASÁG DINAMIZÁLÁSA			TF: TÉRSZERKEZET FEJLESZTÉSE ÉS KIEGYENSÚLYOZÁSA				ÁTC: ÁTFOGÓ TERÜLETI CÉLOK	
	TM1	TM2	TM3	TM4	GD1	GD2	GD3	TF1	TF2	TF3	TF4	ÁTC1	ÁTC2
Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia	ü		ü			ü				ü	ü		
Nemzeti Tájstratégia										ü	ü	ü	
Nemzeti Erdőstratégia					ü					ü	ü	ü	ü
Nemzeti Vízstratégia (Kvassay Jenő Terv)					ü					ü	ü	ü	ü
Nemzeti Éghajlatváltási Stratégia			ü	ü							ü	ü	ü
Nemzeti Energiastratégia										ü	ü		
Magyarország Nemzeti Energia- és Klímaterve										ü	ü		
Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia				ü	ü	ü				ü	ü	ü	ü
OFTK	ü		ü		ü	ü	ü	ü	ü	ü	ü	ü	ü

Az összefoglaló táblázat alapján megállapítható, hogy a **PM TFK célrendszere összhangban van az országos szintű releváns stratégiai dokumentumokban foglaltakkal**. A koncepció leginkább a TF3 (Tervezett, koordinált térségfejlesztés, policentrikus települési struktúra, fenntartható városfejlesztés, takarékos területhasználat, épített és környezeti értékek megóvása és fejlesztése) és TF4 (Energiagazdálkodás, vízgazdálkodás, közműfejlesztés és környezetvédelem a térségek és települések fejlődésének szolgálatában) stratégiai célok révén illeszkedik az országos stratégiákhoz.

3 A területfejlesztési koncepció rész céljainak környezeti, társadalmi és gazdasági szempontú konzisztencia vizsgálata, az esetleges ellentmondások feltárása

A következő táblázat a célrendszer konzisztencia vizsgálatának mátrixát mutatja:

Stratégiai célok		TM: TÁRSADALMI MEGÚJULÁS				GD: GAZDASÁG DINAMIZÁLÁSA			TF: TÉRSZERKEZET FEJLESZTÉSE ÉS KIEGYENSÚLYOZÁSA				ÁTC: ÁTFOGÓ TERÜLETI CÉLOK	
		TM1	TM2	TM3	TM4	GD1	GD2	GD3	TF1	TF2	TF3	TF4	ÁTC1	ÁTC2
TM: TÁRSADALMI MEGÚJULÁS	TM1		K0 T++ G0	K0 T+ G+	K0/+ T+ G+	K0 T0 G+	K0 T0 G+	K0 T0 G+	K0 T! G0	K0/! T0 G+	K0/+ T0 G+	K0 T0 G0	K0 T++ G+	K0 T0 G0
	TM2	K0 T++ G0		K0 T++ G+	K0 T++ G+	K0/+ T+ G++	K0 T+ G++	K0 T0 G0	K0 T0 G0	K0/! T+ G+	K+ T0 G++	K+ T0 G+	K0 T++ G++	K0/+ T0 G+
	TM3:	K0 T+ G+	K0 T++ G0		K0/+ T+ G+	K! T+ G+	K0 T0 G+	K! T0/+ G+	K! T0 G0	K0/! T+ G0	K0 T+ G+	K+ T+ G+	K0 T+ G++	K0/+ T++ G0
	TM4:	K0 T0 G+	K0 T++ G+	K0/+ T+ G+		K0 T+ G++	K0 T++ G++	K0 T0 G+	K0 T0 G0	K0/+ T+ G0	K+ T+ G+	K0/+ T0 G+	K0 T++ G++	K0/+ T+ G+
GD: GAZDASÁG	GD1	K0 T0 G+	K0/+ T+ G++	K! T+ G+	K0 T+ G++		K! T0 G++	K! T+ G++	K! T0/+ G+	K0/! T+ G+	K0/+ T+ G0	K0/+ T0 G0/+	K0 T++ G+	K0/+ T0 G0/+
	GD2	K0 T0 G+	K0 T+ G++	K0 T0 G+	K0 T++ G++	K! T0 G++		K! T0 G++	K! T! G+	K+/ T0 G+	K0/+ T0 G0	K+ T0 G0/+	K0 T0 G++	K0 T0 G0/+
	GD3	K0 T0 G+	K0 T0 G0	K! T0/+ G+	K0 T0 G+	K! T+ G++	K! T0 G++		K! T! G++	K! T! G+	K! T! G0/+	K0 T0 G0/+	K0 T0 G++	K0 T0 G0

Stratégiai célok		TM: TÁRSADALMI MEGÚJULÁS				GD: GAZDASÁG DINAMIZÁLÁSA			TF: TÉRSZERKEZET FEJLESZTÉSE ÉS KIEGYENSÚLYOZÁSA				ÁTC: ÁTFOGÓ TERÜLETI CÉLOK	
		TM1	TM2	TM3	TM4	GD1	GD2	GD3	TF1	TF2	TF3	TF4	ÁTC1	ÁTC2
TF: TÉRSZERKEZET FEJLESZTÉSE ÉS	TF1	K0 T! G0	K0 T0 G0	K! T0 G0	K0 T0 G0	K! T0/! G+	K! T! G+	K! T! G++		K! T+ G++	K+ T+ G++	K+ T0 G+	K0/+ T0 G++	K0 T+ G0/+
	TF2	K0/! T0 G+	K0/! T+ G+	K0/! T+ G0	K0/+ T+ G0	K0/! T+ G+	K+/ T0 G+	K! T! G+	K! T+ G++		K+ T0 G++	K0/+ T0 G0/+	K0/+ T0 G0/+	K0 T0 G+
	TF3	K0 T0 G+	K+ T0 G++	K0 T+ G+	K+ T+ G+	K0/+ T+ G0	K0/+ T0 G0	K! T! G0/+	K+ T+ G++	K+ T0 G++		K+ T+ G0/+	K+ T+ G0/+	K0/+ T0 G+
	TF4	K0 T0 G0	K+ T0 G+	K+ T+ G+	K0/+ T0 G+	K0/+ T0 G0/+	K+ T0 G0/+	K0 T0 G0/+	K+ T0 G+	K0/+ T0 G0/+	K+ T+ G0/+		K0 T0 G+	K++ T0 G+
ÁTC: ÁTFOGÓ	ÁTC1	K0 T0 G0	K0 T+ G+	K0 T+ G++	K0 T++ G++	K0 T++ G+	K0 T0 G++	K0 T0 G++	K0/+ T0 G++	K0/+ T0 G0/+	K+ T+ G0/+	K0 T0 G+		K0 T0 G0
	ÁTC2	K0 T0 G0	K0 T+ G+	K0/+ T++ G0	K0/+ T+ G+	K0/+ T0 G0/+	K0 T0 G0/+	K0 T0 G0	K0 T+ G0/+	K0 T0 G+	K0/+ T0 G+	K++ T0 G+	K0 T0 G0	

Jelmagyarázat

- ++: Szoros, erős kapcsolat a célok között
- +: Gyenge kapcsolat a stratégiai célok között
- 0: Nincs kapcsolat a célok között
- !: (Potenciális) ellentmondás a célok és az adott szempont között
- K: környezeti szempontból
- T: társadalmi szempontból
- G: gazdasági szempontból

A táblázatban foglaltak kifejezik, hogy társadalmi, gazdasági, környezeti szempontból az egyes célok között milyen kapcsolat tárható fel. Az egyes célok, célkitűzések között elsősorban környezeti aspektusból áll fent ellentmondás, azon belül is a közlekedési hálózat bővítésére visszavezethető környezeti hatások ellentétesek az egyes célkitűzésekben megfogalmazott állításokkal.

4 A jelenlegi környezeti, társadalmi és gazdasági állapot ismertetése a területfejlesztési koncepcióval összefüggésben

A Területfejlesztési Koncepció helyzetfeltárása alapján a megye jelenlegi környezeti, társadalmi és gazdasági állapotának a tervvel összefüggésben levő elemei az alábbiakban foglalhatók össze:

4.1 Gazdasági SWOT elemzés

	ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK	LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
VÁLLALKOZÁSOK	Viszonylag nagy vállalkozás-sűrűség, gyorsan növekvő vállalkozói kedv sok új vállalkozás	A vállalkozások termelékenységé alacsony.	Vállalati tanácsadás, képzések, pilotok a hatékonyabb folyamatszervezés érdekében	Vírus okozta válság elmélyülése, amely a vállalkozások versenyképességét negatívan befolyásolja
	Sok külföldi érdekltségű vállalkozás, jelentős külföldi működő tőke	A vállalkozások között alacsony a középvállalkozások aránya	Beszállítói kapcsolatok erősítése	EU támogatások elmaradása, a megegyezés elmaradása esetén
	Jelentős éves beruházások	Továbbra is folyamatos problémát jelent a KKV szektorban a generációváltás kérdése	Innovációs együttműködések ösztönzése vállalkozások, illetve a vállalkozások és a megye területén, illetve a fővárosban működő egyetemek között	Önkormányzatok szűkülő forrásai vállalkozásokat terhelő helyi adók kivetésére ösztönzik azokat, csökkentve a vállalkozások versenyképességét
	Hazai szinten sok gyors növekedésű vállalkozás	A vállalkozások innovációs képessége bár hazai összehasonlításban nem rossz a megye nemzetközi összemérésben még mindig jelentősen elmarad a potenciáljától.	Települési és vállalkozási együttműködések a digitalizáció terén, okos városok, PSI direktíva gyakorlati alkalmazása a helyi önkormányzatok, önkormányzati vállalatok, intézmények vonatkozásában.	A makrogazdasági változásokból eredően a KKV-k hitelképességének romlása, növekvő finanszírozási kockázat és kamatszint
	Helyben található jelentős piac	A KKV-k nincsenek felkészülve a digitális átállásra, folyamataikat még nem szervezték át a digitalizáció adta lehetőségek megfelelő kihasználása érdekében.	Települések és az azok területén működő vállalkozások közötti kommunikáció, együttműködés javítása	Élteképes vállalkozások megszűnése a generációváltás megoldatlansága miatt.
	Vállalati együttműködések	A KKV-k nem megfelelően felkészültek a külföldi piacra lépéshez	Telephely feltételek javítása, komplex szolgáltatást nyújtó ipari, vállalkozói parkok segítségével, illetve az ipari tevékenységet támogató településfejlesztés és területgazdálkodás	Piacvesztés az innováció és a digitális átállás elmaradása miatt
	Erős pénzügyi háttér	Továbbra is kevés a vállalkozói parkok száma, nem megfelelő telephelyi feltételek		
	Javuló makrogazdasági mutatók, egyensúlyban lévő gazdaság	A megfelelően képzett munkaerő hiánya a munkaerő tartalékok elapadása		A növekedési potenciálok kiaknázatlanok maradnak a megfelelő mennyiségű és minőségű munkaerő hiányában.
		Technológiai felkészültség még mindig elmarad a kívánatostól		

	ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK	LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK	
		A megyei vállalkozások továbbra is alultőkésítettek			
		Alacsony tőkefelhalmozási képesség és hajlandóság			
	Agrárinnovációs központok a megyében	Továbbra is elaprózott birtokszerkezet és kevés egybefüggő nagyméretű parcella	A 2021-2027 időszakban az agrártámogatások kiterjesztése az agglomerációra	Amennyiben az agrártámogatások továbbra is elmaradnak az agglomeráció területén, úgy az az ágazat elmaradását konzerválja, az a főváros környéki mezőgazdasági területek degradációjához vezet	
	Intenzív kertészeti kultúra, meglévő infrastruktúra	Agrártámogatások hiánya az agglomerációban (a megye mezőgazdaságának negyede), a helyi mezőgazdaság versenyképességét rontja	Rövid ellátási láncok megerősítése, a főváros ellátása kertészeti termékekkel	Klímaváltozás kihívásaihoz való alkalmazkodás elmaradása	
	Kiváló megyei termékek, hungarikumok	Állattenyésztés jelentős és folyamatos visszaesése	Magas feldolgozottsági szintű mezőgazdasági, élelmiszeripari termékek termelésének ösztönzése	Mezőgazdasági termőterületek területének csökkenése	
	Termelési tradíciók	Öntözés hiánya	Intenzív mezőgazdasági termelés technológiai színvonalának emelése	Talaj termőképességének megtartása, vagy javításának elmaradása	
MEZŐGAZDASÁG	Az agrár és élelmiszeripari termékeknek helyben található nagyméretű fogyasztói piac	Korszerűtlen termelési módok, lemaradás a technológiai fejlesztésekben	Klímaváltozásból adódó új agrotechnikai eljárások alkalmazása	Munkaerőhiány a munkaigényes kultúráknál	
	Magas minőségű kézműves és bio termékek térhódítása	Együttműködés	A megye területén működő Gödöllői Szent István Egyetemmel való vállalkozói innovációs együttműködések ösztönzése	Az import élelmiszerek kiszorítják a piacról a hazait	
		Korszerűtlen termelési módok, lemaradás a technológiai fejlesztésekben	Hagyományos szélsőséges környezeti feltételeknek ellenálló fajták elterjesztése, biodiverzitás megőrzése	A fiatalok számára nem vonzó perspektíva az agráriumban, az élelmiszergazdaságban elhelyezkedni	
		Együttműködés hiánya az élelmiszerlánc mentén			
		Alacsony termelői részesedés az értéklánc jövedelméből			
		Alacsony a kertészeti és gyümölcsstermesztési tevékenységek részaránya			
		Kiszolgáltatottság a külföldi munkaerőnek az idényszerűen jelentkező munkaintenzív termelési folyamatoknál			
		Mezőgazdasági alapanyagtermelés, alacsony jövedelmezőséggel			
	FELDO	A feldolgozóipari beruházások értéke magas, amelynek döntő	Az élelmiszeripar exportképessége viszonylag alacsony	Ipar technológiaiintenzív fejlesztése, vállalati innovációk erősítése	Ipar technológiai korszerűsítése elmarad, amely csökkenti a

	ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK	LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
	többsége termelőszeközökben realizálódik, javítva a vállalkozások jövőbeni termelékenységét.			vállalkozások versenyképességét
	A feldolgozóipar termelési értéke magas, vetekszik a fővárossal úgy, hogy területén nem működik kiemelkedő termelési értéket előállító multinacionális vállalat	Ipari számára fontos szakemberek képzése elmarad az igényektől	Ipari együttműködések ösztönzése	Nem megfelelő parciális technológiai fejlesztések a folyamatok teljes átgondolása nélkül
	Jelentős tradíciók és megfelelő humán infrastruktúra segítik a termelést	Kevés innovációs és K+F kiadás	Vállalati és oktatási együttműködések elősegítése	Nincs megfelelő emberi erőforrás a termelési színvonal volumen javításához
	Több lábón álló ipar, amely nem szélsőségesen specializált, így kevésbé kitett az egyes ágazatok, vagy vállalatokat érintő válsághelyzeteknek (lehet, hogy általánosan is igaz)	Vállalati belső képzések alacsony aránya		
	Az országosnál nagyobb exportorientáltság			
	Megfelelő logisztikai háttér			
KÖZLEKEDÉS, SZÁLLÍTÁS, RAKTÁROZÁS	Egyedülálló közlekedés-földrajzi helyzet, a páneurópai közlekedési korridorok találkozásában, multimodális elérés	Közlekedési rendszerek túlerheltsége, egyes pontokon kicsi áteresztőképessége	City logisztika további fejlesztésének ösztönzése, fejlesztésre alkalmas területek kijelölésével, közlekedési elérhetőségének, infrastruktúrájának fejlesztésével	Az agglomerációs közlekedési rendszer a járműpark folyamatos bővülésével nem tud lépést tartani
	A centrális elhelyezkedésnek köszönhetően, viszonylag mérsékelt elérési idők az ország minden részére.	Egységes jegy, tarifa és kedvezményrendszer hiánya	Agglomerációs közlekedés fejlesztése, közutak minőségének javítása, a K-NY-i vasúti összeköttetés kapacitásának bővítése	A megye úthálózata megújítása üteme nem követi annak elhasználódását
	Már kiépült jelentős kapacitások a logisztika területén	P+R és a tömegközlekedés összehangolásának hiánya	Autonóm járművek megjelenésével, elterjedésével az agglomerációs közlekedés költséges infrastrukturális beruházásai (P+R, pályabővítés stb.) mérsékelhetők	
	Összehangolt MÁV és buszmenetrendek		Foglalkoztatás esetében a távmunka ösztönzése, előnyeinek kiaknázása	
			P+R parkolók egységes feltételrendszer szerinti üzemeltetése, utazási kedvezmények a P+R-t igénybe vevők számára	

	ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK	LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
KERESKEDELEM	A kereskedelem számára a központi fekvésből adódó előnyök	Közlekedési rendszerek terheltsége nehezíti az áruk mozgását	Az agglomerációs települések növekedése jelentős lehetőségeket hordoznak kereskedelmi tevékenységek telepítésére, az agglomeráció tágulásával a lehetőségek tovább bővülnek a B2C tevékenységek esetében	Covid 19 miatt visszaeső kereslet
	A piac méretéből adódóan lehetőségek a B2B és a B2C szegmensben is	A jelentős területet követelő kereskedelmi tevékenységek esetében a telekárak		A nemzetközi áruházláncok kiszorítják a hazai kereskedelmi szereplőket
	Piacra lépés még mindig viszonylag könnyű			A globalizált rendszerek a világgazdasági válság miatt bizonyos területeken hiánygazdálkodást eredményeznek
	Helyben lévő logisztikai kapacitások, közlekedési kapacitások			A magyar logisztikai vállalkozások nem tudnak lépést tartani az uniós versenytársakkal
	Digitalizáció hazai viszonylatban magas szintje, infrastruktúrája segíti az internetes szolgáltatások zavartalan kiépítését			
TURIZMUS, VENDEGLÁTÁS	Értékes természeti és kulturális örökség	Nincs önálló turisztikai arculat, a megyei attrakciók a fővárosi turisztikai kínálatához kapcsolva, egy-két napos kiegészítő programként jelennek meg	Önálló turisztikai arculat kialakítása	Covid 19 miatt visszaeső külföldi kereslet, a lehetséges gazdasági hatások miatt a turisztikai infrastruktúra egy része leépülhet
	Gyorsan bővülő turisztikai kereslet, jelentős, fizetőképes fogyasztói piac	A vendéglátás nem tart lépést a turizmus fejlődésével, kevés a minőségi vendéglátóhely	Új egész napos programot jelentő attrakciók létrehozása, meglévő attrakciók összekapcsolása, tematikus utak létrehozása	A turizmus és a vendéglátás területén tömegesen megszűnő munkahelyek
	Javuló minőségű és növekvő mennyiségű szálláshely	Az attrakciók terén szegényes kínálat, a meglévő attrakciók minősége nem megfelelő	Belföldi turizmus erősítése	
	Közlekedési elérhetőség	Még mindig vegyes szálláshelykínálat, különösen a fővárostól távolabbi desztinációkban	Közlekedési adottságoknál fogva a corporate szegmens, konferencia turizmus erősítése	A kereskedelmi és magánszálláshely kínálat színvonalának javítása, ezek megfelelő mixének kialakítása

4.2 Társadalmi környezet és humán erőforrás SWOT elemzés

	ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK	LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
NÉPESSÉG SZERKEZETE	Fiatalos népesség	lokálisan öregedő korszerkezet	Családok támogatása révén hosszú távon demográfiai szempontból fenntartható települések	A vándorlási kedv csökkenésével ismét öregedő társadalom
	Növekvő népesség	lokálisan alacsony iskolázottság	Települési identitás erősítésével, megfelelő rekreációs és közösségi terek kialakításával, közösségi szolgáltatásokkal a népesség megtartása	Lokálisan folytatódhat az elvándorlás, települések elnéptelenedése, az alacsony státuszú népesség helyben maradása mellett
	Növekvő és országosan viszonylag magas várható élettartam	Lokálisan az elvándorlás, alacsony népességmegtartó képesség	Azokon a településeken, ahol az elvándorlás okát a helyi foglalkoztatás jelenti, ott a gazdaság megerősítése, közlekedés fejlesztése	Az egészségügyi alap- és szakellátás fejlesztéseinek elmaradása esetén romló ellátás és egészségügyi állapot
	Magas szintű iskolázottság	Egészségügyi kockázatok között továbbra is magas a rák és a szív és érrendszeri megbetegedések aránya	Fenntartható települési környezet megteremtése, ökológiai szennyezők csökkentése, amely továbbra is vonzóvá teszi a településeket.	
	A népesség egészségügyi állapota viszonylag kedvező			
FOGLALKOZTATÁS, GAZDASÁGI AKTIVITÁS	Az országosnál magasabb aktivitási ráta	Egyes ágazatokban a szakképzett munkaerő hiánya	A magasan képzett munkaerőre alapozva új magas hozzáadott értéket termelő munkahelyek	A koronavírus miatt a munkanélküliek számának emelkedése
	Képzett munkaerő	Idénymunkák esetében a munkaerő megfelelő elhelyezése	A növekvő fizetőképes helyi keresletre épülő szolgáltatások a helyben foglalkoztatottak számát növelik	A szakképzés (és a felsőoktatás) nem követi a piaci igényeket, nő a strukturális munkanélküliség
	Jó infrastrukturális adottságok	A fővárostól elmaradó keretek	Új foglalkoztatási formák csökkentik a főváros és a megye közötti kereseti rést	
SZOCIÁLIS KÖRÜLMÉNYEK, SZOCIÁLIS ELLÁTÁS	Széleskörűen kiépült szociális ellátórendszer	Elmaradott térségekben magas azoknak a gyermekeknek az aránya, akik esetében fennál a szegénység újratermelődésének az esélye	Modern bentlakásos otthonok (lakóközösségek) létrehozásával, helyi kórházak bevonásával az idősek ellátási színvonala javulhat, erre jelentős alkonygazdaság épülhet ki	Nem épülnek ki az időskorúak ellátásának megfelelő mennyiségi és minőségi feltételei
	Bővülő bölcsődei ellátórendszer	Társadalmi mobilitás alacsony szintje, településeken belül szélsőséges jövedelmi különbségek, különösen az agglomerációs településeken Idősek ellátásában jelentkező hiányosságok	Gyermekek ellátásának javításával, az esélyegyenlőség javulhat	A CSOK hatására vállalt gyermekek ellátásnak infrastruktúrája nem épül ki időben
KÖZOKTATÁS, KÖZNEVELÉS, ISKOLÁN KÍVÜLI OKTATÁS	Viszonylag sűrű óvodai ellátó hálózat	Az iskolai oktatás színvonalában mutatózó jelentős különbségek, egyes településeken zsúfoltság		Nyílik az olló a kereslet és szolgáltatott képzések között
	Viszonylag sűrű iskolahálózat	Iskolai infrastruktúra minősége elmarad a kívánatostól		Romlik az iskolai oktatás színvonala, a gyermekek csak jelentős iskolán kívüli idő-és anyagi ráfordítások mellett tudnak versenyképes tudásra szert tenni

	ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK	LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
	Felnőttképzés, felzárkóztató programok a szakképzésben	Hiányos, az kereslettel nem összehangolt pontszerűen szervezett, népszerűtlen szakképzés		A felnőttképzés nem igazodik a piaci kereslethez, igényekhez
		Tanulásban akadályozott, sérült gyermekek felzárkóztatását célzó oktatási programok, iskolák, iskolán kívüli tevékenységek hiánya		A bármilyen okból hátrányos helyzetű gyermekek lemaradása konzerválódik az elégtelen ellátás miatt
		Az erőforrások szétagrozottak, iskolacentrumok nem alakultak ki		
		Rugalmatlanság az oktatásban (fogadókészség és kínálat)		
		A hálózatos feladatellátás hiányzik		
FELSŐOKTATÁS	Színvonalas felsőoktatási intézmények	A felsőoktatási kínálat a fővárosban összpontosul, kevés a helyi egyetemek megyére kisugárzó hatása	Pázmány Péter Katolikus Egyetem helyett más felsőoktatási intézmény régióba csábítása, új a régió gazdasági profiljába vágó képzések indítása	Pázmány Péter Katolikus Egyetem elköltözése
	Viszonylag teljes helyi egészségügyi ellátórendszer	Mentők átlagos kiérkezési ideje elmarad a kívánatostól		Az orvosok és a szak személyzet száma tovább csökken a nagy betegszám és a rossz munkafeltételek miatt
EGÉSZSÉGÜGY		Kórházak egyes osztályai túlszűfoltak, a kórházak épületei elavultak, az ellátás színvonala nem megfelelő	A megye kórházai a kor követelményeinek megfelelően megújításra kerülnek	Az egészségügyi intézményi infrastruktúra nem kerül megújításra
		Túlterhelt házi orvosi ellátórendszer, a szakrendelők nem minden településről érhetőek el elvárható időn belül, sok esetben rendkívül sokat kell vizsgálati időpontra várni	A túlterhelt körzetekben új házi orvosi praxisok létesülnek, a leginkább szükséges szakrendelések elérhetősége és száma bővül	Tovább nő az ellátáshoz jutás időtartama, és térben sem áll mindenhol rendelkezésre megfelelő színvonalú szakellátás
		Nehezen átlátható beteg utak		

	ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK	LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
	Természetes vizekben gazdag (felszíni és felszín alatti)	Előregedő vízvezeték rendszerek	Vízvisszatartás, és a hozzá kapcsolódó ökológiai gazdálkodás	Növekvő ivóvízvesztések az öregedő rendszerek miatt.
VÍZ	Az egészséges ivóvízellátás a megye egészében biztosított	Vízvisszatartás hiánya		Klíma változás veszélyei (ariditás, villámárvizek, árvizek)
				Illegális hulladéklerakás veszélyezteti a vízbázist
SZENNYVÍZ	Kiépült közcsontra rendszer	Külterületen még mindig nagy arányú az egyedi és nem szabványszerű szennyvíz tárolás	Új technológiájú egyedi szennyvíztisztítás	Nem megfelelő szennyvízkezelés fennmaradása veszélyezteti a felszín alatti vizeket.

	ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK	LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
HULLADÉKGAZDÁLKODÁS	Szervezett hulladékelszállítás	Kicsi újrahasznosítás aránya, égetés dominál	Már lerakott szemét újrahasznosítása	Hulladék mennyiségének növekedése
	Nagy hulladékhasznosítási kapacitások (átrakó, válogató)	Kicsi az újrafelhasználás aránya	Újrahasznosítás elősegítése	Új hulladékfajták megjelenése
	Szelektív hulladékgyűjtés terjedése	Helyi vállalkozások nem felkészültek a körforgásos gazdaságra való átállásra, új szabványok bevezetésére	Vállalkozások folyamatainak újragondolása, technológiájuk módosítása a körforgásos gazdaság elveinek megfelelően	
	Koncentrált, modern lerakók	Magas a deponálással ártalmatlanított hulladék aránya	Illegális lerakók megszüntetése	
		Nem megfelelően szofisztikált szelektív gyűjtés Megszűnő hulladékszigetek Nagy mennyiségű illegális hulladéklerakás	Hulladék átvétel rendjének, díjainak újragondolása	
ENERGIA	Szigorúbb környezetvédelmi normák	Megújuló energiák felhasználása alacsony szintű		
	Jelentős potenciál a földhőben	A szegénységgel sújtott településeken a hulladéktüzelés terjedése		
	A napenergia hasznosítás hatékonyságának javulásával jelentős potenciál a napenergia hasznosításában	Épületállomány jelentős része még mindig pazarló, elavult		

5 Várható környezeti, társadalmi és gazdasági hatások azonosítása

5.1 A Koncepció által feltárt környezeti konfliktusok értékelése és a környezeti, társadalmi és gazdasági állapot várható alakulása abban az esetben, ha a javaslatok nem valósulnának meg

- **KÖRNYEZETI KONFLIKTUS:** Klímaváltozás kihívásaihoz való alkalmazkodás elmaradása a mezőgazdaságban.

Területfejlesztési koncepció javaslata: Bár a területen jelentős az átfolyó vizek mennyisége, elsősorban a Dunának köszönhetően, a tartalékolat vízkészletek egyre apadnak, ezért rendkívül fontos, stratégiai terület egyrészt az ivóvízkészletek védelme, takarékos használata, másrészt a térségen átfolyó kisebb vízfolyásokból, illetve a csapadékvízből a lehető legnagyobb mértékű tárolás és tartalékolás.

A javaslat meg nem valósulásának KÖRNYEZETI hatásai: Folytatódik a térség kiszáradása. egyre gyakoribbak lesznek az aszályos időszakok. Romlik a területek növényzettel való borítottságának minősége, mennyisége, ami talajdegradációs folyamatokat indít el (szélerózió). A parlagon hagyott területeken allergén gyomnövények megjelenése közegészségügyi problémákat is okoz. Az éghajlatváltozás következtében a felmelegedés hatására a területi és az időbeli szélsőségek fokozódnak, ez csökkenti a hasznosítható készleteket és növeli a külföldről érkező vizek mennyiségével szembeni kiszolgáltatottságot **mind a mezőgazdaságban, mind az erdőgazdálkodásban, mind a halászatban, mind az élelmiszeriparban.**

A kisvízfolyásokon tározás nélkül gyakorlatilag nem lesz felhasználható készlet a nyári időszakban öntözésre, ugyanakkor a vízvisszatartás egyébként sem kedvező hidrológiai feltételei romlanak, a növények gyökérzónája nem kap elegendő vizet.

A javaslat meg nem valósulásának TÁRSADALMI hatásai: Közvetlen hatás - a területen a megélhetési lehetőségek csökkennek, elnehezülnek, az életkörülmények romlanak, melynek következtében az aktív, mobilabb társadalmi rétegek a kedvezőbb feltételeket biztosító térségbe költöznek, a lakosság korösszetétele tovább romlik.

A javaslat meg nem valósulásának GAZDASÁGI hatásai:

Jelentősen növekedhet az öntözés és a halastavak vízigénye (ez elérheti akár az 50%-ot is), ugyanakkor ennek az igénynek a kielégítése a csökkenő vízkészletek miatt beavatkozások nélkül nem biztosítható.). Tovább nehezül az egyébként kívánatos öntözéses gazdálkodás feltételeinek megteremtése.

A meglévő erdők kiszáradnak, új erdőtelepítés szinte lehetetlenné válik, az erdőgazdálkodás ellehetetlenül.

A hagyományosan termesztendő növények nem élnek meg, új – ismeretlen – fajták termesztését kell bevezetni, új technológiát kell alkalmazni. Szélsőséges esetben összeomolhat a mezőgazdasági termelés, termelés.

A biodiverzitás csökkenésével a helyi termelés-feldolgozás-fogyasztás egységét működtethető rendszerek ki sem alakulnak, a kialakulóban lévő rendszerek felborulnak. Romlanak a térségi önellátás és megélhetés feltételei.

Csökken a növénytermesztés, a feldolgozóipar súlya, a növénytermesztésben, a feldolgozóiparban foglalkoztatottak száma. Növekszik a munkanélküliek száma.

Nemcsak tovább gyengül a Pest megyei feldolgozóipar exportintenzitása, és Pest megye legfontosabb piacát, Budapestet is elveszítheti.

Nem valósul meg az innováció.

Pest megyében jelentős a hazai piaci, valamint az exportorientáció is megszűnhet, a szolgáltató szektor vállalkozásainak helyi értékesítést folytat része ellehetetlenül. A fejlődés leáll, sőt visszafordul, ami kereskedelem, valamint a szállítmányozás, raktározás ágazataira is kihat.

Az értékesítés (kiskereskedelem, „city logisztika”) a budapesti agglomeráció keresletét sem lesz képes kielégíteni.

A nagykereskedelem, a szállítmányozás, az ellátási lánc logisztika vagy a hazai gazdaság igényeit szolgálja ki továbbra is, de nem exportorientáltan, hanem importorientáltan fog működni.

- **KÖRNYEZETI KONFLIKTUS: Mezőgazdasági termőterületek területének csökkenése**

Területfejlesztési koncepció javaslata: A spontán, az ingatlanfejlesztői, beruházói érdek által hajtott szuburbánizáció felváltása a tervezett, koordinált térségfejlesztésre. A városok indokolatlan szétterülésének elkerülése, a tagolt és kompakt városszerkezet kialakítása. Barnamezős területek prioritizálása, a beruházások tervezésénél központilag segített helykiválasztással. Zöldmezős fejlesztésekre csak a megyei és agglomerációs fejlesztési és rendezési tervekben kijelölt területeken legyen lehetőség. Zöldmezős beruházásoknál a takarékos helykiválasztás előtérbe helyezése.

A javaslat meg nem valósulásának KÖRNYEZETI hatásai: Folytatódik, bár várhatóan kisebb mértékben, mint az elmúlt évtizedben, a mezőgazdasági termőterületek csökkenése. A városok szétterülése, mindenekelőtt a beépített, burkolt felületek arányának növekedése, valamint a fokozódó közlekedési igények miatt fokozódó környezeti terhelést eredményez. A beruházói érdekeket túlzó mértékben előtérbe helyező területfejlesztések veszélyeztethetik a természeti értékeket.

A javaslat meg nem valósulásának TÁRSADALMI hatásai: A városok gyűrűjében engedélyezett, mégis kialakulása tekintetében spontán, megjelenésében heterogén és szélsőséges minőségű területhasználat jön létre, mind a munkahelyeket nyújtó, mind pedig a lakóterületeket teremtő fejlesztések esetében. A lakónépesség szegregációja folytatódik részben a városi életformából kimenekülő luxus-lakóparkok otthonteremtői, részben városi életformából kiszoruló, a féllegális külterületi lakásformára kényszerülő kitelepülők, illetve reménykedő bevándorlók között.

A javaslat meg nem valósulásának GAZDASÁGI hatásai: Pest megyében a területi kohézió elmaradása a versenyképességi célkitűzések meghiúsulását eredményezi. A gazdaság dinamizálása nem tud megvalósulni a térszerkezet újragondolása nélkül. A metropolisztérség újragondolása és szerkezeti átalakítása nélkül nem érhető el a pozícióváltozás, sem a hátrányos helyzetű térségek felzárkóztatása, sem a belső kapcsolatok erősítése.

A gazdaságterület-túlkínálat miatt a legtöbb esetben az ágazatok területeinek csökkenésével feleslegesen tovább romlik a mezőgazdasági beruházások aránya az országos átlaghoz képest, miközben a megyének jelentős potenciális piaca van a főváros közelsége miatt. Csökken az ágazatban foglalkoztatottak, növekszik a munkanélküliek száma.

A területek átstrukturálódása nem mindig jelent érdemi területfejlesztést, azaz, csak kevés esetben van jövedelemtermelő és versenyképesség-növelő hatása.

Sok esetben a meglévő mező-, vagy erdőgazdálkodási tevékenység is rendelkezik ugyanazzal vagy nagyobb jövedelemtermelő és versenyképesség-növelő hatással, és kisebb beruházási költséggel nagyobb hatékonyság volna elérhető.

A feldolgozóiparban a beruházások volumenindexében az eddigi jelentős visszaesés tovább folytatódik, növekszik a munkanélküliek száma, elmarad az innováció.

Pest megye jelentős mértékben a Főváros logisztikai és energetikai kiszolgáló övezetévé válik, ami annak ellenére nem vonzó perspektíva, hogy ez a funkció fontos szerepet játszik a megye gazdaságában most is.

- **KÖRNYEZETI KONFLIKTUS: Talaj termőképességének megtartása, vagy javításának elmaradása**

Területfejlesztési koncepció javaslata: A mezőgazdasági területek agro-ökopotenciáljának megőrzése és növelése érdekében cél a területre legalkalmasabb művelési ág megválasztása

A javaslat meg nem valósulásának KÖRNYEZETI hatásai: A talaj minőségének további romlása. A természeti erőforrások nem hatékony kihasználása. Az erózió által károsodó területeken tovább csökken a termőréteg vastagsága, és tovább romlik a termőföld minősége.

A javaslat meg nem valósulásának TÁRSADALMI hatásai: Ha nem épül a helyi gazdaság helyi szaktudásra, vagy nem idézi elő annak fejlesztését, s ha a mezőgazdasági területek hasznosítása nem adottságainak leginkább megfelelő módon történik, akkor nem lesz hatékony és biztonságos a gazdasági tevékenység. A megélhetésnek nem lesz kiszámítható bázisa a helyi gazdaság, nem szolgálja a lakosság helyhez kötődését, nem biztosítja helyi társadalom felemelkedését. Létrejön az identitás-vesztés mind a lakóhellyel, mind pedig a munkával kapcsolatban.

A javaslat meg nem valósulásának GAZDASÁGI hatásai: A klímaváltozás okozta káros hatások beavatkozás nélkül tovább fokozzák az erózió hatásait, aminek következtében mind a természetresre alkalmas mezőgazdasági, mind az erdőgazdálkodásra alkalmas területek mérete csökken, a gazdálkodás nehezebbé, költségesebbé válik.

Havária esetek száma megnövekedhet, ami jelentős károkat okozhat.

A társadalom, gazdaság, környezet hármasságának tekintetében a környezetre helyezett hangsúly figyelmen kívül hagyása esetén folyamatosan romlana úgy a gazdaság, mint a társadalom fejlődésének feltétele

- **KÖRNYEZETI KONFLIKTUS: Megújuló energiák felhasználása alacsony szintű, a szegénységgel sújtott településeken a hulladéktüzelés elterjedt**

Területfejlesztési koncepció javaslata: A megye fosszilis energianyújtásának csökkentése, megújulóenergia-felhasználás arányának növelése. A zöld energia előállítás, az annak felhasználását lehetővé tevő technológiák kifejlesztése, gyártása területén működő vállalkozások fejlesztéseinek kiemelt támogatása.

A javaslat meg nem valósulásának KÖRNYEZETI hatásai: Az energiamennyiségre vetítve fajlagosan magasabb légszennyezőanyag kibocsátással járó energiahordozók (ld. hulladék) felhasználása következtében a hátrányosabb helyzetű térségekben növekszik a levegő szennyezettsége. A fosszilis energiahordozók felhasználásának következtében azüvegházhatású gázok kibocsátásának növekedése, hozzájárulás az éghajlatváltozás folyamatához.

A javaslat meg nem valósulásának TÁRSADALMI hatásai: A térségben élők egészségi állapota romlik, a halandóság fokozódik, az élve születések száma csökken. Az egészségkárosodás nagyobb esélye miatt a lakosság munkaképessége csökken, a megbetegedések gyakorisága révén az ellátásra szorulóak száma növekszik, mind nagyobb terhet jelentően a helyi- és az államháztartás számára.

Az energia-felhasználók (ipari, lakossági fogyasztók) tudatában nem történik meg a gazdaságosság és környezet védelmének eredményező szemléletváltás, s így az egyre drágább energiát továbbra is pazarló módon, a környezetet továbbra is terhelően használják.

A javaslat meg nem valósulásának GAZDASÁGI hatásai: Jelentős szerkezetváltás nélkül a gazdasági teljesítmény erősödése – a termelés, a vásárlóerő, az innováció és a tudástartalom növelése, a versenyképességet javító piaci pozíciók és lehetőségek kihasználása és kiszámíthatósága – elmarad, a gazdaság lemarad.

- **KÖRNYEZETI KONFLIKTUS: A szennyvíz tisztítása sok helyen nem a legmagasabb fokozatú, ami veszélyezteti a felszíni vizeket, külterületen még mindig nagy arányú az egyedi és nem szabványszerű szennyvíz tárolás**

Területfejlesztési koncepció javaslata: Szennyvízelvezetés fejlesztése, a rákötési arány növelése és a szennyvíz-kezelés kapacitásának és a tisztításra kerülő szennyvizek növelése. A csatornázatlan települések esetében csatornahálózat kiépítése.

A javaslat meg nem valósulásának KÖRNYEZETI hatásai: A javaslatok részben nem a megfogalmazott problémákat orvosolják, részben pedig olyan megoldásokat javasolnak, amelyekről a helyzetfeltárás is kimutatja, leírja, hogy nem célravezetőek. Mint például a csatornázatlan települések esetében csatornahálózat kiépítése **Ezen a települések általában alacsonyabb lakosságsszámmal (<2000 LE) jellemezhetőek, így a csatornahálózat kiépítésének, döntő többségükben nincs különösebb indoka.** Megjegyezzük ugyanakkor, hogy amennyiben e térségekben nem valósul meg szakszerű szennyvízgyűjtés és tisztítás, úgy a felszín alatti vizek és a talaj terhelése prognosztizálható. Hasonló következményekkel jár a 2000 LE feletti térségekben a szennyvízhálózatra történő rákötések elmaradása. Az egyesített szennyvíz- és csapadékvízvezető rendszerek felszámolásának elmaradása – különösen az éghajlatváltozás következtében egyre gyakoribbá váló özvízyszerű esőzésekkel összefüggésben – a tisztítótelepek időszakos hatékonyságromlása mellett a befogadókát érő terhelések emelkedéséhez vezethetnek.

A javaslat meg nem valósulásának TÁRSADALMI hatásai: Sérülékeny vízbázisok esetében a szennyvízelvezetés és -kezelés hiányosságai az ivóvízminőség romlását idézhetik elő, amely közegészségügyi problémákhoz vezethet.

A javaslat meg nem valósulásának GAZDASÁGI hatásai: A meglévő szennyvíztisztítótelepek kapacitásának kihasználtsága, a rákötések hiányában nem lesz teljesskörű, ezzel párhuzamosan a bevételek is elmaradnak a várttól, ami veszélyezteti a telepek működtetésének finanszírozását.

- **KÖRNYEZETI KONFLIKTUS: A megye Budapesti agglomerációhoz tartozó térségében erőteljes a biológiai aktív területek fogyása**

Területfejlesztési koncepció javaslata: Új zöldfelületek kialakítása, meglévők növelése. Meglévő zöldfelület intenzitásának fejlesztése és hálózatba szervezése. Szabad területekkel, zöldterületekkel és természetes átszellőzést biztosító zónákkal tagolt települések, városközpontok kialakítása

A javaslat meg nem valósulásának KÖRNYEZETI hatásai: Fokozódnak a klímaváltozás hatásai, a nagy burkolt felületű, beépített településrészekben fokozódik a hőszigetelés.

A javaslat meg nem valósulásának TÁRSADALMI hatásai: A kedvezőtlen klimatikus feltételek költséges (vastag hőszigetelésű, állandó hűtésű) lakás- és munkahely üzemeltetési formákat igényelnek. A tehetősek kihelyezik lakóhelyeiket a távolabbi zöldövezeti térségekbe, mely által a munkába járás távolsága megnövekszik, a közlekedéssel töltött idő növekszik, a regenerálódásra jutó idő csökken. A forgalom növekedésével a levegő szennyezettsége emelkedik, a stressz és a szennyezett levegő együttes hatásaként az egészségkárosodás fokozódik. A városközponti zöldterületek hiánya a lakosság mindennapi rekreációs igényeit nem képes szolgálni. A városokban egyre inkább a költségesebb, zárt téri, teremsportok és művi környezetű „wellnessek” kínálata jön létre.

A javaslat meg nem valósulásának GAZDASÁGI hatásai: Az innováció térnyerésének esélye csökkenne, a „zöld technológiákat” fejlesztő vállalatok letelepítése; az intelligens városok fejlesztésében aktív technológiai és szolgáltató cégek letelepítése, pilot-projektek indítása nehezkesebbé válna.

A magas hozzáadott értékű feldolgozóipar, a magas technológia- és tudástartalmú szegmenseinek letelepítése, illetve a már működő vállalkozások további fejlesztéseinek elérése nem lehetséges megfelelő

környezet nélkül. A feldolgozóipari értéklánchoz kapcsolódó szolgáltatások letelepítése; például a technológiai szolgáltatások (K+F+I, mérnöki szolgáltatás, ipari formatervezés stb.); a feldolgozóipari szolgáltatások (beszerzést, működést, karbantartást, javítást, gyártásfejlesztést, monitoring és ártalmatlanítást támogató szolgáltatások); valamint fogyasztói/ügyfélkapcsolati szolgáltatások bővítéséhez sok esetben szükséges a munkavállaló családjának – legalább – ideiglenes letelepítése, ami megfelelő környezetet feltételez. A klímaváltozás során fokozottabban terhelt településrészek környezetminőségének javítása nélkül az ilyen cégek letelepítése, illetve fejlesztése nehézkes, vagy lehetetlen.

- **KÖRNYEZETI KONFLIKTUS: A hulladékgazdálkodás területén a következő gyengeségek, veszélyek azonosíthatók: Kicsi újrahasznosítás aránya, égetés dominál, Helyi vállalkozások nem felkészültek a körforgásos gazdaságra való átállásra, új szabványok bevezetésére, Magas a deponálással ártalmatlanított hulladék aránya, Nem megfelelően szofisztikált szelektív gyűjtés, Megszűnő hulladékszigetek, Nagy mennyiségű illegális hulladéklerakás, Hulladék mennyiségének növekedése, Új hulladékfajták megjelenése**

Területfejlesztési koncepció javaslata: A dokumentum a konfliktusok alapján a következő célok megvalósítását tartja indokoltnak: Azoknak a fejlesztéseknek, intézkedéseknek a preferálása, amelyek elősegítik a keletkező hulladékok mennyiségének csökkenését, A szelektíven gyűjtött és/vagy válogatott hulladékok minél hatékonyabb újrahasznosítása. Egységes elvek és szabályok a szelektív hulladékgyűjtésben. A szelektív hulladékgyűjtés kiterjesztése, más nagy tömegben keletkező hulladék típusokra is (pl. háztartási főzőolajok). A hulladékszigetek megtartása, kapacitás és egyéb fejlesztése. A hulladék felhasználási és újrahasznosítási arányának növelése. Lakossági szemléletformálás, amely kiterjed a tudatos vásárlásra és fogyasztásra, a hulladékok szelektív gyűjtésére már a háztartásokban, az újrahasznosított anyagokból készült termékek preferálására, a környezetbarát technológiák előnyben részesítésére. A vállalkezési és lakossági hulladék újrafelhasználás ösztönzése. Vállalkozások ösztönzése folyamataik átszervezésére, a körforgásos gazdaság elveinek megfelelően (hulladékszegény, vagy null kibocsátású tevékenységre). A bezárt vagy bezárandó hulladéklerakók rekultivációjának mielőbbi elvégzése. A megye területén üzemelő térségi jelentőségű hulladéklerakókat hosszú távon is alkalmassá kell tenni a keletkező hulladékok befogadására és ártalmatlanítására. Az illegális hulladéklerakás megakadályozása, meglévő lerakók felszámolása. Potenciális szennyező források felszámolása. Köztisztaság javítása. Területi együttműködések kialakítása a kapacitások kihasználása érdekében.

A javaslat meg nem valósulásának KÖRNYEZETI hatásai: A talaj, a földtani közeg, a felszín alatti vizek szennyezése, a vízbázisok veszélyeztetése. Kedvezőtlen tájképi hatás.

A javaslat meg nem valósulásának TÁRSADALMI hatásai: A lakosság fogyasztási szokásaiban, a jövő nemzedék érdekeit is figyelembe vevő, a környezet megóvását előtérbe helyező szemléletében nem történik változás. Ha elmaradnak a preventív intézkedések, s a lakossági szemléletformálás nem jön létre, akkor az ökoszisztémában meginduló folyamatok károsan hatnak a társadalom egészségi állapotára is.

A javaslat meg nem valósulásának GAZDASÁGI hatásai: Az innováció térnyerési esélyének csökkenése mellett romlana a helyi gazdaság hitelessége is. A fenntartható mező- és erdőgazdálkodás, valamint a sokoldalú tájgazdálkodás lehetőségének csökkenése mellett ellehetetlenülhet a turizmus fejlesztésének néhány fontos alapja. Mind a biodiverzitás csökkenése, mind a vadállomány romlása, mind a negatív tájképi változás hatására a turizmushoz kapcsolódó szolgáltatások és feldolgozóipar gazdasági teljesítménye csökkenne. A tartózkodási idő folyamatos csökkenése a kereskedelmi szálláshelyeken, valamint a magán szálláshelyek vendégforgalmának és vendégéjszakák számának az elmúlt években tapasztalt csökkenő tendenciája folytatódna. A turizmus kedvező gazdasági hatásai megszűnnének.

- **KÖRNYEZETI KONFLIKTUS: A fővárostól DK-re levő kavics-bányatavaknak a térség vízháztartását megváltoztató hatása**

Területfejlesztési koncepció javaslata: Térségi bányarekultivációs tájrendezési tervek készítésének ösztönzése. A környezeti konfliktus kezelése meghaladja a megye hatáskörét és lehetőségeit. A kavicsbányászat esetében körültekintőbben és központi (állami szintű) irányítással kellene a fenntartást, hasznosítást tervezni, kivitelezni.

A javaslat meg nem valósulásának KÖRNYEZETI hatásai: Folytatódik a kavicsbányászatnak a térség vízháztartását megváltoztató hatása, amelynek következtében a talajvízáramlás a folyótól a kavicssteraszokon keresztül történik a vízállástól függően. A korábban nagy kavicsos területek kapillárisaiban megtartott vízkészlet a kisebb felületű, de mély tavakban gyűlik össze, csökkentve a Dunától távolabb lévő területek vízellátását. Talajba jutott szennyeződés esetén a bányatavak is jelentősen szennyeződhetnek a vízarámlástól függően. Megoldatlan marad a területek összehangolt rekultivációja, tájrendezése.

A javaslat meg nem valósulásának TÁRSADALMI hatásai: A termőterületek talajvízháztartásának romlásával romlanak a termelés feltételei, mely által a termelésből élők megélhetési költségei fokozódnak, az életkörülmények elnehezülésével a társadalmi problémák fokozódnak.

A javaslat meg nem valósulásának GAZDASÁGI hatásai: A bányászat nemcsak a termőföldek méretét csökkenti, hanem megváltoztathatja környezete vízháztartását is. A korábban jó minőségű, jó vízellátású termőföldek a vízvisszatartása is romlik, az egyébként sem kedvező hidrológiai feltételű talajoké pedig tovább romlik, ezáltal csökken a termelékenység, valamint a természetű növények fajtája, minősége

A síkvidéki területek aszályosodási hajlamának lehetőségénél felsorolt gazdasági hatásokon túl romlanak a tavak üdülési, illetve egyéb rekreációs funkciójának lehetőségei. A turizmus kedvező gazdasági hatásai nemhogy erősödnek, hanem meg is szűnhetnek.

- **KÖRNYEZETI KONFLIKTUS: Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér üzemeltetésével együtt járó zajhatások**

Területfejlesztési koncepció javaslata: Országos repülőtér fejlesztési stratégia kidolgozásának támogatása (a területfejlesztési elképzelések, a repülési igények, a gazdasági és a környezetvédelmi szempontok összhangba hozásával). Érintett települések felé kommunikálás, egyeztetés, érdekképviselés Országos és térségi repülőterek zajkibocsátása elleni aktív és passzív védekezés. A légit forgalom biztonságos lebonyolíthatóságával összeegyeztethető, racionálisan kidolgozott zajcsökkentő eljárások további bevezetésének támogatása.

A javaslat meg nem valósulásának KÖRNYEZETI hatásai: Környezeti zajtól védendő lakóterületeken környezeti zajhatás, egyes területrészekeken határértéket meghaladó mértékben terheli a lakosságot.

A javaslat meg nem valósulásának TÁRSADALMI hatásai: Az érintett területek alkalmatlanokká válnak állandó emberi tartózkodásra. A már meglévő, elsősorban a zajhatástól védendő épületeken fokozott zajcsökkentést eredményező költséges megoldásokat kell alkalmazni. A szabadtérben végezhető tevékenységek védhetetlenek, ez által a szabadtéri tevékenységek szempontjából a területek értékcsökkentek lesznek. A még be nem épült, igénybe nem vett területek használati értéke, lakóértéke redukálódik, melynek következtében vagy nem hasznosulnak, vagy számos társadalmi probléma kíséretében a szegényebb jövedelműek célterületévé válnak.

A javaslat meg nem valósulásának GAZDASÁGI hatásai: Az érintett terület lakóépületeinek használati és így forgalmi értékei is tovább csökken.

5.2 A területfejlesztési koncepció céljainak megvalósulása esetén a környezeti, társadalmi és gazdasági szempontból közvetett vagy közvetlen negatív hatást kiváltó tényezők feltárása

- **Átfogó cél: TÁRSADALMI MEGÚJULÁS** testben és lélekben egészséges, együttműködő egyén és közösségek (Tm)

Stratégiai cél: Tm1 — A szociális biztonság megerősítése, a közösségek megújítása, a családi értékek előtérbe helyezése, „családbarát” megye, a társadalmi bizalom erősítése

Megvalósulásának negatív KÖRNYEZETI hatásai: Nincs negatív környezeti hatása.

A negatív környezeti hatások kiküszöbölése: —

Megvalósulásának negatív TÁRSADALMI hatásai: Nincs negatív társadalmi hatása.

A negatív társadalmi hatások kiküszöbölése: —

Megvalósulásának negatív GAZDASÁGI hatásai: Nincs negatív gazdasági hatása.

A negatív gazdasági hatások kiküszöbölése: —

Stratégiai cél: Tm2 — Az együttműködések intézményesítése a térségi szereplőkkel, a megye belső intézményfejlesztése, menedzsment szervezetének felállítása

Megvalósulásának negatív KÖRNYEZETI hatásai: Nincs negatív környezeti hatása.

A negatív környezeti hatások kiküszöbölése: —

Megvalósulásának negatív TÁRSADALMI hatásai: Egyes rétegek szempontjából lehet negatív hatás, ha a térségi szereplők csak célzottan és szelektáltan jutnak az intézményesült együttműködés lehetőségéhez, az intézményfejlesztés nem fedi le a megye valamennyi térségét és társadalmi rétegigényét.

A negatív társadalmi hatások kiküszöbölése: A térségi szereplők és azok együttműködési lehetőségeinek igényfelmérését, majd kialakítását ki kell terjeszteni a megye teljes területére, illetve a megyében jelen lévőkre. Nem előzhetik meg a helyi lakossági érdekek érvényesülését a külső kapcsolatteremtés szempontjai, a belső- és a külső érdekközösségek, a különböző társadalmi csoportok összehangolt fejlesztése szükséges, nem lehet mérlegelés tárgya a szociális háló megerősítése vagy a gazdasági fellendülés feladatai közötti választás.

Megvalósulásának negatív GAZDASÁGI hatásai: Nincs negatív gazdasági hatása.

A negatív gazdasági hatások kiküszöbölése: —

Stratégiai cél: Tm3 — Egészséges társadalom, a megye lakossága egészségi állapotának javítása, kiemelt hangsúlyt fektetve az egészséges életmódra és a prevencióra

Megvalósulásának negatív KÖRNYEZETI hatásai: Nincs negatív környezeti hatása.

A negatív környezeti hatások kiküszöbölése: —

Megvalósulásának negatív TÁRSADALMI hatásai: Nincs negatív társadalmi hatása

A negatív társadalmi hatások kiküszöbölése: —

Megvalósulásának negatív GAZDASÁGI hatásai: Nincs negatív gazdasági hatása.

A negatív gazdasági hatások kiküszöbölése: —

Stratégiai cél: Tm4 — Kreatív, tudásalapú társadalom, korszerű gyakorlati tudás biztosítása, az oktatás intézményrendszerének infrastrukturális és tartalmi megújítása, a kultúra, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése, a térségi és helyi identitás erősítése

Megvalósulásának negatív KÖRNYEZETI hatásai: Nincs negatív környezeti hatása.

A negatív környezeti hatások kiküszöbölése: —

Megvalósulásának negatív TÁRSADALMI hatásai: Nincs negatív társadalmi hatása.

A negatív társadalmi hatások kiküszöbölése: —

Megvalósulásának negatív GAZDASÁGI hatásai: Nincs negatív gazdasági hatása.

A negatív gazdasági hatások kiküszöbölése: —

- **Átfogó cél: GAZDASÁG DINAMIZÁLÁSA az értékteremtő képesség növelése a térség adottságaira, külső és belső kapcsolat-rendszerére építve (Gd)**

Stratégiai cél: Gd1 — A gazdaság teljesítményének, hatékonyságának és stabilitásának erősítése; több lábon álló gazdaság; a technológia és tudás intenzív, valamint a foglalkoztatást erősítő hagyományos ágazatok kiegyensúlyozott fejlesztése

Megvalósulásának negatív KÖRNYEZETI hatásai: Ellentételezés nélküli környezeti terhelést eredményező fejlesztések történhetnek.

A negatív környezeti hatások kiküszöbölése: Környezetvédelmi beruházások a káros hatások csökkentésére.

Megvalósulásának negatív TÁRSADALMI hatásai: Nincs negatív társadalmi hatása.

A negatív társadalmi hatások kiküszöbölése: —

Megvalósulásának negatív GAZDASÁGI hatásai: Az aktív és termelékeny vállalkozások növekedésével kialakuló bérverseny kizorító hatást gyakorolhat az alacsony bérré, munkaerővel kapcsolatos költségekre építő, változásra nem képes vállalkozásokra.

A cél elérése a gazdasági teljesítmény erősödését – a termelés, a vásárlóerő, az innováció és a tudástartalom növelését, a versenyképességet javító piaci pozíciók és lehetőségek kihasználását és kiszámíthatóságát – jelentős szerkezetváltást jelent. A foglalkoztatás mérsékelten, a beruházási arány, valamint a külföldi működő tőke állománya jelentősen növekszik. A magántőke által finanszírozott beruházások köre lényegesen bővül, beleértve egyes térség- és településfejlesztési projekteket, valamint az üzleti környezet fejlődését támogató szolgáltatások és infrastruktúrák széles körét.

Az egyes térségek adottságai, valamint a regionális innovációs rendszer sajátos jellemzői alapján a cél megvalósulása jó esélyt teremt a tudás kiterjedt hasznosítására, ami a termelékenység fenntartható növelésének az alapja. A magas hozzáadott értékű tevékenységek és a termelékenységre alapozott versenyképesség térnyerésével erősödik a gazdaság stabilitása, mivel a termelő és szolgáltató tevékenységek kötődése erősebb a megye, illetve a metropolisztérség gazdaságához. A szerkezetváltásnak köszönhetően oldódik a gazdaság dualitása, csökken a nemzetközi és a hazai piacra termelő vállalkozások, majd a közszolgáltatások, a szociális gazdaság és a civil szféra közötti különbség. Az innováció szempontjából egyre kedvezőbb környezet és a hozzáférhető erőforrások és az új termékek iránti kereslet erősödésével növekszik a kifejezetten innovatív vállalkozások száma, és különösen a növekedésorientált közép vállalatok beruházási aktivitása. A technológia és tudásintenzív klaszterek jelenléte hozzájárul a feldolgozóipar megtartásához, valamint új lendületet ad az ipari beruházások bővítésének.

A negatív gazdasági hatások kiküszöbölése: Az oktatás és képzés, valamint a KKV-k támogatása, a duális gazdaság alapját jelentő termelékenységi különbség mérséklése, a vállalkozások finanszírozásának fejlesztése.

Stratégiai cél: Gd2 — Gazdasági húzóterseink innovációs teljesítményének, versenyképességének, exportjának növelése

Megvalósulásának negatív KÖRNYEZETI hatásai: Ellentételezés nélküli környezeti terhelést eredményező fejlesztések történhetnek.

Az ágazati fejlesztések közül a turisztikai fejlesztések, amelyeknek alapfeltétele, hogy szép táji környezetben valósuljanak meg, védett természeti környezetben a természeti értékek károsodásával járhatnak. Az exportorientált termelés szükségszerűen a szállítási igények növelésével jár, amelynek kielégítése a tapasztalatok szerint nagyarányban a levegő- és zajterhelés szempontjából kedvezőtlen közúti szállítási módon történik.

A negatív környezeti hatások kiküszöbölése: Környezetvédelmi beruházások a káros hatások csökkentésére.

Védett természeti környezetben történő turisztikai csak szelíd turizmus és aktív- és ökoturizmus folytatható, a károkozás minimalizálásával és ellentételezésével. Az exportorientált vállalkozások esetében a vasúti szállítás előnyben részesítése.

Megvalósulásának negatív TÁRSADALMI hatásai: Elvonhatja a figyelmet, s az erőket a hátrányos, leszakadó térségről, melynek következtében az elmaradott térségek teljesítőképességének stagnálását eredményezheti. Ez által fokozódik a két térség között fennálló gazdasági különbség, s húzóteréség elszívhatja a kreatív munkaerőt a hátrányos térségből, vagy térség elől.

A negatív társadalmi hatások kiküszöbölése: A gazdasági húzóteréség versenyképességének fokozása olyan módon történik, hogy az legalább áttételesen összekapcsolódik a stagnáló, vagy leszakadó térségek gazdaságának újralesztésével, vagy a térségben élők felemelkedésével.

Megvalósulásának negatív GAZDASÁGI hatásai: Nincs negatív gazdasági hatása.

A negatív gazdasági hatások kiküszöbölése: —

Stratégiai cél: Gd3 — Makroregionális logisztikai funkciók és a rászervezhető értékteremtő képesség erősítése kiemelten az M0 mentén a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér térségében, a Gödi Különleges Gazdasági Övezet fejlesztése..

Megvalósulásának negatív KÖRNYEZETI hatásai: Ellentételezés nélküli környezeti terhelést eredményező fejlesztések történhetnek. A térségben a környezeti terheléssel érintett területek nagyobb kiterjedésűvé válnak.

A negatív környezeti hatások kiküszöbölése: A környezeti hatások minimalizálására törekvő tervezés, környezetvédelmi beruházások a káros hatások csökkentésére.

Megvalósulásának negatív TÁRSADALMI hatásai: Nincs negatív társadalmi hatása.

A negatív társadalmi hatások kiküszöbölése: —

Megvalósulásának negatív GAZDASÁGI hatásai: A stratégiai cél a fejlesztésre kijelölt területek intenzív használatával valósulhat meg, potenciálisan növeli a környezeti terhelést, valamint jelentős munkaerőigénnyel bír, azaz versenyt támaszt más ágazatokkal, tevékenységekkel szemben. A koordinálatlan ingatlanfejlesztés közvetlen kockázatot jelent, amennyiben a fejlesztési tervek, projektek nem kellően megalapozottak és nem is tarthatóak fenn. Azokban a térségekben, ahol a területhasznosítás

kiterjedt, ott a mezőgazdaság, a rekreációs szolgáltatások, illetve általában a helyi gazdaság egyes szereplői nyomás alá helyezheti a gazdasági területek kiszorító hatása. A stratégiai cél megvalósításával a Ferihegyi Gazdasági Övezet nemcsak Pest megye, hanem az ország gazdaságfejlesztésének egyik legnagyobb fejlődési potenciállal rendelkező térségévé válhat.

A logisztika, a feldolgozóipar és a szolgáltatások számának bővülése jelentős mérethatékonysági előnyökkel jár. A különböző, de összekapcsolódó tevékenységek közötti szinergia pedig tovább erősíti a hatékonyságot. A stratégiai cél megvalósulása ezért jelentősen hozzájárul a gazdasági növekedéshez, az újabb beruházásokkal, és mert erősíti a vállalkezési dinamikát, javítja a termelékenységet és a foglalkoztatást. A logisztika fejlődése további kedvező hatást gyakorol a térségben elérhető informatikai és telekommunikációs szolgáltatásokra, valamint egyéb kapcsolódó üzleti szolgáltatásokra, s általában erősíti az innovációt.

A szektor sajátos vonása, hogy a foglalkoztatottak összetétele változatos, és nagy számban vesz fel alacsonyabb képzettséggel bíró munkaerőt. Az alacsony belépési küszöb, valamint a sokszínű kereslet miatt az ágazat fejlődése hozzájárul a társadalmi mobilitás erősítéséhez, a munkaképes korú lakosság megtartásához, vonzásához. A foglalkoztatás növekedése tíz éves időtartamban elérheti a néhány tízezer főt, a közvetve létrehozott munkahelyeket is beleszámolva a nettó növekedés ennek háromszorosa is lehet. A nemzetközi logisztikai központi térségek tapasztalatait figyelembe véve a szektor fejlődése jelentősen megnöveli a szakképzett munkaerőt, valamint felsővezetők betelepülését.

A negatív gazdasági hatások kiküszöbölése: Koordinált ingatlan- és térségfejlesztés, nagyobb állami (regionális) szerepvállalás. Aktív munkaerőpiaci szolgáltatások fejlesztése.

- **Átfogó cél: TÉRSZERKEZET FEJLESZTÉSE ÉS KIEGYENSÚLYOZÁSA a lokális- és makrotérségi érdekeket kiszolgáló, fenntartható környezet (Tf)**

Stratégiai cél: Tf1 — Pest megye térségének nemzetközi és országos multimodális közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése a transzfer szerep ellátása és hálózatos térstruktúra kialakulása érdekében

Megvalósulásának negatív KÖRNYEZETI hatásai: Az új közlekedési nyomvonalak mentén nő a környezet terhelése (elsősorban levegőszennyeződés és új zajhatás). A nyomvonalak érinthetnek értékes vagy védett természeti területeket, értékes élőhelyek területének csökkentésével, megszűnésével, fragmentációjával járhatnak.

A negatív környezeti hatások kiküszöbölése: Tervezés során a környezetet legkevésbé terhelő nyomvonal kiválasztása. Tudatosan törekedni kell arra, hogy védett területeket, európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területeket, védett élőhelyeket a fejlesztések elkerüljenek, ill. a lehető legkisebb mértékben érintsenek, veszélyeztessenek. Amennyiben ez elkerülhetetlen, az ellentételezés meghatározása. Az engedélyeztetési eljárás során a káros hatások elkerülésének, csökkentése módjának meghatározása.

A környezetre kevésbé károsító hatást kifejtő járművek használata, környezetkímélőbb közlekedési módok használata.

Megvalósulásának negatív TÁRSADALMI hatásai: A multinacionális jelenségek elterjedése a helyi közösségek erősödése ellen hat. A globalizálódás veszélyei a helyi sajátosságok, értékek felolvasásához vezethet, káros környezeti hatások megjelenése következtében az állandó helyben lakást nyújtó és a rekreációs területek értékcsökkenését eredményezheti.

A negatív társadalmi hatások kiküszöbölése: A helyi identitás fokozása, közösségépítés, belső kapcsolatok erősítése, tradicionális gazdálkodás értékeinek tudatosítása, megőrzése. A tranzit jelleg fokozódása

következtében a társadalmi környezetet érő terhelő hatásokat kompenzálni kell, a káros hatásoktól védeni kell.

Megvalósulásának negatív GAZDASÁGI hatásai: Nincs negatív gazdasági hatása.

A negatív gazdasági hatások kiküszöbölése: —

Stratégiai cél: Tf2 — A térség kohéziójának javítása érdekében a megye belső közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése, kiemelten kezelve a térségközpontok és vonzásokörzetük közlekedését és az elővárosi közlekedést

Megvalósulásának negatív KÖRNYEZETI hatásai: Az új közlekedési nyomvonalak mentén nő a környezet terhelése (elsősorban levegőszennyeződés és új zajhatás). A nyomvonalak érinthetnek értékes vagy védett természeti területeket, értékes élőhelyek területének csökkentésével, megszűnésével járhatnak.

A negatív környezeti hatások kiküszöbölése: Tervezés során a környezetet legkevésbé terhelő nyomvonal kiválasztása. Tudatosan törekedni kell arra, hogy védett területeket, európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területeket, védett élőhelyeket a fejlesztések elkerüljenek, ill. a lehető legkisebb mértékben érintsenek, veszélyeztessenek. Amennyiben ez elkerülhetetlen, az ellentételezés meghatározása. Az engedélyeztetési eljárás során a káros hatások elkerülésének, csökkentése módjának meghatározása. Környezetre kevésbé károsító hatást kifejtő járművek használata mellett, ügyelni kell arra is, hogy a policentrikus struktúra ne generáljon indokolatlan közlekedési szükségletet. A takarékos területhasználat során a környezetvédelmi szempontokat is figyelembe kell venni

A környezetre kevésbé károsító hatást kifejtő járművek használata, környezetkímélőbb közlekedési módok használata.

Megvalósulásának negatív TÁRSADALMI hatásai: Nincs negatív társadalmi hatása.

A negatív társadalmi hatások kiküszöbölése: —

Megvalósulásának negatív GAZDASÁGI hatásai: Amennyiben a közlekedési hálózat fejlesztése nem arányos, továbbá a gazdasági teljesítmény területi eloszlásában és a helyi gazdaság fejlesztésében nem következik be fordulat, a közlekedési fejlesztések hozzájárulhatnak a vidéki, és a kedvezőtlen adottságokkal bíró agglomerációs térségek gazdasági stagnálásához, leépüléséhez, másképpen erősítik a gazdasági teljesítmény térségi koncentrációját. A strukturális szempontból kedvezőtlen folyamat erősíti az ingázást, valamint az elvándorlást, illetve a szociális alapú lakosságcserét.

A metropolisztérség egészének versenyképességét jelentősen meghatározza a térség belső integritása, különös tekintettel a Pest megyei városhálózat elérhetősége, belső közlekedési kapcsolatrendszerének megteremtése. A térségi központok és vonzásokörzetük közlekedésének fejlesztése, valamint a közösségi közlekedés, elővárosi közlekedés hatékonyságának erősítése a kiegyensúlyozottabb mobilitást biztosítja.

A stratégiai cél elérésével érdemben nő a gazdaság számára rendelkezésre álló erőforrás – munkaerő, tudás, tőke – a piaci résekre termelő, szolgáltató vállalkozások piacra jutási lehetősége érdemben javulna. Különösen javulna a KKV vállalkozások termelékenységére, valamint a kiszámítható üzleti környezet fejlődésével az innovációs és fejlesztési hajlandóság is érdemben növekedhet

A negatív gazdasági hatások kiküszöbölése: Kiegyensúlyozott közlekedésfejlesztés, különös tekintettel a haránt-irányú közlekedési kapcsolatok bővítésére. A megyei funkcionális várostérségeken belüli kapcsolatok prioritása, a potenciális gazdasági teljesítmény, valamint a közszolgáltatások harmonizációja

Stratégiai cél: Tf3 — Tervezett, koordinált térségfejlesztés, policentrikus települési struktúra, fenntartható városfejlesztés, takarékos területhasználat, épített és környezeti értékek megóvása és fejlesztése

Megvalósulásának negatív KÖRNYEZETI hatásai: Nincs negatív környezeti hatása.

A negatív környezeti hatások kiküszöbölése: —

Megvalósulásának negatív TÁRSADALMI hatásai: Nincs negatív társadalmi hatása.

A negatív társadalmi hatások kiküszöbölése: —

Megvalósulásának negatív GAZDASÁGI hatásai: Nincs negatív gazdasági hatása.

A negatív gazdasági hatások kiküszöbölése: —

Stratégiai cél: Tf4 — Energiagazdálkodás, vízgazdálkodás, közműfejlesztés és környezetvédelem a térségek és települések fejlődésének szolgálatában

Megvalósulásának negatív KÖRNYEZETI hatásai: Nincs negatív környezeti hatása.

A negatív környezeti hatások kiküszöbölése: —

Megvalósulásának negatív TÁRSADALMI hatásai: Nincs negatív társadalmi hatása.

A negatív társadalmi hatások kiküszöbölése: —

Megvalósulásának negatív GAZDASÁGI hatásai: Nincs negatív gazdasági hatása.

A negatív gazdasági hatások kiküszöbölése: —

- **Stratégiai cél: Pest Megyei Duna Stratégia megvalósítása és a Homokhátság komplex fejlesztése**
Stratégiai cél: Öf1 — Pest Megyei Duna Stratégia megvalósítása

Megvalósulásának negatív KÖRNYEZETI hatásai: Néhány potenciális beavatkozás negatívan hathat a környezetre, és a Duna mentén található Natura 2000 területek élővilágára. A mederkotrás a vízbázisokat veszélyeztetheti, ugyanakkor az áramlási viszonyok megváltoztatásával hatással lehet a folyó élővilágára. A beavatkozások jelentős része növeli a forgalmat a Dunán, ami zaj és levegőterhelést valamint vízszennyezést okoz. Így negatívan hat az folyó és az ártér élővilágára. A beavatkozások egy része érinti az árteret (Árterületek erdő és vadgazdálkodási lehetőségeinek kihasználása, Minőségi lakóterületek kialakítási lehetőségének megvizsgálása a Duna szűkebb vonzáskörzetében, Árvízvédelmi, katasztrófavédelmi feladatok elvégzése) ezek a beavatkozások károsíthatják az ártér élővilágát.

A negatív környezeti hatások kiküszöbölése: A beavatkozások tervezése, engedélyezése, megvalósítása során fel kell tárnai a lehetséges negatív hatásokat, és ezek elkerülésére meg kell tenni az intézkedéseket. Ha ez nem lehetséges, akkor az adott intézkedést nem szabad megvalósítani. Ennek egyik feltétele, hogy ilyen beruházásokat ne lehessen kiemelt jelentőségű beruházásnak nyilvánítani, mert ezekben az esetekben nehezebb a környezet és természetvédelmi érdekeket megfelelően érvényesíteni.

Megvalósulásának negatív TÁRSADALMI hatásai: Nincs negatív társadalmi hatása.

A negatív társadalmi hatások kiküszöbölése: —

Megvalósulásának negatív GAZDASÁGI hatásai: Nincs negatív gazdasági hatása.

A negatív gazdasági hatások kiküszöbölése: —

6 A Területfejlesztési Koncepció javaslatának elemzése környezeti szempontból azok megvalósulása és meg nem valósulása esetén

Pest Megye Területfejlesztési Koncepció Helyzetfeltárás kötetében részletesen értékelésre került a megye jelenlegi környezeti állapota, feltárára kerültek a környezeti konfliktusok.

6.1 A termőföld mennyiségére

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése: A Helyzetértékelés alapján a megye termőterülete jelentősen elmarad az országos átlagtól. A területfejlesztések nagy része zöldmezős beruházásként valósult meg, a beruházói szándékok érvényesítésével, sok esetben háttérbe szorítva a közérdeket. A talajok mennyiségi állapotát kedvezőtlenül érintik az eróziós folyamatok. A lejtős területeken a vízerózió, míg a szél okozta erózió (defláció) a homokterületek talajaiban és növényzetében okoz károkat. Pest megyében különösen nagy károkat okoz a csapadékvíz mind belterületen, mind külterületen. Ennek oka részben az intenzíven beépített területek megnövekedett aránya, a csapadékvíz felvenni képes növényzettel borított (ligetesfás területek, erdők, rétek, legelők) területek csökkenése, hiánya; de a csapadékvíz elvezetésének hiánya is, illetve a már meglévő, de a mai csapadékmennyiségekhez képest alulméretezett, nem karbantartott, vagy megszüntetett (betömött) csapadékelvezető rendszerek is. Gyakran tapasztalható, hogy a meglévő rendszerek nem tudják ellátni a feladatukat, és településrészek, földterületek kerülnek víz alá. Ez különösen veszélyes a löszös területeken, ahol nemcsak vagyongár lehet a következménye a csapadékvíz-elvezetés, illetve a csatornázatlanság hiányának, hanem akár jelentős talajvesztés is.

PM TFK célkitűzései: A termőföld mennyiségi védelmével kapcsolatos célkitűzéseket elsősorban a Területfejlesztési koncepció a térszerkezet fejlesztését és kiegyensúlyozását célzó „Tf3 – Tervezett, koordinált térségfejlesztés, policentrikus települési struktúra, takarékos területhasználat, épített és környezeti értékek megóvása és fejlesztése” stratégiai célok között tartalmazza. A termőföld mennyiségi védelmét szolgálja a tervezett, koordinált, komplex térségfejlesztés, amely során a lakó- és gazdasági övezetek tudatos kijelölése és megvalósítása, takarékos területhasználat valósul meg a megyében a természeti környezet megőrzése, a térség élhetőségének, a térségi adottságok fenntartható módon történő kiaknázásának érdekében. Ennek érdekében a Területfejlesztési koncepció a városok indokolatlan szétterülésének elkerülését, a zöldmezős beruházásokkal szemben a barnamezős területek prioritizálását, fogalmazza meg. Szigorú szabályokhoz kötött térségi terület felhasználás tűz ki célul, amely révén a termőföld, a természeti értékek védelme érdekében a gazdaságfejlesztés, a lakóövezetek fejlesztése elsődlegesen csak terület-rehabilitációkkal lehetséges, zöldmezős fejlesztések csak a megyei és agglomerációs fejlesztési és rendezési tervekben kijelölt területeken valósulhat (Tf3 stratégiai cél, 12.3. fejezet). Közvetett módon a „Tf4 Energiagazdálkodás, vízgazdálkodás, közműfejlesztés és környezetvédelem a térségek és települések fejlődésének szolgálatában” stratégiai cél egyes céljai is a talajok mennyiségi megóvását eredményezik.

A javaslatok MEGVALÓSULÁSA esetén: a fejlesztési területek csak indokoltan és csak a szükséges mértékben vesznek igénybe termőterületeket.

A javaslatok MEG NEM VALÓSULÁSA esetén: folytatódik a területek mezőgazdasági művelésből való kivonása, a zöldterületek csökkenése. A fejlesztések zöldmezős beruházásként valósulnak meg, elsősorban a befektetői szándékok szerint, a települések belső, újrahasznosítandó területei helyett.

6.2 A talaj minőségére

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése: Pest megye talajadottságai jók, bár a megye talajtani viszonyai változatosak. A megye legjobb termőhelyi adottságú szántóterületei a megye délkeleti, alföldi és alacsony dombsági területein helyezkednek el (Tápió mentén, Cegléd és Abony térségében és a Pesti-síkságon). A megye igazi potenciálját ezen a téren a legkiválóbbaknál gyengébb, de az országos átlagnál jobb adottságú termőföldek képezik. A megyében gyakorlatilag –az agglomerációs övezetet leszámítva– mindenütt előfordulnak nagy kiterjedésben ezek a területek (Zsámbéki-medence, a Galga-völgy térsége, a megye délkeleti alföldi vidéke, a Gödöllői-domság keleti előtere és a Pesti-síkság nagy része). A talajok termékenységét a dombvidéki mezőgazdasági területek talajainak – éppen a művelés következtében felgyorsult – lehordása (erózió), valamint a homokvidékek anyagának szél általi mozgatása, folytonos áthalmozása (defláció) befolyásolja. Elsősorban a Homokhátsági részeken a termőföldet fenyegető veszély a kiszáradás, a felszín alatti vizek mélyebbre húzódásának következtében.

A talajok minőségét kedvezőtlenül befolyásoló körülmények: a helytelen mezőgazdasági gyakorlatok, a közúti közlekedésből származó szennyezések, a hiányzó vagy rossz hatásfokú szennyvíztisztítás és a nem körültekintően végrehajtott (szántóföldi) szennyvíziszap hasznosítás.

Budapesten és térségében, elsősorban az agglomerációs övezet egyes településein a rendszerváltást megelőző környezetszennyező tevékenységek nyomán több környezeti szempontból erősen terhelt területet tartottak számon a 90-es évek elején (Tököli repülőtér, ürömi Csókavár barlangban gázmasszakerakás, RSD). A jelentősebb szennyezések felszámolása és rehabilitálása megtörtént, azonban a kisebb kármentesítésre szoruló területek kezelése még megoldandó feladat.

PM TFK célkitűzései: A talaj minőségi védelmét biztosító célkitűzéseket elsősorban a „Tf4 Energiagazdálkodás, vízgazdálkodás, közműfejlesztés és környezetvédelem a térségek és települések fejlődésének szolgálatában” stratégiai cél tartalmazza külön fejezetben (12.4.4. Talaj- és földvédelemmel összefüggő célok). Közvetett módon a Gd1 stratégia célkitűzés, a gazdaságfejlesztés ágazati, azon belül a mezőgazdaságra és élelmiszeriparra vonatkozó célkitűzések között (11.1.3.3. fejezet). A Területfejlesztési koncepció kiemelten kezeli a termőföld védelmét, annak tudatában, hogy a minőségi termőföld korlátozottan áll rendelkezésünkre és nem bővíthető, ezért védelme elsődleges cél a jövő generációinak szempontjából. Ezért célkitűzései között szerepel a megye fontos természeti potenciálját képező termőföld minőségének védelme, termékenységének megőrzése és javítása, a mezőgazdasági területek agro-ökopotenciáljának megőrzése és növelése érdekében cél a területre legalkalmasabb művelési ág megválasztása, a parlagterületek visszaszorítása, újra művelés alá vonásának támogatása, a vegyszerfelhasználás a szükséges minimumra való csökkentése.

A javaslatok MEGVALÓSULÁSA esetén: biztosítható a jó minőségű termőföldek termőhelyi adottságainak megfelelő mezőgazdasági hasznosítása, a termőföldek minőségi védelme, csökkenthető a talajokat érő degradációs folyamatok.

A javaslatok MEG NEM VALÓSULÁSA esetén: a talajokat érő degradációs folyamatok következtében az érintett területeken tovább vékonyodik a termőréteg vastagsága, csökken a talajok szervesanyag tartalma, növekszik a szennyezések kockázata.

6.3 A földtani és ásványvagyonra

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése: Pest megye nemfémes nyersanyagokban és geotermikus energiában kifejezetten gazdag, de Nagybörzsönyben nemes és színesfémérc is található. A szénhidrogén kutatás az egész megyét lefedi, kivéve az Acsa-Püspökszilágy vonaltól északnyugat felé elkeskenyedő nyúlványt. Az építőiparban használatos anyagok közül nagy mennyiségben bányásznak mészkövet, homokot, építési kavicsot, andezitet. A Duna hordalékkúpjára települő, a kavicsteraszt anyagát kitermelő bányák végigkísérik a folyam partját, de legnagyobb kiterjedésben a Pesti-síkság, Dunaharaszti, Dunavarsány, Bugyi, Dabas, Délegyháza, Kiskunlacháza települések által határolt területen találhatók. Jelentős méretűek a Csepel-szigeten, Szigetszentmiklós közigazgatási területén lévő bányatavak is. A kőbányászat a Váci cementgyártáshoz kapcsolódik legnagyobb mértékben, kisebb volumenben Pilisvörösvár és Piliscsaba térsége érintett, illetve a dunabogdányi andezit bánya is értékes természeti környezetben található.

PM TFK célkitűzései: A Területfejlesztési koncepcióban fejlesztési irányok az ágazati fejlesztési irányok között, az építő- és építőanyag ipar operatív céljai között szerepel a megye építőanyag-iparának fejlesztése, különös tekintettel a rendelkezésre álló nyersanyagforrásokra való fokozottabb építésre ((Gd1 – 11.1.2.2. fejezet)). A Helyzetfeltárás alapján a fővárostól dél-keletre folyó kavicsbányászatnak jelentős környezetkárosító hatása van, kialakult/kialakuló kavics-bányatavak a megváltoztatják/megváltoztatták a térség vízháztartását, mélységük miatt veszélyeztetik az ivóvízbázisok tisztaságát. (Helyzetfeltárás 10.2.4. fejezet) E konfliktus megszüntetésére a Területfejlesztési koncepció nem fogalmaz meg operatív célkitűzést. Nem kerültek megfogalmazásra sem az ásványkincsek kitermelése, sem már működő vagy felhagyott külszíni bányászati tevékenységek fejlesztési irányaira vonatkozóan.

A javaslatok MEGVALÓSULÁSA esetén: változatlanul nem biztosítható a fővárostól dél-keletre levő kavics ásványkincs térségi szinten összehangolt, a vízgazdálkodási érdekek érvényre juttatása érdekében irányított kitermelése. Ily módon a térségben a felszín alatti vizek szintjének további csökkenése, elszennyeződése, az érintett vízbázisok veszélyeztetése folytatódik.

A javaslatok MEG NEM VALÓSULÁSA esetén: a fővárostól dél-keletre levő kavics ásványkincs térségi szinten összehangolatlan kitermelése következtében a térségben folytatódik a felszín alatti vizek szintjének további csökkenése, elszennyeződése, az érintett vízbázisok veszélyeztetése.

6.4 A levegő minőségére

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése: A megye levegőminősége tekintetében általánosságban elmondható, hogy a Pest megyei mérőállomások eredményei alapján a vizsgált területeken elsősorban a szálló por (PM10), illetve a nitrogén-oxidok jelentenek levegőminőség szempontjából nagyobb problémát, különös tekintettel a nagyobb forgalmú útvonalak közelében. Mindazonáltal a levegő – legmagasabb indexű komponens alapján – meghatározott légszennyezettségi indexe valamennyi településen jó vagy kiváló minőségű volt 2019-ben. A megye légszennyezőanyag-kibocsátásának alakulásában viszont jelentős szerepet játszanak az ipari kibocsátók is. Az agglomerációs övezet fejlett, sokrétű gazdaságú, de környezetet terhelő iparral is bíró településeinek levegőjét nagyobb terhelés éri. A megye agglomeráción túli része gazdaságilag kevésbé fejlett, csak kisebb terheléssel üzemelő gazdasági létesítmények jellemzők rá (feldolgozó, elektronikai, könnyűipar), nem üzemelnek nagyobb légszennyező ipari üzemek (vegy-, és nehézipar, ill. hőerőművek), úthálózata országosan tekintve kifejezetten sűrű, erdősültségének mértéke pedig rendkívül változó, így levegőminőség szempontjából inkább átlagos légállapotú térségnek tekinthető (bár területrészenként ez rendkívül eltérő lehet). Az elmúlt időszak folyamatait értékelve megállapítható, hogy a nagy ipari létesítmények szennyezéseinek határérték alá kényszerítése, illetve a közlekedési szennyezéseknek az

elkerülő utak miatt a lakott területekről való kiszorítása általánosságban a légállapot javulását eredményezte az utóbbi években. Ugyanakkor nem lehet eltekinteni attól a 2010-es években széles körben elterjedt, mára valamelyest visszaszoruló, de az alacsonyabb jövedelmű térségekben napjainkban is jellemző gyakorlattól, hogy a háztartások fűtési célú hőigényüket részben, vagy teljes egészében különböző típusú szilárd tüzelőanyagok (olaj, szén, tűzifa, vegyes hulladék) felhasználásával elégítik ki, jelentősen rontva ezáltal az érintett települések fűtési szezonbeli levegőminőségét.

PM TFK célkitűzései: A levegő védelmét biztosító célkitűzéseket elsősorban a „Tf4 — Energiagazdálkodás, vízgazdálkodás, közműfejlesztés és környezetvédelem a térségek és települések fejlődésének szolgálatában” stratégiai cél tartalmazza. A 12.4. fejezetben szereplő célkitűzéseken túlmenően az energiagazdálkodás fejlesztésének célkitűzései (12.4.1. fejezet), a hosszú távú térszerkezet kialakítására vonatkozó egyes célok (Tf3 — 12.3.1. fejezet) és a közlekedéshálózat fejlesztésére vonatkozó stratégiai célok (Tf1 — 12.1. és Tf2 — 12.2. fejezetek) is levegő minőségének javulását eredményezik. A Fejlesztési koncepció operatív céljai között szerepel a környezeti levegő jelenleg jellemzően jó minőségének védelme és megőrzése, a védendő lakó- és természeti környezetet zavaró új, ténylegesen illetve potenciálisan légszennyező források létesítésének megakadályozása, a szennyező gazdasági tevékenységeknél cél az „elérhető legjobb technika” bevezetése, az ipari létesítmények, depóniák, bányák, mezőgazdaság poremissziójának – a reális lehetőségeken belüli – csökkentése az ipari, növénytermesztési és állattenyésztési szegmensszűkítésének mérséklése. A főváros környéki még meglévő „green-belt” megőrzése, térszerkezet kiegyensúlyozott fejlesztése, a négyzethálós kapcsolatrendszer kiépítése. Az energiagazdálkodásra vonatkozó stratégiai célok között szerepelnek a megye globális fosszilis energiafelhasználásának csökkentése, megújuló energiák arányának növelése, a zöld energia előállítása, az annak felhasználását lehetővé tevő technológiák kifejlesztése, gyártása területén működő vállalkozások fejlesztéseinek kiemelt támogatása, a távhőszolgáltatás további leromlásának megakadályozása, az ellátotti kör megőrzése, a lakosság-, közületi-, és gazdasági energiafelhasználási szemlélet változtatása.

A javaslatok MEGVALÓSULÁSA esetén: megőrizhető a megye környezeti levegőjének jó minősége. A közlekedési hálózat fejlesztésére vonatkozó javaslatok az agglomeráció térségének közlekedési eredetű légszennyezését csökkenthetik, úgy, mint a települések belterületét elkerülő útszakaszok kiépítése. A zöldfelületekkel tagolt térszerkezet kialakítása és a Budapestet körül ölelő „green-belt” megőrzése, fejlesztése a területek átszellőzése révén is a levegő minőségének javítását, megőrzését eredményezik. Az energiagazdálkodás operatív célkitűzéseinek megvalósítása révén csökken az emisszió.

A javaslatok MEG NEM VALÓSULÁSA esetén: egyes területrészekben a légszennyezés egészségügyi hatásai felerősödhetnek. A klímaváltozás kedvezőtlen hatása felerősödhet. Az átszellőző sávok beépítése esetén a települések légcseréjében kedvezőtlen változások lépnek fel, a légszennyezőanyagok feldúsulnak.

6.5 A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége)

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése: A megyében az álló és folyóvizek minőségét leginkább a mezőgazdasági művelés és kommunális szennyvíz bevezetésének módja határozza meg. A Duna tápanyagtartalma magas és bakteriológiai szempontból is terhelt, annak ellenére, hogy egyes paraméterei javultak. A Ráckevei Soroksári-Duna-ág (RSD) vízminősége messze nem éri el a kívánatos szintet, amiben a legfontosabb szerepet a Duna vízminősége játssza. A bányatavak vízminőségére vonatkozóan összefüggő adatsorok nem ismertek. Pest megye déli térségében több mint 2000 ha kiterjedésű nyílt víztükör párologtatja a talajvizet a térségben. Az eredeti felszínnél jóval nagyobb, többletpárologtatásából adódó vízvesztés 15.000 - 20.000 m³/nap – a környező mezőgazdasági területek alatt a talajvíz szintjét (bányánként akár 2-10 cm-el) csökkenti. Fennáll a regionális depressziós tér kialakulásának veszélye, ami a klimatikus átalakulás miatt fokozott veszéllyel jár a fennmaradó mezőgazdasági és erdőterületek vízgazdálkodására. A felszíni vizeket tekintve a megyében

lassú javulás érzékelhető, különösen kimutatható ez a Dunánál, ahol ez az üzembe helyezett központi szennyvíztisztító telephely és a korszerűsített, valamint bővített két pesti tisztítóműnek is köszönhető. Az egyéb felszíni vízfolyások vízminőség-javulása pedig szintén a folyamatosan és viszonylag eredményesen zajló szennyvízkezelés fejlesztési beruházásoknak köszönhető.

A talajvíz a megye területén – a hegyvidéki területeket leszámítva – szinte egységesen a felszíntől 2-5 m-en belül jelentkezik. A települések beépített területén a talajvíz nagyrészt a kommunális szennyvízszikkasztások következtében szennyeződött el (magas nitrát szennyezettség). A mezőgazdaság tevékenység során a műtrágyák, trágyák, valamint a gyom- és rovarirtó szerek felhasználási módja okoz sok helyen a határérték feletti, vagy a határérték közeli nitrát, ammónium és peszticid szennyezést.

A megye vízellátását jelentős mértékben a dunai parti szűrésű kutak biztosítják a Szentendrei- és a Csepel-szigetről (csaknem 90%-át biztosítják az igényeknek), emellett kisebb részben rétegvizekből (9%), talajvízből és karsztvízből biztosított a vízellátás. A szennyvíz-csatornázottság meglévő hiányosságai, illetve a védőidomokon belüli, nem megfelelő területhasználat következtében azonban e kutak esetében is egyre többször problémát jelent a vas-, a mangán- és az ammónia-tartalom növekedése, valamint az utóbbi időben megjelent nitrát. Mindazonáltal Pest megyében jelenleg 2 db KEHOP forrásból megvalósuló ivóvízminőség-javítási projekt van folyamatban, amelyek mindösszesen 11 db olyan települést érintenek, ahol még nem megoldott a lakosság egészséges ivóvízzel való ellátása, és ahol az ivóvíz minősége a Nemzeti Népegészségügyi Központ szakvéleménye alapján nem felel meg az EU irányelv vízminőségi derogációs paramétereinek, illetve a hatályos 201/2001. (X. 25.) Korm. rendeletben rögzített határértékeknek, valamint parametrikus értékeknek, kiemelten az arzén, bór, fluor, nitrit paraméter, továbbá az ammónium-ion paraméter parametrikus értékének tekintetében. A Budai-hegység területén gyakori a karsztvízből táplált kút vagy vízbázis. A karsztvíz kutak vízhozama ingadozó, mivel a csapadékviszonyok is közrejátszanak a víz utánpótlódásában. Feltétlenül említést érdemel, hogy az ország többi megyéjéhez képest Pest megyében kifejezetten magas az ásványvizes és gyógyvizes kutak száma (az előbbi sorrendben 31, illetve 10 db). Természetes gyógytényező felhasználásával működő minősített gyógyfürdő Cegléden, Érden és Visegrádon is üzemel.

A közüzemi vízellátórendszerek összevonása, illetve egyes települések csatlakoztatása kistérségi vagy regionális rendszerekre az Ivóvíz minőség-javító Program keretében 2016-ban lezárult. Pest megyét kevesebb, mint 10 vízmű látja el. A települések közműves ivóvízzel való ellátottsága a megyében körülbelül 95%. Közműves ivóvíz ellátó-rendszerek száma 107, az egyedi vízellátó rendszereké 109.

Az ivóvíz szennyezettség problémája öt járást érint a megyében (Ráckevei, Ceglédi, Dabasi, Gyáli és Nagykátai járás). A szolgáltatott ivóvíz minőség az országos átlagnak megfelelő, bakteriológiai kifogás, illetve kémiai kifogást vas, mangán, ammónium, nitrát és arzén okozott.

Pest megye területén a mélyfúrású kutakból általában termálvíz is nyerhető. A termálvizek egy részét gyógyászati célra hasznosítják, másrészt üdülés, strandolás eszközeként (Cegléd, Érd, Nagykáta stb.). A termálvíz kémiai összetétele és hőmérséklete általában jelentősen eltér a felszíni víztől, pl. a sótartalom akár nagyságrendekkel is magasabb lehet, vagy sokszor gond a fenol, illetve a policiklikus aromás szénhidrogén (PAH) tartalom.

A megye településein a szennyvízhálózat kiépült, a megyében keletkező összes jelenleg közcsatornán elvezetett szennyvíz tisztítási foka nagyrészt megfelelő, azonban a hálózatra való rákötés csak részlegesen valósult meg.

A jelentős ipari üzemek közcsatornás kibocsátással rendelkeznek, ill. szennyvízcsatornával nem rendelkező helyeken saját szennyvízkezelővel, és tárolóban biztosítják a szennyvíz szennyezőanyagainak határértékek alá csökkentését és annak elszállítását. Ennek következtében jelentős ipari szennyezés nincs.

Pest megyében, a természeti-, táji adottságokból eredően egyaránt jelen vannak az árvízzel, a csapadékvízzel és a belvízzel kapcsolatos problémák. Árvízi védekezés tekintetében a Duna mentén található olyan elsőrendű védmű, mely nem teljesíti az előírásokat. A másodrendű árvízvédelmi töltések karbantartása elmaradt. Veszélyesebb helyi vízkárok akkor keletkeznek, amikor heves záporokból néhány

óra alatt 80-120 mm csapadék esik. A nagyobb vízgyűjtőjű vízfolyásokon komoly vízkárt okozhatnak a kisebb vízhozamú és hosszabb ideig tartó esők is, főleg akkor, ha a vízgyűjtőn a talajrétegek a korábbi esőktől már telítődtek. A belvív a megye síkvidéki jellegű, déli területeit veszélyezteti, ahol a terület topográfiai adottságaiból és geológiai adottságaiból eredően lefolyástalan területek alakulnak ki (belvízzel közepesen, vagy erősen veszélyeztetett területek a megyében a következő településeket érintik: Délegyháza, Majosháza, Ócsa, Csemő, Jászkarajenő, Kocsér, Nagykőrös, Abony, Cegléd, Törtel, Nyársapát, Kőröstetétlen). Ugyanakkor a megye szárazodó déli területein, a csapadéktöbblet időszakos tározására, majd későbbi hasznosítására is felmerült az igény.

PM TFK célkitűzései: A vizek védelmét biztosító célkitűzéseket elsősorban a „Tf4 — Energiagazdálkodás, vízgazdálkodás, közműfejlesztés és környezetvédelem a térségek és települések fejlődésének szolgálatában” stratégiai cél tartalmazza, de az „ÁTF — Pest megyei Duna stratégia megvalósítása” stratégiai cél operatív céljai közül szintén több a vizek védelmét szolgálja. A Stratégia célok között szerepel a szennyvízelvezetés fejlesztése, a rákötési arány drasztikus növelése és a szennyvíz-kezelés kapacitásának és a tisztításra kerülő szennyvizek növelése, a tisztított szennyvíz öntözési célú hasznosításának elterjesztése, a csatornáztalan települések esetében csatornahálózat kiépítése, a tisztítatlan szennyvízbevezetések megszüntetése, továbbá a patakok, kis vízfolyások rendezetté tétele.

Több operatív cél is ár-, belvív- és csapadékvíz gazdálkodással kapcsolatos konfliktusok felszámolását irányozza elő: a rendszeresen belvízjárta területek, illetve az árvíz által veszélyeztetett területek – vízügyi tanulmányok alapján történő – lehatárolása, azok beépítése a településrendezési tervekbe, komplex megyei ár-és belvízvédelmi programok kidolgozása és megvalósítása, a veszélyeztetett települések csapadékvíz, illetve belvív-elvezető rendszerének kiépítése és folyamatos jó karbantartása.

A javaslatok MEGVALÓSULÁSA esetén: a felszíni és felszín alatti vizek minőségében javulás következik be. Elsősorban a Ráckevei Soroksári-Duna-ág (RSD), de a Duna-folyam is potenciális rekreációs lehetőségeket rejtenek magukban, amelyek kihasználásának feltétele a vízminőség javulása. A közműháló csökken. A kisvízfolyások rendezetté tétele vízvédelmi szempontokon túlmenően ökológiai és zöldfelület-hálózati szempontból is fontos. A tervezett komplex ár- és belvízvédelmi programok kidolgozása csak az első lépcső a konfliktusok felszámolása, az ilyen irányú problémák megoldása felé.

A javaslatok MEG NEM VALÓSULÁSA esetén: a szennyvizek egy része továbbra is szennyezi a talajokat és a felszín alatti vizeket, egyes helyeken a vízbázisok minőségét is veszélyeztetve. A Duna és a Ráckevei Soroksári-Duna-ág (RSD) rekreációs lehetőségei kihasználhatatlanok maradnak. Az árvízzel és belvízzel veszélyeztetett területeken az egyre szélsőségesebb időjárási események miatt az árvízi és belvízi védekezés nehézségei erősödnek, fokozódik a katasztrófa veszély.

6.6 A hulladékgazdálkodás helyzetére

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése: A hulladékgyűjtés minden településen megoldott és bezárásra kerültek a korszerűtlen és környezetszennyező lerakók is. A megyében a szilárd hulladék mennyisége a korábbi csökkenés után újra növekedésnek indult. A szelektív hulladékgyűjtés aránya kedvezőbb az országosnál, azonban jelentősen elmarad a tervezett értékektől, ráadásul a szelektíven gyűjtött hulladék 8% idegen frakciót tartalmaz. A szelektív hulladék legnagyobb része biohulladék, ami jóval magasabb mint az ország kevésbé urbanizált területein. A feldolgozott hulladéknak még mindig jelentős részét (65%) deponálják, és csak kisebb része kerül be újra valamilyen módon a gazdaságba. Az EU tagállamok által elfogadott közös cél, hogy 2035-re 10%-ra csökkenjen ez az arány. A nagy szállítási távolságok miatt Pest megyében több helyen kétütemű gyűjtési-szállítási rendszer kialakítására volt szükség. Azaz az összegyűjtött hulladékot egy átrakó tömörítő telepre szállítják, majd onnét továbbítják a lerakóra. Az elmúlt években számos hulladékgyűjtő udvar, hulladékgyűjtő sziget és komposztáló telep épült. A hulladékgazdálkodás ma részben centralizáltan

működik a Nemzeti Hulladékgazdálkodási Koordináló és Vagyonkezelő Zrt. irányítása alatt. Az ország területén összesen 25 hulladékgazdálkodási régió került kialakításra, azonban Pest megye területét 5-6 régió is érinti. A megyében két veszélyes hulladéklerakónak minősített telep is van: Galgamácsán (aszódinak nevezett) és Püspökszilágyiban a Radioaktív Hulladék Feldolgozó és Tároló (RHFT), ahol radioaktív hulladékok kezelése is folyik. Megyeszerte jelentős probléma az illegális hulladéklerakók gyakori előfordulása, a közutak, de főleg a vasútvonalak, vasúti pályatestek mellett felhalmozódó hulladékok. Pest megyének nemcsak a saját területén keletkező hulladékmennyiségéről kell gondoskodnia, hanem befogadója a fővárosban keletkező hulladék egy részének is. (Pusztazámor, Dunakeszi)

PM TFK célkitűzései: A „Tf4 — Energiagazdálkodás, vízgazdálkodás, közműfejlesztés és környezetvédelem a térségek és települések fejlődésének szolgálatában” stratégiai cél kiemelten foglalkozik a hulladékgazdálkodás témakörével (12.4.5 fejezet). Operatív célként került megfogalmazásra azoknak a fejlesztéseknek, intézkedéseknek a preferálása, amelyek elősegítik a keletkező hulladékok mennyiségének csökkenését, ilyen a hulladék felhasználási és újrahasznosítási arány növelése, a szelektíven gyűjtött és/vagy válogatott hulladékok minél hatékonyabb újrahasznosítása, a szelektív hulladékgyűjtés kiterjesztése, (pl. a háztartási főzőolajok), a hulladékszigetek megtartása és fejlesztése a bezárt vagy bezárandó hulladéklerakók rekultivációjának mielőbbi elvégzése, az illegális hulladéklerakás megakadályozása, a meglévő lerakók felszámolása. A lakossági szemléletformálást kiterjeszti a tudatos vásárlásra és fogyasztásra, a hulladékok szelektív gyűjtésére már a háztartásokban, az újrahasznosított anyagokból készült termékek preferálására, a környezetbarát technológiák előnyben részesítésére

A javaslatok MEGVALÓSULÁSA esetén: a hangsúly a hulladékok keletkezésének megelőzésére tevődik át, ezáltal egyre kevesebb hulladék kell lerakással ártalmatlanítani. A bezárt vagy bezárandó lerakók rekultiválása nemcsak a talaj és a felszín alatti vizek terhelését csökkenti, hanem kedvező tájképi változást is eredményez.

A javaslatok MEG NEM VALÓSULÁSA esetén: a környezet terhelése, —elsősorban a talaj és a felszín alatti vizek— stagnál, esetleg növekszik. Az illegális hulladéklerakók komoly veszélyeztető tényezők a vízbázis-védelmi területeken. A rendezetlenül lerakott hulladékok a tájképi adottságokat is jelentősen rontják.

Fontos említeni, hogy a helyzetfeltárás szerint a „A korábbi kis méretű korszerűtlen hulladéklerakók bezárására és rekultivációjára szükség volt, így a korábbi 2200 helyett mára csak 74 maradt.” A helyzetleírás ugyanakkor nem említi, hogy a megmaradt lerakók bezárása, vagy rekultivációja szükséges lenne, vagy kapacitásuk elégtelen lenne, miközben az operatív célok között nevesítve megjelenik „A bezárt vagy bezárandó hulladéklerakók rekultivációjának mielőbbi elvégzése.”, „A megye területén üzemelő térségi jelentőségű hulladéklerakókat hosszú távon is alkalmassá kell tenni a keletkező hulladékok befogadására és ártalmatlanítására.”

6.7 A tájra (tájszerkezet, tájhasználat)

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése: A megye természeti, táji arculatát a viszonylag kis területen nagy táji, természeti változatosság, sokszínűség határozza meg.

A megye északnyugati része a Pilishez tartozik, annak északnyugati tájrészét túlnyomóan erdők borítják, a keleti tájrészen 1/3-os megoszlásban rétek-legelő, erdők és szántók borítják.

A Börzsöny Magyarország legérintetlenebb, erdőkkel borított vidéke. A Börzsöny összefüggő, nagy erdőségeit – a Pilissel, Visegrádi-hegységgel összehasonlítva – kevésbé érték az urbanizációs hatások. Az aktív és kiránduló turizmusban betöltött szerepe kimagasló.

A Dunától keletre fekvő kavicsteraszok településeinek területén a lakóterületek növekedése mellett a nagy helyigényű gazdasági, kereskedelmi funkciók, az intenzív urbanizálódás és a mezőgazdasági területek

magas kihasználtsága a jellemző. A táj szervesen kapcsolódik a Börzsöny összefüggő erdőterületeihez és a Cserhát-alja erdős vonulataihoz. A táj jelentős részét a főváros és a Duna bal-parti beépített területek foglalják el. Vác környékén elsősorban a hétvégi, kiskertes üdülési igények realizálódnak.

A Gödöllői-dombság települései az elmúlt évtizedekben dinamikusan fejlődtek. A Dunától keletre, a pesti oldalon a legjelentősebb, összefüggő erdőterületek találhatóak. A terület kedvező természeti adottságait elsősorban a mezőgazdaság hasznosítja, de rekreációs potenciálja is jelentős.

A Galga-völgy jellemző tájhasználati módja a mezőgazdaság. A táj alacsony-dombság, gyepek, illetve szántók uralják. A települések megélhetésében hagyományosan a kertgazdálkodás szerepe kimagasló.

A fővárostól délkeletre fekvő Pesti-síkság csekély relatív reliefű hordalékkúp-síkság területén kb. 1/3-1/3 részt foglalnak el a szántók, illetve a homoki tölgyesek a humuszos homok talajú területeken. A tájat patak völgyek ártéri jellegű sávjai tagolják, ahol a szántók, ártéri ligeterdők mellett rét-legelő területek is találhatóak. Jelentős és egyre növekvő részt foglalnak el a beépített területek. A Csepel-szigeten, a Ráckevei-Soroksári Duna-ág mindkét partján már évtizedek óta fejlődő üdülési infrastruktúra és üdülőkörzetek alakultak ki. A táj sajátos elemei a kavicsvagyron kitermelését követően visszamaradt bányatavak, amelyek környékei korábban üdülési célú fejlődésnek indultak, az elmúlt években pedig több helyütt új lakóterületek jöttek létre a tavak közelében.

A megye déli, délkeleti alföldi területeinek legnagyobb része kultúrtáj. A tájhasználatban a síkvidéki jellegnek megfelelően a nagy kiterjedésű szántók, gyepek az uralkodók, amelyeket csak kisebb erdőterületek szakítanak meg. A Felső-Kiskunsági puszta változatos mikro-domborzatú terület, amely összességében "tökéletes" síkság. A Duna-völgyi főcsatorna megépítése lecsapolta a mocsarakat és átalakította a táj hagyományos arculatát.

A megye délnyugati térségében a műszakilag igénybe vett művi felületek dominanciája jellemzi a tájat. A térség sűrűn beépült.

A Budai-hegységet jelentős környezeti terhelés éri a beépítettség növekedése és a jelentős kirándulóforgalom miatt

A Zsámbéki-medencében a jó minőségű talajnak köszönhetően jelentős a mezőgazdasági termelés, azon belül is a szántóföldi növénytermesztés. Erős kultúrhatásnak kitett a terület, sok a volt zártkerti és üdülőterület.

A megye területfejlesztési-üdülési szempontból is fontos potenciált jelentő tájai, területei a Börzsöny, a Dunakanyar, a Gödöllői-dombság, a Budai hegyek, amelyek hosszú távú megőrzése természet- és tájvédelmi, valamint turisztikai érdekből egyaránt nélkülözhetetlen.

PM TFK célkitűzései: A hagyományos tájhasználat megőrzését eredményezik a megye leszakadó térségeinek fejlesztésére irányuló célkitűzések (ÁTC 1 — 13.1. fejezet).

A megye ökológiai térszerkezet fejlesztésére vonatkozó célkitűzések (TF4 — 12.4. fejezet) mindegyike egyben a kedvező táji adottságok megőrzését, ill. fejlesztését is segítik. A gazdaságfejlesztés ágazati célkitűzései közül több is segítheti a táji értékek megőrzését, is szolgálja. Az erdőgazdaság operatív céljai (GD1 — 11.1.3.2. fejezet) közül a táj védelmét szolgálja, a fenntartható erdőgazdálkodás megvalósítása a tájgazdálkodás sokoldalú lehetőségének kihasználása, a klímaváltozásra való felkészülés, az ökológiai hálózat (puffer területeinek) erősítése, a biodiverzitás megtartása, az invazív fajok elleni védekezés; elterjedésük megállítása és visszaszorítása. A turizmus egyes fejlesztési iránya (GD1 — 11.1.3.7. fejezet) pozitív hatással lehetnek a táji értékek megőrzésére, ugyanakkor számolni kell a tömegturizmus okozta negatív hatásokkal is.

Kedvezőtlen hatások érhetik a tájat, a tájszerkezetet, az ökológiai hálózat sérülését okozhatják a közlekedési infrastrukturális fejlesztések; új közutak, új vasútvonal, új intermodális csomópontok, kerékpárutak megvalósítása (GD3 — 11.3., TF1 — 12.1. és TF2 — 12.2. fejezetek). A tájképet kedvezőtlenül változtathatják meg a tájkaraktert nem hordozó épületekből álló területfejlesztések, pl: ipari épületek, de turisztikai létesítmények is okozhatnak tájképprombolást.

A javaslatok MEGVALÓSULÁSA esetén: a leszakadó térségek fenntartható fejlesztésére irányuló célkitűzések lehetőséget teremtenek e térségi tájjelleg és tájgazdálkodás megtartására. Megvalósul a fenntartható erdőgazdálkodás. Az erdőterületek ökológiai hálózatban betöltött szerepe erősödik.

A természeti értékekben gazdag területeken a turizmus, különösen az aktív- és ökoturizmus az adott térség táji eltartóképességéhez igazodva, a természeti értékek megőrzésével fejlődik.

A javaslatok MEG NEM VALÓSULÁSA esetén:

A leszakadó térségekben fokozódnak a társadalmi, gazdasági és környezeti problémák, amelyek hatások eredményeképpen a táj is átalakul, a hagyományos, sajátos tájjelleg nem őrizhető meg.

Az erdőterületek többrétű szerepkörüknek nem tudnak megfelelni, háttérbe szorul az ökológiai hálózatban a természeti értékek védelmében betöltött szerepük. A fenntarthatósági kritériumoknak nem megfelelően hasznosított erdőterület módosítja a táj jellegét is. mennyiben

Védett területeken a turizmus a természeti értékek visszafordíthatatlan károsodását okozhatja.

6.8 Az épített környezetre, a kulturális örökségre

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése: Pest megye kiemelkedő kulturális örökséggel rendelkezik.

A megye területén három világörökség várományos területként vizsgálandó terület van: a „Magyarországi tájházak hálózata”, „A római birodalom határai - A dunai limes magyarországi szakasza”, valamint a „Esztergom és Visegrád középkori magyar királyi központok, valamint az egykori Pilisi királyi erdő területe”, amely a Dunakanyar együttlátható és tájképvédelmi területéből, és az egykori királyi vadászterületek területéből tevődik össze. A Dunai Limes az UNESCO Világörökségi Bizottság és az ICOMOS nyolc országra kiterjedő nemzetközi sorozat-helyszín víziója. A Pest megyei települések közül a „Világörökség és világ-örökség-várományos terület övezete” által érintett települések a következők: Budakalász, Csobánka, Dány, Dunabogdány, Dunaharaszti, Dunakeszi, Érd, Galgamácsa, Göd, Gyömrő, Iklad, Kisoroszi, Leányfalu, Pilisszántó, Pilisszentlászló, Pilisszentkereszt, Pomáz, Százhalombatta, Szentendre, Szigetmonostor, Szigetújfalu, Szob, Tahitótfalu, Verőce, Visegrád, Zsámbék, Zsámbok.

Pest megye gazdag történeti hagyományai miatt védett településrészekben és régészeti lelőhelyekben is gazdag. Pest megye geográfiai helyzetéből adódóan, annak területén az ország régészeti emlékeinek szinte teljes vertikuma megtalálható az őskőkortól az újkorig. A Budapest Főváros Kormányhivatala Építésügyi és Örökségvédelmi Koordinációs Osztálya által üzemeltetett közhiteles régészeti lelőhely nyilvántartásban közel 5000 azonosított régészeti lelőhely szerepel, melyek ex lege a kulturális örökségről szóló a 2001. évi LXIV. törvény alapján általános régészeti védelem alatt állnak. Ezekben belül közel 100 darab egyedileg, jogszabály által külön védett régészeti lelőhely található. Közel kétszáz lelőhely ezek mellett ex lege természetvédelmi terület hatálya alá is esik.

A természetvédelmi terület hatálya alá eső földvárak elsősorban a dombvidéki és hegyvidéki területeken találhatóak, leszámítva a legnagyobb földsáncot, a római-kori szarmata Limest, az ún. Csörsz-árkot, amely Dunakeszi határáról indul a Dunától, és halad végig a megye északi felén a Ny-K-i irányban több párhuzamos sávban. Kunhalmok a Százhalombattán és Érden fekvő vaskori halomsírmézőt leszámítva, elsősorban a Dunától keletre fekvő alföldi területeken találhatóak meg. Pest megye országos összehasonlításban ezen felül kifejezetten gazdag műemléki értékekben, a műemlékekkel rendelkező települések aránya meghaladja a 68%-ot az összes településhez viszonyítva.

PM TFK célkitűzései: A Területfejlesztési koncepció „TF3 — Tervezett, koordinált térségfejlesztés, policentrikus települési struktúra, fenntartható városfejlesztés, takarékos területhasználat, épített és környezeti értékek megóvása és fejlesztése” stratégiai céljának egyik operatív célja, „Kulturális, történeti és építészeti örökség részét képező épületek megőrzése” a megye kulturális örökségének megőrzését, komplex fejlesztését irányozza elő.

A javaslatok MEGVALÓSULÁSA esetén: a nemzetközi jelentőségű világörökségi területek lehatárolásával biztosítható lesz ezen értékek megőrzése, bemutatása színesíti a megye turisztikai kínálatát is. A kulturális örökség, ezen belül, a műemlékek és a régészeti örökség stratégiai erőforrások, erősítik a társadalmi összetartozást, a kulturális sokszínűséget, hozzájárulnak az életminőség emeléséhez. A Településkép-rendelet keretében már definiált értékes történeti települési területek megóvása erősítheti a helyi lakosok kötődését településükhöz.

A javaslatok MEG NEM VALÓSULÁSA esetén: a világörökség várományos területeken a védelem tárgyát képező értékek megsemmisülhetnek, károsodhatnak. A régészeti értékek károsodhatnak, elpusztulhatnak. A települések értékes településrészei elveszíthetik egyedi jellemzőiket, sajátosságaikat.

6.9 Az élővilágra (ökológiai hálózatra, védett természeti területekre, biodiverzitásra)

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése: A természetes növénytakaró és a talajviszonyok tekintetében a megye középső része erősen differenciált, a délkeleti területen az alföldi flóraelemek viszonylag összefüggő területet foglalnak el. Az északnyugati hegyvidéki terület potenciális erdőtársulásai a cseres kocsánytalan tölgyesek, a gyertyános kocsánytalan tölgyesek, a tölgy-kóris-szil ligeterdők és a karsztbokorerdők. Jelentős felületen találunk sztyeppréteket. Az alföldi területek potenciális erdőtársulásai között a gyöngyvirágos tölgyesek, a borókás-nyárasok, az alföldi gyertyános tölgyesek és tölgy-kóris-szil ligeterdők az elterjedtebbek. Jelentős felületeket borítanak nyílt társulások. A Dunától nyugatra sajátos színfoltot képviselnek a Tétényi-fennsík főbb potenciális erdőtársulásai, a karsztbokorerdők és a tatárjuharos tölgyesek. A nyílt társulások között elterjedtek a sziklagyepek és a pusztafüves lejtős sztyepprétek.

A megye természetes állatvilága az intenzíven hasznosított területektől távolabb, a zavarással kevésbé terhelt területekre húzódott vissza. A Börzsöny, a Pilis-Visegrádi-hegység és a Gödöllői-dombvidék erdőségei gazdag nagyvadállománnyal rendelkeznek. A Börzsöny belső területei számos, a kipusztulás szélén álló madárfajnak nyújtanak menedéket. Az alföldi szikesek és vizes területek madárvilága gazdag. A megye területének 12%-a áll természetvédelmi védelem alatt. A megye területét országos jelentőségű védett természeti területek közül két nemzeti park (Duna-Ipoly Nemzeti Park, Kiskunsági Nemzeti Park), négy tájvédelmi körzet (Budai Tájvédelmi Körzet, Gödöllői-dombvidék Tájvédelmi Körzet, Ócsai Tájvédelmi Körzet, Tápió-Hajta vidéke Tájvédelmi Körzet) és tizenkét természetvédelmi terület érinti. A 81 helyi jelentőségű védett természeti terület a megye területének 1,8%-át foglalja el.

PM TFK célkitűzései: Az élővilág, az ökológiai hálózat, a védett területek megóvására irányuló célkitűzéseket elsősorban a „Tf4 — Energiagazdálkodás, vízgazdálkodás, közműfejlesztés és környezetvédelem a térségek és települések fejlődésének szolgálatában” stratégiai cél a megye ökológiai térszerkezetének fejlesztésével foglalkozó fejezet tartalmazza. (12.4.6. fejezet).

A Duna menti térség természetes élővilágának megőrzését szolgálják az ÁTF stratégiai cél vonatkozó operatív céljai (13.2. fejezet).

A gazdaság dinamizálására vonatkozó célok között az erdőgazdaság oly módon történő fejlesztésre vonatkozó célkitűzés, amely az erdők ökológiai hálózatban (puffer területeinek) betöltött szerepük erősítésével összhangban van, szintén az élővilágvédelmi, természetvédelmi szempontokkal összehangolt fejlesztésre irányul (Gd1— 11.1.3.4. fejezet).

A fentiekben felsorolt, részben, vagy egészben a biodiverzitás védelmét célzó célkitűzések, intézkedési irányok mellett ugyanakkor a TFK szinte valamennyi tervezett beavatkozása hatást gyakorolhat a biológiai sokféleség, a természetes és természetközeli élőhelyek minőségének alakulására. Mindenekelőtt az infrastruktúra- és gazdaságfejlesztésre, turizmusra, mezőgazdaságra irányuló célok sorolhatók ide.

A javaslatok MEGVALÓSULÁSA esetén: A megye ökológiai hálózati rendszerének kiteljesítése következik be, a rendelkezésre álló elemek összekapcsolásával, illetve kiegészítésével. Az ökológia rendszerek akkor működnek megfelelően, ha méretük okán önfenntartók és önszabályzók. Az ökológiai hálózat legértékesebb és legmagasabb szinten védett elemei az országos jelentőségű védett természeti területek, a megye területén elhelyezkedő nemzeti parki területek, tájvédelmi körzet és természetvédelmi területek, kiegészülve a másodlagos, megyei szintű ökológiai elemekkel, amelyeket a helyi védettségű területek és valamennyi, az elsődleges hálózathoz nem tartozó természeti terület, meglévő és tervezett ökológiai- és zöldfolyosó együttese képez. Az ökológiai folyosók a megye természetföldrajzi sajátosságainak megfelelően elsősorban az erdőkhöz, vízfolyásokhoz, extenzív gyepekhez kapcsolódnak. Az ökológiai hálózat országos elemeit kiegészítő legfontosabb megyei szintű hálózati elemek az alábbiak: erdőterületek (meglévő erdők és tervezett erdősitések), helyi védettségű természeti területek, kisvízfolyások (patakok, erek, stb.) medrei és parti sávjai, valamint egyéb vízfelületek (holtágak, tavak, tározók), gyepterületek, extenzív műveléssel fenntartandó mezőgazdasági területek, zöldfolyosók (táblahatárokhoz és települési területekhez illeszkedő védő zöldsávok, véderdő telepítések).

A műszaki nyomvonalas létesítmények esetében, —elsősorban közlekedési létesítmények— a nem kellő körültekintéssel megvalósuló nyomvonalak okozhatják az ökológiai folyosók megszakítását, élőhelyek fragmentációját és elszigetelődését. Nagy alapterületű logisztikai központok, egyéb ipari, kereskedelmi létesítmények, de akár naperőműparkok létesítése is szintén az élőhelyek fragmentációjához vezethet. Az ipari, turisztikai és kereskedelmi fejlesztések az élőhelyek esetleges közvetlen károsítása mellett az élővilág zavarását okozhatják. Mindezek megelőzése, illetve elfogadható mértékűre csökkentése érdekében körültekintő élővilágvédelmi intézkedések megvalósítására van szükség.

A javaslatok MEG NEM VALÓSULÁSA esetén: Az országos ökológiai hálózat nem egészül ki a megyei ökológiai hálózati elemekkel. Ez rontja az országos ökológiai hálózat rendeltetésének hatékonyságát is. Természetesen az élővilágot potenciálisan veszélyeztető beavatkozások elmaradása elősegíti annak változatosságának fennmaradását.

6.10 A környezeti zajra

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése: A megye környezeti zajhelyzetét alapvetően a közúti közlekedés befolyásolja. A megye egyes részeiben kialakult kedvezőtlen zajhelyzet miatt egyértelműen Budapest közelsége tehető felelőssé. A reggeli órákban (6-10 óra között) elindul egy jelentős gépjármű forgalom (személyautók, tehergépjárművek, buszok) a főváros irányába. A délutáni órákban (15-18 óra között) pedig egy ellenirányú forgalom figyelhető meg. A napi ingázók mellett az ország úthálózatának sugaras szerkezete miatt jelentős a megyén keresztül haladó forgalom is. Viszont az agglomeráció és a főbb útvonalak melletti területeken kívül a zajhatás mérsékeltebb. Néhány nagyobb település [Újhartyán, Bugyi, Vecsés, Üllő, Abony, Cegléd,

Ceglédbercel, Albertirsa (részben a 4-es út)] belterületi elkerülő szakaszainak átadásai a 2010-es években jelentősen csökkentették a védendő lakóterületeken az átmenő forgalom okozta zaj- és rezgésterhelést.

A vasútvonalak általában elkerülik a települések központjait, ezért zajhatásuk kisebb területet érint.

Pest megyében több helyen található nyilvános és nem nyilvános repülőtér és le- és felszállóhely. Ezek közül a legjelentősebb, több települést, sőt a megyén túli területeket is érintő zajkibocsátást a Ferihegyi Repülőtér okoz. A le- és felszálló repülőgépek zaja – különböző mértékben – a repülőtértől 30-40 km-re is zajterhelés növekedést okoz (leginkább érintett települések: Üllő, Vecsés).

A tököli és kiskunlacházi repülőterek zajhatása szintén több települést érint, bár távolról sem olyan mértékű zajterheléssel és nem akkora kiterjedésű területeket, mint a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér.

Az üzemi tevékenységek, illetve az építési tevékenységek is okoznak – olykor határérték feletti – zaj- vagy rezgésterhelést, ezek mégis kevésbé relevánsak az összes zajszennyezést tekintve, mert általában csak pontszerűek és időszakosak. Az újonnan létesülő telephelyek pedig már csak akkor kapnak engedélyt, ha igazoltan határérték alatt maradnak az általuk keltett zajok. Mindazonáltal környezeti zajvédelmi szempontból nem szabad lebecsülni az üzemi zajterhelést, hiszen a lakosság sokkal érzékenyebb az e forrásból származó zajra, ezért a jogszabályban rögzített követelmények is 10 dB-lel szigorúbbak az üzemi zajokra vonatkozóan. Az üzemi zajokon túl az aktív és szabadidős tevékenység, rekreációs tevékenység zajhatásait is számításba kell venni a fejlesztések során, amelyek szintén jelentős konfliktushelyzetek forrásai a településeken.

PM TFK célkitűzései: A „Tf4 — Energiagazdálkodás, vízgazdálkodás, közműfejlesztés és környezetvédelem a térségek és települések fejlődésének szolgálatában” stratégiai cél tartalmazza a zajterhelés csökkentésére irányuló célkitűzéseket (12.4.3 fejezet). Operatív célként került megfogalmazásra a nagy forgalmú országos főutak tervezett nyomvonalain a várható közúti forgalom zaj- és rezgésterhelésének mérséklése, de legalább szinten tartása, valamint az országos és térségi repülőterek zajkibocsátása elleni aktív és passzív védekezés, ehhez kapcsolódóan a légiforgalom biztonságos lebonyolíthatóságával összeegyeztethető, racionálisan kidolgozott zajcsökkentő eljárások további bevezetésének támogatása. A közlekedésfejlesztéssel foglalkozó célkitűzések (Tf1 és Tf2 operatív célok, 12.4.1. és 12.4.2. fejezetben szereplő közlekedés hálózatfejlesztési javaslatok) is a környezeti zajszint csökkenését eredményezhetik környezeti zaj ellen védendő területeken (lakó- és üdülőterületek).

A javaslatok MEGVALÓSULÁSA esetén: A célkitűzések megvalósulása esetén környezeti zajtól védendő területeken, belterületeken csökken a környezeti zaj- és rezgésterhelés. A tervezett új közlekedési kapcsolatok megvalósítása csökkentheti a meglévő utak belterületein fellépő zaj hatásokat. Tény, hogy az új utak építésével újabb zajforrások jelennek meg, de jellemzően nem környezeti zajra érzékeny területhasználatú területeken.

PM TFK célkitűzéseiből nem állapítható meg, hogy a tököli, kiskunlacházi (és Budapest közigazgatási területén levő budaörsi) repülőtereknek mi a jövőbeni szerepe, zajhatásuk igényel-e TFK-ban megfogalmazandó operatív célkitűzést, feladat meghatározást.

A javaslatok MEG NEM VALÓSULÁSA esetén: a már jelenleg is magas környezeti zajjal terhelt belterületi szakaszokon tovább nő a közlekedésből származó környezeti zaj és rezgésterhelés.

7 A Koncepció javaslatának elemzése társadalmi szempontból azok megvalósulása és meg nem valósulása esetén

7.1 A népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás)

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése: Az ország népességének területi elhelyezkedését tekintve az utóbbi évtizedben a folyamatos koncentráció jellemzi. Történik ez úgy, hogy közben az ország lélekszáma folyamatosan csökken. Pest megye népsűrűsödése, népességszámának folyamatosan növekedése ez idő alatt is zajlik. A megyében a lakosság létszáma megközelíti az 1.3 milliót, de ennek megyén belüli eloszlása változó. A megye átlagos népsűrűsége kétszerese az országosnak, ráadásul területi elhelyezkedése meglehetősen egyenetlen. A népesség koncentrálódásával nem tudott lépést tartani az agglomerációs övezet településeinek intézményhálózata, mely konfliktusok forrása lett. Kettős arculatú korstruktúra alakult ki a megyében. A népességkoncentráció az agglomerációban a legnagyobb, míg a megye egyéb területén a népsűrűség átlagos, vagy az alatti. Az országos átlagot meghaladó népsűrűség forrását az utóbbi időben a fiatal és képzett népesség betelepülése jelentette. A Budapestet övező szuburbán területeken a korösszetétel, vagy iskolai végzettséget elemezve szignifikáns eltérések tapasztalhatók a megye egyéb területeinek mutatóihoz képest.

PM TFK célkitűzései: A humántőke felértékelődött a gazdasági válság idején az instabil talajúvá vált materiális javakkal, s a pénztőkével szemben. Az utóbbi években lezajló társadalmi folyamatok következtében, a népesség Pest megyét érintő területi koncentrációja révén, kimondható, hogy olyan „humánértékre” tett szert a megye melynek megőrzése, megyén belüli egyenletesebb megoszlásának elérése, folyamatos újatermelése, sőt az igényeknek megfelelő továbbfejlesztése egyik központi és átfogó célkitűzése a fejlesztési koncepciónak. A továbbiakban el kell érni a megyén belüli társadalmi mobilitás létrejöttét a munkahelykínálatok bővülése, az intézményi ellátás az oktatás a kultúra helyi szintű szerveződése révén. (Tm2 – 10.2 fejezet, Tm4 – 10.4 fejezet)

A javaslatok MEGVALÓSULÁSA esetén: A civilszféra és az egyházak szerepének megerősödése a szociális és a gyermekvédelmi ellátásban a területi egyenlőtlenség csökkentését, s a szociális felzárkóztatást szolgálják. Pest megye településein belüli munkahelyteremtő beruházások ösztönzésével a helybeli munkavállalók számának növelése egyrészt a szociális felemelkedést szolgálhatja, másrészt a munkahelyi ingázásra fordított idő csökkenésével életmódbeli javulás állhat elő, a regenerálódásra, rekreációra való lehetőség fokozásával.

A kvalifikált aktív korú népesség koncentrálódása, noha lassabb ütemben, mint eddig, folytatódik a megyében. A szuburbánizált területek mellett a leszakadó félben lévő elmaradt megyeperemekben is a gazdasági fellendülés megindul, újraéled, minek következtében e térségekben is az életkörülményekben pozitív változás áll elő. A Fővárosba ingázók száma 20 év alatt 25 %-kal csökken, a mobilitás kiegyenlítettébbé és sokszínűbbé válik. Mind a térségen belül, mind tágabb környezetében új együttműködési, társas formák, szövetkezesek, csoportosulások jönnek létre, melyhez megfelelő ismeretekkel, készségekkel rendelkező nyitott, kezdeményező, kreatív, vállalkozó szellemű, kockázatvállaló, önértékeléssel, ön- és társadalmi tudattal rendelkező humán tőke fog rendelkezésre állni, s folyamatosan újatermelődni.

A javaslatok MEG NEM VALÓSULÁSA esetén: A nagyfokú migráció és a munkaerő kereslet gyakori változásai miatt a népességmozgás fokozódhat, a településekben. A nagymértékű, s eddigi tendenciáknak megfelelő mobilitás révén már-már az aktív korúak népességcseréjét eredményező népesség koncentráció jön létre a Fővárost övező térségben. Pest megye népességét tekintve az elkövetkező évtizedben is az ország legdinamikusabban növekvő megyéje marad. A népesség növekedését elsődlegesen okozó

bevándorlás fogadására való felkészülés hiánya társadalmi feszültségeket idéz elő. A gyors ütemű gazdasági és társadalmi változások és nem utolsósorban a főváros „gravitációs ereje” következtében a hagyományosan erős nemzetiségi-, kulturális gyökerekkel nem rendelkező településekben a helyi lakosság identitásvesztése áll elő, sőt azok másutt is fellazulhatnak, s az értékes kultúrák erodálódhatnak.

7.2 A foglalkoztatásra

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése: A foglalkoztatás területileg jellemzően a Fővárosban biztosított. Megyén belül nagyarányú a pályakezdők munkanélkülisége, mely párosul az idősebb korosztály munkaerőpiacról való kiszorulásával.

PM TFK célkitűzései: A fejlesztési koncepció célja strukturális olyan problémáktól mentes, rugalmas helyi munkaerőpiac kialakítása, ahol a foglalkoztatás helye és a lakóhely nem válik ilyen mértékben külön, ezzel párhuzamosan a Fővárosba ingázók számát 25%-kal csökkenteni kívánja. Atipikus foglalkoztatási formák növekedése részben az egészségi problémákkal küzdők távmunkában, vagy részmunkaidőben való foglalkoztatását, részben a családok védelmét, egyben tartását szolgálja. Társadalmi cél a köznevelés eredményességének és hatékonyságának növelése, a felsőfokú képzettséggel rendelkezők arányának emelése, az élethosszig tartó tanulás lehetőségének biztosítása. Biztosítani kívánják az időskorúak foglalkoztatását, a gyakornoki munka lehetőségét és a fiatalok pályakezdését. (Tm1, Tm2 – 10.1 és 10.2 fejezetek)

A javaslatok MEGVALÓSULÁSA esetén: A munkaerőpiac monitorozása révén előrejelzések varhatóak a gazdasági szerkezetváltásokra, melyhez igazodhat a munkaerő kínálat, a képzési, oktatási rendszer. Növekszik a foglalkoztatás mennyiségi és minőségi értelemben, bővül a piacképes tudás és készség, az innováció. A munka világából kiszoruló újraintegrálásával a tartósan nem foglalkoztatottak visszavezetése megtörténik a munka világába. Családbarát munkahelyek fokozása sokak számára a munkába állás lehetőségét teremti meg. Munkába állhatnak a teljes munkaidős munkát vállalni képtelenek, vagy akik élethelyzetüknél fogva csak távmunkára alkalmasak.

A javaslatok MEG NEM VALÓSULÁSA esetén: A foglalkoztatottak aránya nem növekszik, sőt a foglalkoztatottak köréből kiszoruló száma tovább fokozódik. Fokozódik a szociális alapú foglalkoztatás, ami társadalmi és gazdasági konfliktusokkal járhat. Növekszik a munkanélküliség, ezzel együtt növekednek a költségvetési terhek, csökkennek a gazdaságfejlesztésre fordítható közpénzek, az átlagos jövedelem színvonala stagnál, vagy csökken. A munkaképes aktívak nem a megyében fognak dolgozni. Nem jönnek létre sem munkahelyvédelmi, sem munkahelyteremtői akciótervek. Az emberi erőforrások fejlesztésének kiemelt támogatása elmarad. Az atipikus foglalkoztatási formák nem bővülnek, miközben a részmunkaidősek foglalkoztatottakon belüli aránya most is csak az uniós átlag harmadát teszi ki. (Tm4 – 10.4 fejezet és Gd1 – 11.1.2.4 fejezet)

7.3 A szabadidő eltöltésre, a rekreáció területi feltételeire

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése: A szabadidő eltöltésére, a kulturális programok elérésére zömmel a Főváros területén van lehetőség. Az egészség megőrzése, a prevenció a sportolás, a testmozgás rendkívüli jelentőséget kap a koncepcióban. A korstruktúra alakulása is igényli az egészségmegőrzést és az öngondoskodást, mely összefüggésben van a mozgásigénnyel, és amire a településeknek területi kínálatot kell teremtenie.

PM TFK célkitűzései: A sportolás, a rekreációs tevékenységek feltételeinek megyei szintű megteremtése a helyi lakosságot és a kiemelt fejlesztési célként kitűzött turizmus fejlesztését egyaránt szolgálja. A turizmus

területi koncentrációját csökkenteni szükséges, az adottságok kihasználását fokozni kell. Kiemelt cél, a gyógyító és gyógyuló Magyarország megteremtése az egészségügyi szolgáltatások és ellátás, egészséges életmód, kiemelten a sport és az egészséges táplálkozás, valamint a rekreáció ösztönzésével; az ország elismert egészségipari-központjának létrehozása. (Tm3 10.3 és 10.3.1 fejezet, Gd1 – 11.1.3.7. és 11.1.3.8. fejezet és Gd2 – 11.2.3 fejezet)

A javaslatok MEGVALÓSULÁSA esetén: A turizmusfejlesztés a gazdaság dinamizálása mellett a helyi lakosság szabadidő eltöltését, rekreációs igényeit is szolgálja. A rekreáció területi feltételeit szolgálhatják az aktív- és ökoturisztikai vonzerők fejlesztései. E vonatkozásban érdemes hangsúlyozni, hogy az egészségben eltöltött évek számát nagyban növeli az aktív turizmus, amely önmagában szemléletformálásra is kiválóan alkalmas. Együttműködésre készítet a turizmus szereplői között. Aktív és szabadidős szolgáltatások fejlesztése valósul meg, mely a humán infrastruktúra fejlesztését is megkívánja. A tudatos vonzerő fejlesztés révén kialakítható a megye turizmus-arculata. A rekreáció területi feltételeit szolgálhatják a turisztikai vonzerők fejlesztése, a nemzeti kulturális és épített örökségek megőrzése, a szabadidős, rekreációs és sportgazdaság fejlesztése, a megye erdőszűlségének fokozása. A turisztikai kínálat fejlesztésével együtt jár a helyi lakosság életszínvonalának emelkedésével, a rekreációra hangsúlyt adó életmódbeli mintakövetés lehetősége megteremtődik.

A javaslatok MEG NEM VALÓSULÁSA esetén: Az egészséges életmódot biztosító rekreációt a sportot lehetővé tévő közösségi terek nem jönnek létre. Nem alakul ki az egészségtudatosság. Nem erősödik meg az „alkonygazdaság”, a leszakadó térségekben lehetőséggel rendelkező egészségipar nem fejlődik. Az egyre nehezebb életkörülmények között élő térségek lakói nem tudják munkaerejüket újratermelni, nem regenerálódnak, egyre nehezebben jutnak munkához egyre többet dolgoznak a minimális szükségleteik kielégítéséért, a létfeltételeik alapjainak megteremtéséért.

7.4 A népesség életminőségére és egészségi állapotára, szociális helyzetére

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése: A fejlesztési koncepcióban megfogalmazott felismerés, hogy „Pest megye jövőjének szempontjából az egyik legfontosabb tényező az emberi erőforrások minősége”. A megye társadalmának egészségi állapota nem kielégítő.

PM TFK célkitűzései: Elsődleges tennivaló az egyén szintjén a testi és a lelki egészségi állapot javítása. A hangsúlyt a megelőzésre, az egészséges életmódra kell helyezni, ezzel párhuzamosan szükséges az egészségügyi ellátórendszer térben kiegyensúlyozott, lakosság-közeli szolgáltatásainak fejlesztése. Fentiekkel összefüggésben elengedhetetlen az erkölcsi-etikai fejlődés és nevelés. A javaslatok arra irányulnak, hogy az egészség hatékony fejlesztését és védelmét, valamint a betegek megfelelő gyógyítását egyidejűen biztosítani tudja az egészségügyi ellátó rendszer. (Tm3 – 10.3 fejezet)

A javaslatok MEGVALÓSULÁSA esetén:

Egészséggel élő társadalom nevelődik ki. A piaci igényeknek megfelelő képzési rendszerben résztvevők biztonsággal aspirálnak a munkával elérhető megfelelő jövedelemre, mi által szociális biztonságban részesülnek. Az egészségügyi és az oktatási rendszer regionálisan összehangolt fejlesztése jön létre. Az adott területen élő lakosság életszakasz szerinti összetételének megfelelően alakulnak ki az intézmények típusai, s azok sűrűsödése. A megerősödő egyházi és civil szervezetekre támaszkodó szociális segítő hálózat tehermentesíti a központi és az önkormányzati költségvetést.

A javaslatok MEG NEM VALÓSULÁSA esetén: A lakosság egészségi állapotában jelentős romlás következhet be. A fennálló negatív tendenciák továbbélnak. A stresszes életmód fokozódik, a munkahatékonyság romlik. A munkaerő újratermelődése nem jön létre, az egészségügy ellátási feladatok valamennyi korosztályra kiterjedően fokozódnak. Az életkor kitolódásával, az egészségben megélt évek

száma arányaiban lerövidülnek. Nem fejlődnek ki azok a szolgáltatói, oktatási intézmények, melyek az életminőség javításához hozzájárulhatnának, nem tudják a szociális felemelkedést segítő szervezetek tevékenységüket hatékonyan végezni, integrációjuk elmarad, hatóerejük felmorzsolódik.

7.5 A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése:

Felmérésekkel igazoltan Magyarországon rendkívül alacsony a lakosság biztonságérzete az élet számos területén. Elveszett a bizalom egymás iránt, nincsen bizalmi kapcsolat a közösségekben, nincsen bizalmi viszony az intézményekkel, a társadalmi szervezetekkel, nem jön létre a bizalom, a hit a politika képviselőivel, s mindezek eredőjeként az ember elbizonytalanodott, s nem bízik már önmaga képességeiben, erejében sem.

PM TFK célkitűzései: Kiemelt cél a társadalom biztonságérzetének megteremtése, a megrendült bizalom kiépítése, megerősítése, folyamatos fejlesztése, a társadalmi (bizalmi) tőke gyarapítása. A területi egyenlőtlenség csökkentését, valamint a szociális felzárkóztatást szolgálja egy kiszámítható s átlátható támogatási rendszer kiépítése, mely legalább a létfenntartást biztosító javakhoz való hozzájutást garantálja. (Tm1 – 10.1 fejezet, Tm3 – 10.3 fejezet)

A javaslatok MEGVALÓSULÁSA esetén: A megerősíteni kívánt családcentrikus és pozitív életfelfogás a bizalmat genezisében teremti meg az egyénben. Alapot ad arra, hogy kialakul a bizalom elsősorban önmagában az emberben, s ezzel párhuzamosan társas kapcsolatában, illetve szűkebb-tágabb közösségeiben, majd a szolgáltató és ellátó intézményekben, a helyi és a felsőbb vezetésben, a politikai irányításban. A bizalmi szint emelkedése, hozzájárul a gazdasági növekedéshez, míg utóbbi nem feltétlenül eredményezi a társadalmi bizalom erősödését. Létrejönnek a közösségi életformát erősítő szinterek. Az élethelyzet romlásának elkerülését preventív programok bevezetésével kívánja Pest megye biztosítani.

A javaslatok MEG NEM VALÓSULÁSA esetén: Növekedni fog az identitás-vesztés, a csökken a társadalmi együttműködés, nem jön létre integrált társadalom sem a megyén belül, sem megye és környezetében. A közösségek szerepe meggyengül, az egyéni érdekek tovább erősödnek, fenn marad, sőt fokozódik az érték- és normazavar. A relatív szociális biztonság, a szociális védőháló szerte foszlik. A leszakadó térségekben romlik a közbiztonság, a családok szétesnek, elemeikre bomlanak, vagy létre sem jönnek az egyénnek biztonságot jelentő társas kapcsolatok. Növekszik a szenvedélybetegség száma (alkoholizmus, drogfogyasztás), a szociális és mentális problémákkal terhelt területek sem lakóhely sem vállalkozói beruházások céljára nem lesznek keresettek, tovább csökken a létbizonytalanság, s ez által a szociális rászorultság tovább fokozódik. Az idősek és betegek kiszolgáltatottsága és elmagányosodása felerősödik.

8 A Koncepció javaslatának elemzése gazdasági szempontból azok megvalósulása és meg nem valósulása esetén

8.1 A térszerkezetre (a térszerkezet alakulása, a területhasználat változásai, területek rendeltetésének változása, vagy használatának korlátozása, területi fejlődés térbeli korlátai)

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése:

Térszerkezet

A megye településhálózatának alakulására, fejlődésére a természetföldrajzi adottságok mellett a gazdaságföldrajzi tényezők szerepe – ezen belül is a főváros körüli helyzet, és az ország főváros-centrikus fejlődése, a közutak, a vasúthálózat Budapest centrikussága – a meghatározó. Pest megye településhálózata – fenti tényezőkkel összefüggésben – több egyedi jellegzetességgel bír. Az egyik, hogy nincs önálló megyeközpontja, a megyeközponti intézmények az ország fővárosában vannak, ami viszont nem képezi a megye közigazgatási területének részét.

A másik sajátosság, hogy a főváros közvetlen környezetében található települések a budapesti agglomeráció részét képezik. E terület a megye közigazgatási területének szerves része, fejlődése mégis erősen kapcsolódik Budapesthez. Az agglomeráción belül Budapest körül a várossá nyilvánított településekből egy kertvárosi gyűrű alakult ki. Az agglomerálódott települések köre (elsősorban délkeleti irányban) már jelentősen túlterjed a hivatalosan lehatárolt agglomeráció határán. Az agglomeráció fejlődését az elmúlt 20 évben meghatározta a Budapestre kiköltöző lakónépesség, amely rátelepült a térség hagyományosan erős hálózatos szerkezetére, a városközpontok és várostérségek által meghatározott térre. A népesség beáramlása (pontosabban az intenzív népességcsere) látszólag egy jellegzetes, nemzetközi összehasonlításban is tipikusnak tekinthető városkörnyéki szuburbán kertvárosi, lakóövezeti övezetet hozott létre. Hazai specifikum ugyanakkor, hogy a Pest megyei „kertvárosok” szerves előzményekkel, viszonylag erős helyi gazdasággal, valamint autonóm nemzetiségi és kulturális előzményekkel bírnak, az agglomeráció nagyobb városközpontjai, várostérségei országos szinten is jelentősnek mondható gazdasági (ipari és szolgáltató) tevékenységek számára nyújtanak telephelyet.

A térszerkezet szempontjából meghatározóak a közlekedési hálózat elemei, és az ökológiai hálózat területei is.

Az ország centrális szerkezete miatt a műszaki infrastruktúra hálózatok sűrűsége a megye területén, annak is belső, agglomerációs övezetében a legnagyobb. A térszerkezetet meghatározó sugaras elemek mindegyike kiépült, a megye területei ezzel kellően feltártak. A fő sugárirányú elemek közül kivételt az M4 autópálya hiánya jelent. A megye egyes területrészeinek közúthálózata erősen különböző, változatos képet mutat.

A szerkezet jellegzetessége, hogy a kör- és haránt irányú útvonalak hiánya a megye területén fokozottabban jelentkezik. Az M0 autópálya még ma sem alkot teljes gyűrűt. Az M0-n kívüli második haránt irányú elem hatékonyan nem képes betölteni szerepét. A Pest körül kijelölt Kiskunlacháza - Ócsa - Gyömrő - Gödöllő - Vác elkerülő útvonal hossza és kiépítettsége miatt nem alkalmas erre a funkcióra, a hasonlóan rossz vonalvezetésű, de rövidebb szakaszon a fővárost elkerülő forgalom a Dunaharaszti - Gyal - Vecsés - Ecsér, illetve a Fót - Dunakeszi szakaszokon bonyolódik le.

Helyi szerkezeti kapcsolatok hiányában a főváros környéki települések agglomerációs forgalma – a távolsági forgalom mellett – szintén részben a főutakat terheli. A közlekedési hálózat alapvetően a legfejlettebb az országban, de a megye egyes részein, ennek ellenére a városok és várostérségük

(várostérségeik) megfelelő kapcsolatrendszerét lehetővé tevő hálózatok esetenként nem megfelelőek, vagy hiányoznak (legerőteljesebben a Nagykáta és a Dabasi járásokban).

Budapesttől távolodva a településsűrűség csökken. Az erdőszült hegyvidéki területeken és a megye délkeleti síkvidéki térségében elsősorban a fő közlekedési folyosók közé eső területeken a legkisebb a településsűrűség.

A megye legfejlettebb és periférikus területei több helyütt közvetlenül egymás mellett helyezkednek el. Ilyen az északi és északkeleti agglomerációs szektor és az Ipoly-mente, illetve a felső Galga-völgy, továbbá a déli, délkeleti szektor és a megye délkeleti rurális térségeinek találkozása.

A megye központihiányos térségei (pl.: Ipoly-mente, felső Galga-völgy) – ezek közül is főként a rossz közlekedési helyzetben lévő területek települései – nem tudják biztosítani népességük számára a biztonságos, kiegyenlített és elvárt színvonalú, teljes körű ellátást.

Az agglomeráció területén kívüli városok közül Nagykőrös és Cegléd rendelkezik a legtöbb városi funkcióval, illetve tevékenységgel. Pest megye alföldi részén található, komplexebb funkciójú városokra jellemző, hogy Dabas, Nagykáta, Ráckeve már az ezredforduló előtt komplex városi funkciójú település volt.

Az Ipoly mente városhiányos volta viszont hangsúlyos maradt, Szob csak jogállását tekintve város, funkcióit tekintve nem az. Ebben a határ menti térségben a határok „lebontása” után felértékelődtek és bővültek a külső funkcionális kapcsolatok.

Pest megye gazdasági szerkezete, szerepe

Pest megye a fővárossal együtt a kelet-közép-európai térségi vezető szerepért folyó nemzetközi verseny résztvevője. Közvetlen versenytársai Bécs, Pozsony, Prága és Varsó, de egyes területeken Moszkva, illetve a szomszédos déli országok fővárosai. A megye jövőjét alapvetően befolyásolja, hogy Budapest Várostérsége, a metropolisz térség hogyan teljesít ebben a versenyben.

Pest megye gazdasági súlya, jelentősége még a Főváros nélkül számítva is, kiemelkedő bármely más megyéhez képest. A GDP 10,2%-át a megye állítja elő, a beruházások 7,9%-a itt valósul meg, a működő vállalkozások 15%-a és az ipari parkok 13%-a itt található, az ország exportjának közel 15%-át adja, és az ipari termelés terén is nagy a teljesítménye. A Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján 2020-ban a foglalkoztatottak száma a Pest megyébenei telephelyeken megközelítette a 620 000 főt, azon belül az iparban foglalkoztatottak száma 189 000 főt. A megyében található vállalkozások (telephelyek) által előállított hozzáadott érték részaránya jelentősnek mondható a központi régió, valamint a metropolisz térsége gazdasági teljesítményében, valamint meghaladja bármely más megye hozzájárulását a nemzeti össztermékhez.

Pest megyét a fővárossal együtt vizsgálva látható, hogy Közép-Magyarország gazdasági jelentősége kiemelkedő, itt keletkezik a hazai GDP közel fele, és itt található a külföldi működő tőke több mint 58%-a. Pest megye a rendszerváltást követő két évtized nyertesének tekinthető. A beáramló népességnek és a szolgáltató szektor rendkívüli fejlődésének köszönhető, hogy a beruházások, a vállalkozások a munkahelyek száma és a rendelkezésre álló jövedelem folyamatosan növekedett. A Pest megyei munkanélküliség kifejezetten alacsony, 2019-ben 2,4%-os volt, miközben a gazdaságilag aktív népesség közel 86 ezer fővel növekedett 2010 és 2019 közötti időszakban. A pozitív irányú változás csak részben magyarázható a kiköltöző, de továbbra is Budapesti telephelyen dolgozó népességgel, figyelembe véve, hogy a működő vállalkozások száma 2010 és 2019 közötti időszakban 40%-kal közel negyedével nőtt (89 548 ezer és 125 809). A Pest megyei GDP és beruházások értéke közel kétszerese a következő legmagasabb megyei értéknek.

A megyei területfejlesztési koncepcióban is hivatkozott primer források és az azok alapján elvégzett modellezések rámutatnak továbbá arra is, hogy a gazdasági növekmény egy része származhatott csak a Főváros által támasztott keresletből. A megye gazdasági szerkezetváltása mélyebb és kiterjedtebb, sőt,

egy-
es ágazatokban (élelmiszeripar) a Budapest és a megye térségei közötti szoros kapcsolat még gyengült is. Összességében megállapítható, hogy az ipari termelési kultúra továbbélése, a szolgáltató szektor rendkívüli fejlődése, valamint az „új” gazdaság vállalkozásaival a megye része annak az összefüggő fejlett gazdasági térségnek, amely az ország dunántúli, északnyugati részén az ipari termelés, az export, és a hozzáadott érték többségét adja, és gazdasági fejlettségben a legjobb mutatókat produkálja. Szükséges leszögezni, hogy a **gazdaság teljesítménye nem egyenletes Pest megyén belül**. Az agglomerációs zónában koncentrálódik a megyében székhellyel rendelkező gazdasági társaságok 80%-a, melyek a statisztikai állományi létszám négyötödét foglalkoztatják. A térségben azok a Budapesttel szomszédos városok találhatóak, melyek a gazdasági tevékenységek szuburbanizációjában leginkább érintettek (Dunaharaszti, Szigetszentmiklós, Dunakeszi, Törökbálint, Budaörs), illetve az agglomeráció egyéb, nagyobb méretű települései (Gödöllő, Vác).

Pest megye gazdasági szerkezete igen egyedi, valahol átmenetet képez a főváros és a többi megye között. Az egyes ágazatok által termelt bruttó hazai termék a teljes GDP-hez mért aránya alapján több fontos, a megye szempontjából lényeges eltérésre kell felhívni a figyelmet. Az egyik lényeges eltérés, hogy az ipar GDP-ből való részesedése a megyék többségére jellemző értékektől elmarad. A másik lényeges és szembeötlő különbség az a Kereskedelem, szállítás, raktározás, vendéglátás összevont ágazatcsoport jelentősége, hiszen ezen ágazatok a megyei GDP csaknem harmadát adják. Szintén kiemelendő az információ, kommunikáció gazdasági ág átlagosnál nagyobb GDP-hez való hozzájárulása is, hiszen ezen ágazat kulcsfontosságú a gazdasági növekedés szempontjából magas hozzáadottérték termelő képessége és ágazati kapcsolatai révén. Fontos megemlíteni az üzleti szolgáltatások magas arányát is, melyeknek jelentős befolyása van a többi gazdasági ág teljesítményére, e tevékenységek szinergikus hatásain keresztül. 2019-ben Pest megye az ország összes mezőgazdasági, erdőgazdasági és halászati kibocsátásának 6,2%-át adta, elmaradva több tradicionális agrármegye (Bács-Kiskun, Békés, Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg) teljesítményétől, ami a megye adottságait, és a budapesti piac közelségét tekintve kihasználatlan lehetőségeket sejtet. Ugyanakkor az ágazat számára pozitív változás, hogy az utóbbi években e területen is jelentősen növekedett a foglalkoztatás.

A megyén belül a személyes jövedelmek megoszlása viszonylag nagy szóródást mutat, a Budaörsöt is magában foglaló Budakeszi járásban csaknem kétszer akkora, mint a Nagykátaiban. Az agglomeráció térségeiben meglévő viszonylag magas vásárlóerő fontos jellemzője a megyének, mert lehetőséget ad a lakosság által vásárolt termékekre és szolgáltatásokra épülő gazdasági növekedésre. Mindazonáltal a megyében alkalmazásban állók keresetei nem kiemelkedőek, a szellemi foglalkozású munkavállalók esetében a 440 ezer forintos havi bruttó átlagfizetés a 6. legmagasabb a megyei rangsorban, de a fizikai foglalkozásúak bére csak a 8.

8.2 A településrendszere

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése: A főváros erőteljes központi szerepe már a korábbi századokban is akadályozta igazi városi központok kifejlődését. A XIX. században létrehozott járási székhelyek (pl. Nagykáta, Monor, Ráckeve) – éppen a túlsúlyos központ közelsége miatt – nem váltak sokfunkciós városi központokká. A fővároshoz közeli, illetve a meghatározó infrastrukturális tengelyen fekvő települések fejlődését – bár csökkenő mértékben – de még ma is Budapest határozza meg. Az önálló, regionális szintű városfejlődés lehetősége a fővárostól mintegy 50 km-es körön kívül található.

Pest megye településrendszere több tekintetben is sajátosnak mondható más európai metropoliszokkal összehasonlítva. A morfológiai, történeti és művi környezetalakítás okán sem egységes terület, Pest megye fejlődését valóban jelentősen befolyásolta a lakónépesség kiáramlása a fővárost övező térbe, terekbe, körzetekbe. Az összetett, sokszínű, sokidentitású eklektikus teret átszövik és mindig is átszöötték a gazdaság

és a társadalom fejlődését meghatározó térségi pólusok, a gazdasági és intézményi városközpontok, a vállalkozás övezetei. Ezek révén a járások jól körülírható technológiai és gazdasági profillal rendelkeznek, melyek meghatározzák azt a struktúrát, amely a Pest megyei, illetve az immár szervesülő Metropolisz teret jellemzik:

Sem Pest megye, sem a Metropolisz tér nem gyűrűs, hanem sugaras-küllős szerkezetű. Ez a kocsikerékre hasonlító szerkezet teszi egyben lehetővé a makrotérségi szervesülést, kisugárzást. Az infrastruktúra-axisokon, főutak és vasutak alkotta „gyors” tengelyeken az urbanizáció uralja a téralakítást, míg a küllők közötti „lassú” zónákban a mezőgazdaság és a turizmus, a természetközeli vagy vidéki (néha nosztalgikus), ágazatai találnak kihívásokat (ma még kellően ki nem aknázott) lehetőségeket. Ezzel a leegyszerűsítéssel könnyebben megragadható a tér, hiszen az egyes körzetek identitásait is ezek a „küllők” képesek megjeleníteni. Az így kialakuló, kialakítható „identitáskörzetek” nem csak a belső társadalmi kohéziót szolgálják, hanem egyben a tereket márkásítva a befektetők számára is világos kínálati üzenetekkel szolgálnak.

Pest megye központjai várostérségükben térszervező erővel bírnak; s együtt egy olyan integráló városhálózatot alkotnak, amely szervesen kapcsolódik Budapesthez, valamint az ország versenyképességét meghatározó ekosisztémához (gazdasági rendszer). Ezen belül közvetítő, potenciálisan térségi integráló szerepet tölthetnek be és közvetíthetnek a belső mag, illetve a csapágyvárosok felé. E központok között országos jelentőséggel bíró pólusképző térségek is megtalálhatóak (Gödöllő - Veresegyház; Budaörs - Érd - Százhalombatta), ahol a népesség, a gazdasági erő és az innovációs teljesítmény együttesen meghaladja számos magyar nagyváros hasonló mutatóit.

Megkülönböztető erővel bír az a tény, hogy Pest megyei járások (nem függetlenül Budapesttől) alkotják Magyarország egyetlen, a járási (és megyei) határokat jelentős mértékben átlépő regionális innováció rendszerét. Különös tekintettel az Érd/Százhalombatta térségtől, Budakeszi, Pilisvörösvár, Szentendre, Dunakeszi járásokig tartó vállalkozási övezetre, amelyben a technológiai vállalkozások, és egyéb tudás-intenzív üzleti szolgáltatások, valamint a képzett munkaerő koncentrációja található. A versenyképességi pólusokhoz, illetve vállalkozási övezethez képest markánsan eltérő lehetőségeket mutatnak Pest megye déli, dél-keleti járásai, sajátos versenyelőnyökkel és kihívásokkal, megoldandó problémákkal.

Fontos szerepet töltenek be Pest megye kiemelt gazdaságfejlesztési térségei, valamint a kilenc csapágyváros és Budapest közötti térben elhelyezkedő települések. Integrált város- és térségfejlesztésen alapuló, valamint a helyi gazdaságra is kiterjedő megerősítésük alapvető célkitűzés. Aktív szereplői a több lábon álló gazdasági aktivitást és a humán erőforrások koncentrációját létrehozó; valamint az innovációs teljesítményeket és tudást a külső nagyvárosokba közvetítő városhálózatnak.

A térszerkezet alapvető jelentőséggel bír az elsődleges erőközpontnak tekinthető Budapest kitörési, átalakulási-újratöltési ambícióit illetően. Meghatározza a csapágyvárosi integrált városkörzetek lehetőségeit, kitörésének koordinált irányait, másodlagos erőközponti lehetőségeit és a velük szembeni kihívásokra adható releváns válaszokat.

A Pest megyei gazdaság erőteljes csökkenésének, a leszakadó térségei gazdasági visszaesésének egyik tényezője a helyi gazdaság gyengesége, illetve annak leépülése. A megye sajátos helyzetét jellemzi, hogy a központi régió koncentrált és erős piaci kereslete ellenére, a kis- és nagykereskedelmi csatornák, illetve üzleti modell megváltozásával, valamint az erős nemzetközi versenynek kitett agrár- és élelmiszeripari termelés visszaesésével a megyei vállalkozások igen jelentős pozíciókat vesztek, különösen az értékesebb szegmensekben.

PM TFK javaslatai

A Tf1, és Tf2 térszerkezet fejlesztéshez adott javaslatokon túl elsősorban gazdaság dinamizálására vonatkozó átfogó cél (Gazdaság dinamizálása az értékteremtő képesség növelése a térség adottságaira, külső és belső kapcsolatrendszerére építve) alatt található Gd2, Gd3, programok hatnak a településrendszer változására. Jelentős gazdasági és térszerkezetfejlesztési programokat fogalmaznak meg a Tf2, Tf3, ÁTF javaslatok is.

Napjainkban a tőke szerepe átértékelődik, a humán tőke mind inkább felértékelődik, ismét fontossá válik az alkotó ember. A kilábalás önszerveződő kis és középvállalkozások által történhet meg. Ez igényli új együttműködési, társas formák kialakulását, szövetkezesek, csoportosulások stb. létrejöttét, létrehozását. Ehhez az állami-kormányzati szerep megváltozása szükséges, hogy az eddig jellemzően intervenciós, beavatkozó irányítás helyébe az orientáló-ösztönző szereppel bíró irányítás lépjen.

Ebben nagy lehetőségek kínálkoznak részben a fővárosból történt kiköltözések, részben a külső távolabbi körzetekből Budapest vonzereje hajtotta beköltözések okán. Ugyanakkor mindkettő egyaránt veszélyt is jelent a megyei körzetekben szunnyadó értékes kultúrák esetleges eróziója, identitásvesztése miatt. A nagyfokú migráció és a piaci kereslet folyamatos változásai, kihívásai miatt ezért is kiemelten fontos a humán erőforrás fejlesztése, a kultúra és a helyi identitások megőrzését szolgáló kezdeményezések.

Az OFTK tervezetének megfogalmazása szerint a jövőben a várostérségek (a közigazgatási határokhoz kevésbé ragaszkodó), a valós gazdasági és társadalmi kapcsolatokat érvényre juttató „funkcionális várostérségek” válnak a magyar területfejlesztési gyakorlat alapegységeivé. Pest megye fejlesztésének célja e vonatkozásban a fenntartható várostérségi fejlődés biztosítása a megye minden térségében.

Pest megyében a helyi gazdaság, és tágabban a járások, közösségek, települések és funkcionális várostérségek integritásának, diverzitásának, az általuk nyújtott életminőségnek egyik alapvető feltétele, a helyi gazdaság megújítása – a helyi élelmiszer, kézművesség, szolgáltatások, a főként (könnyű) ipari kapacitások és az építőanyag piacának újraszerveződése –; a természeti erőforrások és értékek, a decentralizált energiatermelés és a tudás szerepének újraértékelésével. A cél nem a múltbeli szerepek visszaszerzése, hanem egy olyan működőképes modell kialakítása, amely megtalálja a helyi identitás és a helyi piac szerepét az új, változó környezetben, különös tekintettel arra, hogy a helyi gazdaság teljesítménye legalább akkora kihívás a főváros közvetlen környezetében, mint a hagyományos vidéki térségekben.

A gazdaság, illetve vállalkozási infrastruktúra fejlesztésének koncentrációja a meglévő övezetek és a feltörekvő pólusok mentén: Budapest körüli logisztikai gyűrű; Pest megye dél-keleti részén új ipari övezet; valamint K+F+I pólus a Zsámbéki-medencében, és a veregyházi/gödöllői várospárban.

Pest Megyei Duna Stratégia megvalósítása:

- A 2011. évi magyar elnökség alatt elfogadott „Duna régió”-ra vonatkozó uniós stratégia célja, hogy lendületet adjon a legkülönbözőbb helyi problémák kezelését, a gazdasági fejlődés ösztönzését, a közlekedés és szállítás, valamint az energiahálózatok javítását, a környezet védelmét és a biztonság növelését célzó hosszú távú együttműködésnek a Duna folyót övező országok között. A megyei Duna stratégia a térség érdekeinek megfelelően próbál kapcsolódni az európai tervhez, és komplex módon megfogalmazni programjait.

Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér és az arra épülő Feriegyi Gazdasági Övezet újrapozicionálása, a fejlesztési területek előkészítése, a térség elismertségének és márkaerejének erősítése.

- Az övezet által érintett térség európai, illetve kelet-európai csomóponti funkcióinak jelentős bővítése; a „kemény” és a „puha” infrastruktúra komplex fejlesztése, a betelepült tevékenységek kedvező összetételű bővítése, a vállalati központok és üzleti szolgáltatások letelepedése, minőségi ingatlanfejlesztések.
- Az övezetbe kapcsolódó nagyobb logisztikai övezet – M0-ás körgyűrű és a nagytérségi hálózatok csomópontjainak – infrastrukturális és funkcionális fejlődése, az övezetben elérhető logisztikai szolgáltatások, technológiák és innovatív vállalkozások számának bővítése; a komplex logisztikában kompetens menedzsment és a szakképzett munkaerő biztosítása

A fejlett és jó adottságokkal, lehetőségekkel rendelkező, döntően a főváros közeli, agglomerációs térségek mellett a megyében számos, a megye északi-, keleti- és déli peremvidékén elhelyezkedő leszakadó térség (több mint 400 ezer fő) – az ország más, fejlődésben lemaradó területeivel azonos problémákkal küzd – felzárkóztatása:

- A térségi szerepek, pozíciók, fejlődési lehetőségek újragondolása.
- A további lemaradás megállítására programok indítása a gazdasági-társadalmi hátrányos helyzet javítása érdekében a vidékfejlesztés országosan kidolgozott komplex eszközkészletének összehangolt alkalmazásával.
- Ipoly mente
  - A felértékelendő táji-, természeti potenciálok megőrzése és fejlesztése. A táji potenciálok kihasználása a tájgazdálkodás lehetőségeire építve. Az erdőgazdálkodásban lévő potenciálok fokozott kihasználása.

- A bogyós gyümölcsök termesztési hagyományainak felélesztése és a termelésre épített feldolgozó vertikum összehangolt fejlesztése (a foglalkoztatottság és a megélhetés lehetőségeinek bővítése, a megtermelt jövedelem mind nagyobb arányának helyben tartása érdekében).
  - A térségi gazdaság megerősítése.
  - A tervezett Ipoly hidak megépítése, ezzel a térség zártságának oldása. A térségi közösségi közlekedési kapcsolatok fejlesztését akadályozó adminisztratív korlátok lebontása, Esztergom és Párkány közösségi közlekedéssel való elérhetőségének biztosítása
  - A turizmus, a szabadidő eltöltés (Börzsönyi Kisvasút), a rekreáció sajátos formáinak fejlesztése, a szálláshelyek bővítése, minőségük javítása.
  - A turizmus fejlesztését indokolatlanul akadályozó építési korlátozások felszámolása (a táji értékek megőrzésének és fejlesztésének fenntartása mellett).
- Galga mente
- A térségi potenciálokra építő gazdaságfejlesztés. A helyben foglalkoztatás lehetőségeinek bővítése, vállalkozási övezetek kialakítása a mikrotérségi központokban (Aszódon, Turán, és Galgamácsán).
  - Az M3-as autópálya biztosította térségi gazdasági kapcsolatok lehetőségének kihasználása Bag és Aszód térségében.
  - Versenyképes mezőgazdaság kialakítása a Felső Galga mentén elsősorban a szántóföldi- az Alsó Galga mentén a kertészeti termelési adottságokra és tradíciókra építve:
  - Természeti és környezeti adottságokhoz alkalmazkodó komplex turisztikai struktúra kialakítása, turisztikai termékcsomagok létrehozása: (kastély-, öko-, termálturizmus)
- Tápió mente
- Ökotérség kialakítása, a Budapest közelségében egyre inkább felértékelendő táji-, természeti potenciálok megőrzése, fenntartható módon való kihasználása és fejlesztése.
  - Az agrárgazdaság megújítása a térségi sajátosságok figyelembevételével. Új, alternatív kultúrák terjesztése részint a szántóföldi növénytermesztés, részint a művelési ágak vonatkozásában (ipari növények, vetőmagtermesztés, erdősítés és ültetvény-telepítés).
  - Átfogó gazdaságfejlesztés, a helyi foglalkoztatás lehetőségeinek bővítése elsősorban a mikrotérségi központokban (Nagykátán, Sülysápon, Tápiószelén). A térség tökevonzó képességének növelése, a tőkebeáramlás és a tőkebefektetés ösztönzése.
  - Átfogó térségi vízgazdálkodás feltételei kialakítása, a vízvisszatartás és a vízelvezetés egyensúlyának megteremtése. A felszíni vizek komplex hasznosítása mellett a vízkárok csökkentése, dombvidéki víztározók kialakítása, turisztikai hasznosítása.
  - A turizmus térségi potenciálokat figyelembe vevő fejlesztése (lovas és kerékpáros turizmus, vadászat), a kínálat és a szolgáltatások hálózatba szervezése, a kapcsolódó vendéglátási szolgáltatások fejlesztése.
- Dél-Pest megye (Cegléd, Nagykőrös)
- Gazdasági szerkezet megújítása: térség ökológiai rendszerhez igazodó, egyedi, versenyképes és fenntartható gazdasági és turisztikai struktúrák kialakítása. Térségi adottságokra épülő ipari struktúra fejlesztése:
  - Integrált Területi Beruházási övezet (ITI) potenciális kialakítása Jász-Nagykun-Szolnok és Bács-Kiskun megyékkel.
  - A meglévő (vasútra alapuló) logisztikai potenciál kihasználása Cegléden, távlatban pedig a Budapestet elkerülő VO teherszállító vasútvonal, illetve az M8 autópálya kiépítésével erőteljesen megnövekvő gazdasági és logisztikai potenciál összehangolt kihasználása.
  - A piacképes, hagyományos termékstruktúrán túl a térség agro-öko potenciálja kihasználására alkalmas új, piacképes termékek előállításának ösztönzése, erre épülő feldolgozóipari kapacitások fejlesztése. Geotermikus energia hasznosítása elsősorban a kertészeti termékek előállításában.
  - Természeti és környezeti adottságokhoz alkalmazkodó komplex turisztikai struktúra kialakítása, turisztikai termékcsomagok létrehozása.
- Dabasi járás:
- A középfokú oktatás intézményeire építve a szakképzés átalakítása bevonva a közeli feldolgozóipari vállalatokat, új a jövőbe tekintő képzési formák kialakítása.
  - Dabától nyugati irányban építendő K-Ny-i irányú, új közlekedési kapcsolat megépítése, vagy az alsórendű utak fejlesztése.
  - Lajosmizse-Budapest vasútvonal villamosítása és elővárosi közlekedési rendszerbe való bekapcsolása, majd a közösségi közlekedés párhuzamos viszonylatainak felülvizsgálata és racionalizálása.
  - A hátrányos társadalmi helyzetű lakossággal rendelkező településeken szociális felzárkóztató programok és képzési programok indítása.
  - A nemzetiségi hagyományok és értékek megőrzésének elősegítése.

- A térségben működő -beszállítói tevékenységet végző- vállalkozások tovább fejlődésének elősegítése, K+F tevékenységek támogatása és ösztönzése, a térségben meglévő ipari-, vállalkozói parkok továbbfejlesztésének, újak kialakításának támogatása.
  - A fiatalok térségben tartása, vagy térségbe vonzása lakhatási, bérlakás építési programmal.
  - Digitalizáció támogatása, újabb/nagyobb sebességű digitális hálózatok kiépítésének támogatása annak érdekében, hogy a térségre jellemző ingázás mértéke tovább csökkenjen.
- Ráckeve térségének déli része
- A Ráckeve és Kiskunlacháza várospár központi-, (és foglalkoztatási központi) szerepének erősítése, a térségi gazdaság erősítése, a kis- és középvállalkozások szerepének növelése. Vállalkozási övezet kialakítása Kiskunlacházán.
  - A kiskunlacháza-i repülőtér, mint fejlesztési potenciál kihasználása a térség gazdasági fejlesztéséhez, a repülőtér pozicionálásával, a fejlesztést segítő közúti hálózatfejlesztéssel, és a szükséges Duna hidak megépítésével.
  - A Százhalombattától délre fekvő Duna szakaszon olyan fejlesztési zóna kialakításának előkészítése, amely miközben alkalmas lesz az itt tervezett új kikötő, az új főút és a repülőtér jelentette kiemelkedő logisztikai potenciál kihasználására, nem veszélyezteti a Duna mente ökológiai értékei fennmaradását és az egészséges ivóvíz kitermelés lehetőségeit.
  - Az elsősorban a Soroksári (Ráckevei) Dunára alapozó üdülési potenciál kihasználása az R/S/D vízparti szabad területeinek bővítésével, közcélú hasznosításával, illetve a háttérterületek fejlesztésével.
  - Természeti és környezeti adottságokhoz alkalmazkodó komplex turisztikai struktúra kialakítása, a turisztikai termékcsomagok megújítása, minőségi szállásférőhelyek bővítése.
  - A térség erdőszűkségének növelése az üdülési potenciál növelése szolgálatában.

A javaslatok MEGVALÓSULÁSA esetén:

A várostérségek rendszere illeszkedik a Metropolisztérségbe, ahol a gazdasági fenntarthatóság nagyvárosi és kisvárosi várostérségekben valósul meg mind a termékek, szolgáltatások előállításában, mind a környezet, mind az energiahasznosításban.

Pest megye gazdasága kiegyensúlyozott; urbánus és vidéki térségeiben is több lábon áll, létrejön a közös környezeti, műszaki és humán infrastrukturális keretrendszer a gazdasági fenntarthatóság megvalósítására.

Hatékonyan kihasználja a helyi adottságokra alapozható, valamint a főváros közelségéből adódó lehetőségeket; biztosítva így a kiterjedt foglalkoztatást, valamint a jövedelmek növekedését.

A városhálózat erősíti a gazdaság sokféleségét és elősegíti a kis- és közepes vállalatok fejlődését, így a gazdaság gyorsan és rugalmasan alkalmazkodik a külső környezet kihívásaihoz, valamint a társadalmi, technológiai változásokhoz.

Folyamatosan képes megújulni a kiemelkedő vállalkozási hajlandóság, a tudás-intenzív tevékenységek koncentrációja, valamint a funkcionális várostérségeken is átívelő regionális innovációs rendszer, amely lehetővé teszi a tudás kiterjedt hasznosulását.

A közszolgáltatások minősége és elérhetősége jelentős mértékben javul. Az ellátások és szolgáltatások, valamint a fizikai infrastruktúra fejlesztését pedig egyre nagyobb arányban egészítik ki olyan beruházások, amelyek révén bővül a helyben jelenlévő üzleti szolgáltatások, valamint az állami és piaci szereplők partnerségében létrehozott kezdeményezések. Az egyre kiterjedtebb és sokrétűbb gazdasági aktivitás által egyre több várostérség nyújt minőségi üzleti környezetet az újabb befektetések, magas hozzáadott értékű tevékenységek, valamint közösségi projektek számára.

A megye eredményesen vesz részt a magas hozzáadott értékű termelés, szolgáltatások, technológia, szakember és menedzsment letelepedéséért folytatott versenyben. Gazdasági tengelyek, klaszterhálózatok fejlődnek ki elsősorban a helyi-térségi természeti és humán adottságokra építve, növelve a helyi gazdaság (piac, foglalkoztatás) szerepét

A gazdasági fejlődésnek és a közösségek megerősödésének köszönhetően Pest megye elmaradottabb térségeire, településeire is kiterjedően csökkennek a területi és társadalmi különbségek. Az oktatás, a munkahelyteremtés eszközeinek, valamint a közösségi alapú innovációknak köszönhetően a hátrányos helyzetű rétegek eredményesen kapcsolódnak be a társadalom és a gazdaság vérkeringésébe.

Az elmaradott térségek városaiban csökken a szakképzett munkaerő ingázása, a kisebb településeken megáll a népesség elvándorlása. A kedvező természeti környezetben elhelyezkedő településeken nagyobb számban jelennek meg olyan vezetők, különleges szakemberek, akik kifejezetten egyedi természeti környezetben keresnek lakhelyet. A hagyományos ipari kultúrával – gépgyártás, élelmiszeripari technológiák – rendelkező területeken újraszerveződik az ipari és innovációs tevékenység, Az ipari növekedés motorja a globális feldolgozóipari vállalatok beszállítók iránti kereslete, valamint egyedi piaci rések, különleges igények.

A logisztika, a feldolgozóipar, a mezőgazdaság, valamint a turizmus bővülésével olyan ágazatokban növekszik a munkaerő iránti igény, amely több és sokrétűbb elhelyezkedési lehetőséget kínál az alacsonyabb végzettséggel bíró emberek számára. Különösen a KAPU térségben elhelyezkedő településeken érdemben növekszik a társadalmi mobilitás, valamint a vállalkozási aktivitás és a külföldi működő tőke jelenléte. Az új beruházások révén nagyobb számú fehérgalléros, valamint szakképzett népesség áramlik be, tovább erősítve az érintett települések népességének adó- és vásárlóerejét. Az innovációs és pólustérségekben jelenlévő tudásintenzív vállalkozások beágyazottsága, a lokálpatrióta attitűd erősödése, valamint a helyi vállalkozások közötti üzleti kapcsolatok erősödése új lendületet ad az érintett települések fejlődésének, erősítve a közösségi alapú helyi kezdeményezéseket, valamint a versenyszféra és önkormányzat együttműködésén alapuló városfejlesztési projektek iránti bizalmat.

Megvalósul a tanyás térségek fenntartható fejlesztése az esélyegyenlőség megvalósításával, az értékmegővítés és fenntarthatóság szempontjait is figyelembe véve.

A javaslatok MEG NEM VALÓSULÁSA esetén: Pest megye, az ország gazdaságfejlesztésének egyik legnagyobb fejlődési potenciállal rendelkező térsége a Ferihegyi Gazdasági Övezet, amely kihasználására az érintett önkormányzatok, a megye és a főváros összefogásával, a gazdasági szereplőkkel történő intenzív együttműködéssel, kiemelt nemzeti szintű támogatással komplex térség- és gazdaságfejlesztési program elindítását javasolja a koncepció. A fejlesztés elmaradásával a megye déli-keleti leszakadó területei felzárkóztatásának esélye megszűnik és nemcsak a megye, hanem az ország és pozíciói is romlanak.

Az ipari tevékenység nem erősödik, esetleg továbbra is leépül, a helyi gazdaság gyengül. A helyi vásárlóerő csökken. Bizonytalan marad a perspektíva, a települések elkülönülten próbálják megoldani gondjaikat. uniós vagy állami segítséggel. Kiszolgáltatott gazdasági helyzetükkel továbbra is egymás versenytársai maradnak.

A hátrányos helyzetű térségekben felzárkózás helyett, a gazdasági növekedés elmarad, jobban leszakadnak. Az iskolázottság mértéke tovább romlik.

A fizikai és az üzleti infrastruktúra hiányossága, a gazdaság szerkezeti problémái (a vállalkozások alacsony száma, a nagyfoglalkoztatók hiánya, a termelő és szolgáltató cégek klaszteresedésének elmaradása) megmaradnak.

Jelentősebb változás nélkül az érintett leszakadó térségekben folytatódik az elvándorlás, a népesség összetételének kedvezőtlen változása, ezzel összefüggésben fennmarad, illetve erősödik a szakemberhiány, és csökken a vállalkozási hajlandóság

- Ipoly mente továbbra is (határ menti), fejlődésében elmaradott, hátrányos helyzetű térség marad. Nem sikerül sem a térség gazdaságát, sem társadalmát stabilizálni. A gazdasági aktivitás továbbra is alacsony marad, kevés marad a vállalkozás és a helyben elérhető munkahely. A fiatalok elköltöznek, a települések lakossága előregedő összetételűvé válik.
- Galga mente térségi potenciáljait nem tudja kihasználni. A lakosság előregedik. Alacsony marad a működő vállalkozások száma. A tradicionális mezőgazdasági tevékenységek továbbra is visszaszorultak maradnak. A természeti adottságok, turisztikai potenciálok, a termálvízben rejlő lehetőségek nem lesznek kiaknázva.

- Tápió mente kívül esik azon a dinamikusan fejlődő városkörnyéki zónán, amelyen belül a főváros kedvező hatásai még érvényesülnek. A Tápió mente gazdaságának és népesség megtartó képességének gyengesége, a helyben foglalkoztatás rossz lehetőségei miatt (eredményét tekintve) rendkívül kedvezőtlen népességcsere zajlik ebben a térségben. Az aktívabb, képzettebb és fiatalabb rétegek elköltöznek a térségből, húzódnak a főváros, illetve az agglomeráció felé, helyükbe kevésbé képzett, sokszor alacsonyabb társadalmi státuszú rétegek. A Tápió mente belső perifériái a vasúttól távolabbi települések relatív hátránya erőteljesebbé válik.
- Dél-Pest megyében a térségi foglalkoztatásban jelentős szerepet játszó vállalkozások elvándorol, megszűnik, a feldolgozóipar leépülése a helyi gazdaságok megújulásának elmarad, a térség lemaradása elindul.
- Dabasi járásban az oktatás kínálata nem igazodik majd a képzési igényekhez, vállalkozások nem fejlődnek, a fiatalok elvándorolnak.
- Ráckeve térségében az üdülési szokások megváltozása, a hétfégi házas üdülőterületek iránti érdeklődés csökkenése, a Csepel szigeti területek szlömösödése elindul. A kiváló táji, természeti adottságok, fejlesztési potenciálok kihasználatlanok maradnak.

8.3 A természeti erőforrásokra

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése: A helyzetértékelés feltárja, hogy a természeti erőforrásokhoz kapcsolódó főbb hajtóerők, tendenciák miként viszonyulnak az OFTK és a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia (NFFS) prioritásaihoz.

PM TFK javaslatok: A javaslatok az NFFS célrendszeréhez kapcsolódnak. Elsősorban tágabb összefüggésekre kívánunk rávilágítani. A koncepció szem előtt tartja, hogy a környezeti térben minden mindennel összefügg: a kiváltó okok, folyamatok, hatások és következmények időben, térben és egymással is összefüggő bonyolult rendszert alkotnak, így bármely indikátor alapú megközelítés szükségszerűen csak a folyamatok szűk körét képes nyomon követni, ezért témakörönként csak részcélokat, részfeladatokat fogalmaz meg.

A javaslatok megjelennek többek között „a helyi gazdaság erősítésében” – 11.1.2.2 fejezet – a „Gazdaság dinamizálása” és az „Átfogó területi célok” alatt is. (Gd1, Tf3, Tf4, ÁTF)

A természeti erőforrások védelmére irányuló javaslatok megvalósulása esetén: A magyarországi és a Pest megyei természeti erőforrások helyzete is szorosan összefügg egyes nemzetstratégiai jelentőségű kérdéskörökkel, többek között az élelmezés-, energia- és környezetbiztonsággal, megőrzésük pedig hosszú távon szolgálhatja a közjót, a harmonikus gazdasági növekedést és az életminőség javítását.

Ökoszisztéma szolgáltatások helyzete hosszú távon, fenntartható módon fejlődik, minősége javul.

- Termeléssel összefüggő szolgáltatások (élelem, takarmány, nyersanyag stb.) bővülnek, hatékonyságuk növekszik.
- Szabályozó szolgáltatások (klímaszabályozás, árvízvédelem stb.) erősödnek
- Támogató szolgáltatások (tápanyag-körforgás, talajok keletkezése stb.) javul, fenntarthatóvá válik.
- Kulturális szolgáltatások (rekreáció, oktatás, művészeti inspiráció stb.) bővülnek, minőségük bővül, ismertségük, elismerésük, növekszik.

Megújuló és megújítható energiahordozók

- A feltétel nélkül megújuló energiahordozók (napenergia, szélenergia, geotermikus energia) kihasználtsága nő.
- A feltételeken megújuló energiahordozók (mezőgazdasági melléktermékek energetikai hasznosítása, energetikai ültetvények, biogáz hasznosítás) elterjednek, meglévők kapacitását bővítik, növekedik a közvetlen és közvetett lakossági és intézményi felhasználók száma.

Életmód és szemléletváltás történik a társadalomban. Erősödik és versenyképessé válik az oktatás, a képzés, a K+F, növekszik a tudás. A fogyasztói szokások átalakulnak, növekszik a kereslet, növekszik a hazai piac, a helyi gazdaság erősödik, növekszik a forint vásárlóértéke, csökken a szegénység.

Megvalósul az ipari és mezőgazdasági szerkezetátalakítás, a magyar gazdaság függőségi helyzete csökken. A globalizációs kihívások csökkennek. A versenyképesség javul.

A területhasználat, beépítettség növekedése csökken, egyensúlyba kerül.

Hangsúlyozzuk, hogy a fent leírtak nagy valószínűséggel csak a természeti erőforrások védelmére irányuló célok, intézkedések megvalósulása esetében állnak fenn. A TFK ugyanakkor számos olyan fejlesztési irányt is kijelöl, amelyek magukban hordozzák a természeti erőforrások minőségének (és adott esetben mennyiségének) veszélyeztetését is. Az exportorientált gazdaságfejlesztés, a nagyüzemi mezőgazdaság, a nemzetközi turizmus ösztönzése, az infrastruktúra-hálózatok bővítése mind ilyen hatással járhatnak. Az e körbe tartozó fejlesztések a fent leírtakkal éppen ellentétes, az alábbiakban vázolt következményekkel járnak,

A természeti erőforrások védelmére irányuló javaslatok MEG NEM VALÓSULÁSA esetén:

Az emberi tevékenység, a gazdaság „működése” rövidtávon fellendül, de az erőforrások mértéke korlátozza a hosszú távú, fenntartható fejlődését. A gazdasági körülmények romlanak, lerombolja a sokféleséget, a komplexitást, csökken az ökológiai életfenntartó funkció, a kereslet.

A természeti tőke nem helyettesíthető más tőkejavakkal és a természeti tőke romlásával a gazdaság is romlik. Ha a fenntarthatóságra vonatkozó javaslatok nem valósulnak meg, a gazdaság növekedésével a természeti erőforrások kiapadnak, nemcsak az erre épülő gazdasági tevékenységek omlanak össze.

A fenntartható település és vidékfejlesztés, a magyar város és vidék megtartó erejének helyreállítása kudarcot vall. Települési, térségi szemléletű fenntarthatósági értékrend (etikai, erkölcsi, szemléleti elemek) nem alakul ki. A szigorú fenntarthatóság körülményei nem teremthetnek meg, az emberi élet és közösségi lét fennmaradása hosszútávon nem lesz biztosított.

Az munkaerő, a felnövekvő nemzedék – a környezet szennyezése vagy degradációja következtében kialakuló egészségügyi hatások miatti – betegeskedése nemcsak kiesett jövedelemhez vezet, hanem a gazdaság számára plusz terhet a rehabilitációja és helyettesítési költség miatt.

Plusz teher a gazdaság számára a természeti erőforrásban bekövetkező degradáció helyettesítési vagy helyreállítási költsége is. Az elpazarolt erőforrások miatt plusz költségekkel járó új beruházás szükséges. A beruházás, megvalósítása újabb erőforrást változtathat meg, ami újabb beruházást eredményez. Ahhoz is új beruházás szükséges, hogy az eredeti negatív hatásai megszűnjenek. További költségnövekedést eredményeznek a védekezési intézkedések a környezeti változás által okozott károk enyhítése, kiküszöbölése érdekében.

8.4 Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése: Pest megye ipara, feldolgozóipara a teljes ág bruttó hozzáadott értékének 10%-át, a megye teljes bruttó hozzáadott értékének pedig 24%-át adja. A térségi városközpontok, gazdasági centrumok organikus gazdaságának alapját képezi, amely részben a hagyományos termelési előzményekre támaszkodik, de jelentős az új alapítású, működő tőkeberuházások aránya is. A gyógyszeripar kivételével az ágazatok működése nem kapcsolódik közvetlenül Budapesthez. A feldolgozóipar korábban komoly szerepet játszott korábban elmaradott térségek felzárkóztatásában, ugyanakkor a nemzetközi verseny, a költségek emelkedése, és más hazai régiók felzárkóztatásához nyújtott kedvezmények miatt megtört a növekedés lendülete, majd a termelési telephelyek sorozatos felszámolása, az érintett térségek (Vác, Aszód, Nagykáta, Cegléd) lassú leszakadásához vezetett. A megyében továbbra is különleges kihívást, egyben lehetőséget jelent a high-tech feldolgozóipar, azaz a termelési kultúrára, mérnöki szaktudásra és

innovációra, a piac és az innováció közelségére alapozott, a metropolisztárság K+F+I kapacitását kihasználó vállalkozások letelepítése, kisebb, rugalmasabb külföldi és hazai középállalatok klasztereinek fejlesztése.

Pest megye gazdaságában az országos fejlesztési koncepcióban felsorolt ágazatok nagyobb része jelentős szerepet tölt be: autó és járműipar; elektronikai iparágak; híradástechnika; egészségipar; gyógyszeripar; orvosi berendezések és eszközgyártás; turizmus; mezőgazdaság; élelmiszeripar; építő- és építőanyag ipar; logisztika; gépipar, szerszámgyártás; környezetvédelmi ipar. A növekedés szempontjából különösen ígéretes a gyógyszeripar, az informatika, valamint a logisztika.

A növekedési pályán lévő ágazatok kilátásai szoros kapcsolatban vannak az országos K+F+I stratégiával – egységes és megújított K+F+I támogatási rendszer, a felsőoktatási intézmények és az akadémiai kutatóhelyek stabil alaputatás finanszírozásának megteremtése, a közvetlen piaci hasznosítást célzó innováció kiemelt támogatása, a támogatási rendszerhez szükséges szervezetfejlesztések támogatása a felsőoktatási intézmények és az alaputatást végző kutatóhelyek esetében.

A megye legjelentősebb foglalkoztatója a feldolgozóipar (a kereskedelem, gépjárműjavítás, és a szállítás, raktározás előtt), közel 50 ezer fő foglalkoztatottal; erőteljes exportorientációval, és exportnövekedéssel. A feldolgozóiparban zajló szerkezetváltás (különösen járműgyártás beszállítói és az elektronika tekintetében) jelentős kockázatot jelent a megye növekedése szempontjából. Egyes járásokban igen komoly leépítés ment végbe – Vác és Aszód; a korábban települt költségérzékeny feldolgozóipari kapacitások felszámolása azonban megyeszerte jellemző, például Ceglédi járásban. A hazai piaci értékesítés folyamatosan csökken.

PM TFK javaslatai

A koncepció a teljes gazdaság fejlesztésére fókuszál, amely az „5. Pest megye fejlesztéspolitikájának értékválasztásai” fejezetből is kiderül. A gazdaságfejlesztésen keresztül az ipar fejlődését is elősegítő javaslatok az összes átfogó célkitűzésben megjelennek, de legmarkánsabban természetesen a „Gazdaság dinamizálása; az értékteremtő képesség növelése a térség adottságaira, külső és belső kapcsolatrendszerére építve” című átfogó cél alatt szerepelnek a Gd1, Gd2, stratégiai célok közt.

Az ipari szerkezetváltással a beruházási fordulat, a feldolgozóipar technológiai és innovációs teljesítményének erősítése, a beszállítói pozíciók és különösen a feldolgozóipari értékláncokhoz kapcsolódó szolgáltatások erősítése (klaszterfejlesztés), a leépült, de erős termelési kultúrával rendelkező térségek újraparosítása a cél aktív befektetés-ösztönzéssel és inkubációval. A beruházási fordulathoz a hazai vállalkozások mellett a stratégiai pozíciókat és erőforrásokat kereső külföldi tőke is fontos. A növekedési potenciál maximális kihasználásával, az európai szintű fejlesztő központi és gazdasági csomóponti szerep erősítése, logisztikai szolgáltatások kiterjedt fejlődésének támogatása (ellátási lánc menedzsment), multimodális csomópont és további infrastrukturális fejlesztések, koordinált ingatlanfejlesztés, K+F+I erősítése, high-tech pólusok, ipari parkok és vállalkozási övezetek, innovációs központok, egyetemi-ipari kapcsolatok fejlesztése, illetve pólusok kisugárzásának – a tudás térségi „hasznosulásának” – támogatása tudja segíteni a gazdaság és azon belül az ipari ágazatok erősödését is.

A javaslatok MEGVALÓSULÁSA esetén:

A metropolisztér nemzetközi csomóponti szerepének növekedésével – megújul a munkaerőpiac; megalapozott lesz a lehetősége a munkahelyteremtésnek és a sokszínűbb foglalkoztatási lehetőségeknek. A megyével határos ipari agglomerációk, klaszterek (járműgyártás stb.) és nagyfoglalkoztatók által kínált foglalkoztatási lehetőségek összehangolódnak, a beszállítói vertikum és kapcsolódó szolgáltatások Pest megyei fejlesztése (kiemelten a hátrányos helyzetű térségekben) elindul.

A kis- és középállalkozások a szerepének növekedése elindul a foglalkoztatásban és a hozzáadott érték termelésében. Növekszik a munkával elérhető jövedelem és a szociális biztonság.

Erősödik a helyi gazdaság, a leszakadó térségek gazdasági visszaesése megáll, lassú növekedés következik be.

A befektetés ösztönzéssel erőteljes gazdasági növekedés indul el, a termelékenység egyenletes és fenntartható növekedésével. Ezáltal a foglalkoztatottság szintjének számottevő javulása is várható a megyében megvalósuló befektetések szintjének növekedésével párhuzamosan, a működő tőke erőteljes beáramlása nélkül.

A **feldolgozóipar** magas hozzáadott értéket képvisel, magas technológia- és tudástartalmú szegmenseinek letelepítése megtörténik, a már működő vállalkozások további fejlesztéseket hajtanak végre

A **járműgyártásban** a szervezett egyetemi és K+F háttér megteremtésének köszönhetően az ipari specifikus szakképzés elindul. A háttériparágak, a feldolgozóipari értéklánchoz kapcsolódó szolgáltatások bővülnek. A gépjármű javítási szolgáltatások kiemelkedő teljesítményére alapozott innovációs lehetőségek megvalósulnak; új nagy hozzáadott értéket termelő járműipari kutató-fejlesztő központok létesülnek.

Az **elektronikai iparágakban, híradástechnikában** Pest megye megőrzi regionális elektronikai termelőközpont szerepét, és exportteljesítménye stabilá válik a K+F tevékenység és intenzitás erősítésének, adekvát mérnök és szakmunkásképzés megvalósulásának, illetve a kutatóhelyekkel, tudásközpontokkal való együttműködésnek köszönhetően.

Az **élelmiszeripari** ágazat erősödik, versenyképes, magas hozzáadott értékű termelésen alapuló agrár- és élelmiszergazdaság valósul meg.

Az **egészségiparban** a piac egyre bővül, a szolgáltatások iránt egyre nagyobb kereslet mutatkozik bel- és külföldről egyaránt. Az egészségtudatos életmód terjedése, illetve az előregedés segíti az egészségipar fejlesztéseit.

Az **építő- és építőanyag ipar** nagymértékben hozzájárul a megye gazdasági teljesítményének növekedéséhez. A beruházások és az építőipari kereslet nem esik tovább, lassú növekedés indul. Az alkalmazott technológiák, a rendelkezésre álló eszközök, a folyamatok hatékonyságának (termelékenység, energiafelhasználás, készletek és eszközök), növelésével a térségben működő vállalkozások közül sikereket érnek el a technológiai fejlesztést és együttműködést, a high-tech termékeket és a nemzetközi exportorientációt erősítő szereplők.

Tovább erősödik az **infokommunikációs technológiák (IKT) ipara**. Az IKT ipar továbbra is meghatározó szerepet tölt be Pest megye gazdasági teljesítményében, a gazdasági húzóterésegek, illetve a vállalkozási övezet fejlődésében. Növeli szerepét a nemzetközi összehasonlításban. Növekszik az informatikai vállalkozások és foglalkoztatottak száma, valamint erőteljesebbé válik a telekommunikációs vállalatok központjainak jelenléte, illetve általában a tudás intenzív tevékenységek és azon belül a tudás intenzív üzleti szolgáltatások aktivitása.

A Pest megyei **kreatív ipar** (elektronikus és nyomtatott sajtó, reklám- és hirdetési ipar, film és videó, szoftverkészítés és digitális játékfejlesztés, építészet, könyvkiadás, zene, előadó-művészet, képzőművészet, iparművészet, formatervezés és divattervezés, művészeti és antik piac, kézművesség...). szorosan összekapcsolódik és együttműködik a fővárossal. Sokszínűségével jelentős mértékben hozzájárul a térség nemzetközi versenyképességének, pozíciójának erősítéséhez, a kreatív ipar innovációs aktivitásához.

A fejlesztéspolitika területi szintje csak kevésbé befolyásolja közvetlenül a **gyógyszeripar** teljesítményét, ugyanakkor a Pest megyei gyógyszeriparban rejlt közvetett előnyök kihasználásában jelentősebb szerepet játszhat; az egyes térségek megfelelő pozicionálása, a gyógyszeripar helyi, indirekt kisugárzása, a piaci résekre irányuló vállalkozások megtelepedése, és így a további munkahelyteremtés lehetősége tekintetében. Az iparágra jellemző tudásintenzitás lehetőséget ad a kisebb piaci szegmenseket célzó vállalkozások alapítására, a humán gyógyászat, vagy akár az állatgyógyászat területén innovációs aktivitásra; a termelési kultúra, valamint a technológiai és piaci ismeretek átadására.

A Pest megyei **gépipar** vállalati szereplőinek köre, összetétele átalakul, az erős és növekedésre képes középvállalatok száma növekszik. A jelenlévő nemzetközi vállalatok erősödnek, továbbra is lehetőséget biztosítanak arra, hogy a gépipar beszállító és szolgáltató vállalkozásai hozzáférjenek a nemzetközi piacokhoz, értéklánckhoz, a fenntartható növekedés megvalósulásához.

A javaslatok MEG NEM VALÓSULÁSA esetén:

Pest megye gazdasági, ipari és innovációs teljesítményének stagnálása, romlása esetén a nemzetgazdaság egésze sem léphet növekedési pályára. A leszakadó térségek további lemaradása nem állítható meg, a gazdasági-társadalmi hátrányos helyzet erősödik.

Az **építő- és építőanyag iparban** a kereslet tovább csökken és növekszik a piacvesztés, ami tovább rontja a teljesítményt; a helyben rendelkezésre álló nyersanyag és évtizedes termelési kultúra ellenére az ágazat alapvető versenyképességi, hatékonysági problémái erősödnek. Az alkalmazott technológiák, a rendelkezésre álló eszközök egyre elavultabbá válnak, a folyamatok hatékonysága (termelékenység, energiafelhasználás, készletek és eszközök) csökken. Az exportorientációt erősítő szereplők elfogynak; a képzett munkavállalók elvándorolnak. A képzetlen munkavállalók száma növekszik. Nem megy végbe a szerkezeti átalakulás, ami az ipari tevékenység leépítését, jelentős csökkenését eredményezi.

A **feldolgozóipar** szerepe az elmaradott térségek felzárkóztatásában alulmarad. Az erőteljes leszakadás folytatódik a termelési telephelyek sorozatos felszámolása miatt az érintett térségekben (Vác, Aszód, Nagykáta, Cegléd). A high-tech feldolgozóipar, csökken, a metropolisztérség K+F+I kapacitását kihasználó vállalkozások letelepítése nem tud megvalósulni.

A **járműipar** szempontjából releváns logisztikai fejlesztések, az ellátási lánc menedzsment fejlődése elmaradnak. Új, illetve hazai fejlesztésű, növekedési potenciállal bíró járműgyártás nem tud létrejönni.

A **gépiparban** a hazai piacon történő megerősödés; telephely- és technológiafejlesztés, a klaszterek mérethatékonysága (scale és scope) partnerségek erősödése, újra-befektetések és új befektetések elmaradnak. nem valósulnak meg a zöldtechnológiák. A gépipar és kapcsolódó technológiai tevékenységek (megoldások, szolgáltatások) integrált, klaszteralapú fejlesztése, technológiai parkok létesítése nem tud megvalósulni.

A „számítógép, **elektronikai**, optikai termék gyártása” ágazat továbbra is költségérzékeny marad. A befektetések elmaradnak, az ágazat elveszíti jelentőségét.

A pozitív adottságok ellenére a megye agrártermelése, azon belül is a magasabb hozzáadott értékű zöldség- és gyümölcsstermelés, valamint az **élelmiszer-feldolgozás** esése tovább folytatódik.

A Pest megyei gyógyítás és gyógyító tudásgazdaság erősödése elmarad a jó adottságok és az eddig megvalósított fejlesztések ellenére. Az **egészségipar**, a termál- és egészségturizmus fejlesztése, gyógyfürdők és szolgáltatásaik, gyógyvizek hasznosítása csökken, sok közülük tönkre megy. A kapcsolódó szabadidő gazdaság fejlesztése elmarad. A határos megyékkel összehangolt, integrált, területileg kiegyensúlyozott szerkezetben megvalósítható munkamegosztás nem valósul meg.

A Pest megyei **IKT szektor** elveszti jelentőségét. Az IKT multiplikátor hatása nem eredményez áttörést a hagyományos iparágakban, a közintézmények működéskében – a termelékenységben, az ügyfélkapcsolatokban, értékesítési csatornáknak, innovációban. A „digitális szakadék” Pest megyében is megmarad.

A KKV szereplők kiterjedt aktivitása, így a Pest megyei **kreatív ipar** nemzetközi szerepe csökkenhet. A kreatív ipar fejlődését gátolja a duális gazdaság, a kifejezetten nemzetközi trendekbe beágyazott és a helyi közösséget szolgáló intézményrendszer elkülönülése, a művészetoktatás körüli bizonytalanság és finanszírozási nehézségek. A Pest megyei térségek és a települések alacsony márkaértéke, identitásának, valamint a védjegy, illetve minősítési rendszerek elfogadottságának hiánya megmarad.

8.5 A mezőgazdaságra, élelmiszeriparra

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése: A spontán privatizáció, majd a piacliberalizáció következtében és végül az uniós csatlakozásunk után mind belföldön, mind külföldön nagymérvű piacvesztést szenvedett el a hagyományosan exportra is termelő magyar élelmiszeripar, és közvetve a magyar mezőgazdaság. Már alapvető élelmiszerekből is részben

importáló országgá váltunk. A 3 milliós régiós, és az ennél jóval nagyobb külső piacokon igény van (lenne) a jó minőségű, Pest megyében előállított mező- és élelmiszergazdasági termékek iránt. A megye természeti adottságai különleges minőségű és értékes termények előállítását teszik lehetővé. Rendelkezésre áll a termeléshez szükséges munkaerő, valamint a jelentős szellemi és innovációs kapacitást hordozó, világviszonylatban is elismert Gödöllői Szent István Egyetem (SZIE) kutató- fejlesztő-oktatási bázisa is. A megyében a gabonafélék, takarmánynövények termesztése a teljes mező-gazdasági kibocsátásából kisebb részarányt képvisel, mint az ország egészében. Ugyanakkor az országosnál nagyobb szerepe van a kertészeti termékeknek, a gyümölcsféléknek, az állati szolgáltatások. A pozitív adottságok ellenére a megye agrártermelése, folyamatosan csökken. Ennek okai között van, többek között az elaprózott birtokrendszer, a rendezetlen földtulajdon-viszonyok, az együttműködések hiánya az élelmiszer-lánc mentén, az alacsony termelői részesedés a megtermelt értékekből, az elmaradott infrastruktúra, a kutatásban meglévő pozíciók kihasználatlansága. Az utóbbi hónapok eseményei világítottak rá arra, hogy milyen sérülékenyek a nyitott gazdasággal rendelkező államok egy-egy komolyabb válság esetén. Szükséges tehát legalább az élelmiszertermelés területén a termelés volumenének minimum fenntartására, illetve a termelés feltételeinek, hatékonyságának javítása.

Az élelmiszeripar kibocsátása trendszerűen nő, sajátos növekedési szegmenseknek köszönhetően (üdítőital, állati takarmány és állatgyógyászat), amelyek telepítése a kelet-közép-európai elhelyezkedéssel, logisztikai központi szereppel áll összefüggésben; e kedvező folyamatok azonban nem érintik a vidéki élet alapját képező agrártermelést és szolgáltatásokat

Pest megyében sok középváros, kisváros és falu térségére is jellemző az ökológiai, gazdálkodási, társadalmi és településrendszerként is kultúrtörténeti jelentőséggel bíró tanya jelenléte, amely fejlődéstörténeti sokszínűséget mutat, és különböző problémák felszámolásával állít feladatot. A megye számára természeti és kulturális táji értékekben is gazdag területeken speciális társadalmi, szociális, infrastrukturális, ellátási problémákra kell megoldást találni a gazdasági fejlesztés mellett az értékmegővés és fenntarthatóság szempontjait is figyelembe véve.

PM TFK javaslatjai: A mezőgazdaság fejlesztése is szorosan összefügg a térség gazdasági fejlesztésével, a vidékfejlesztéssel, a helyi gazdaság erősítésével, a leszakadó térségek gazdasági szerepének növelésével. Mivel a koncepció a teljes gazdaság fejlesztésére fókuszál, a gazdaságfejlesztésbe ágyazódik be a mezőgazdaság és az élelmiszeripar is. Az ágazatok fejlődését is elősegítő javaslatok az összes átfogó célkitűzésben megjelennek, azonban ágazati célként megfogalmazva a „*Gazdaság dinamizálása; az értékteremtő képesség növelése a térség adottságaira építve*” című átfogó cél alatt szerepelnek, mindenekelőtt a Gd1, stratégiai célok között. t..

A főbb célkitűzések:

A földtulajdon- és birtokviszonyok mielőbbi rendezése, életképes gazdálkodási formák és egységek működési feltételeinek megteremtése.

Átlátható és hosszútávon kiszámítható támogatási rendszer kialakítása és működtetése, amely figyelembe veszi a metropolisz térség, azon belül Pest megye sajátosságait.

Versenyképes, magas hozzáadott értékű termelésen alapuló agrár- és élelmiszergazdaság megteremtése.

A vidéki inaktív népesség mind szélesebb körének bevonása a termelésbe.

Az egyes tájegységek termőhelyi adottságaira és termelési tapasztalataira, hagyományaira építő fejlesztés.

A mennyiségi termelés helyett a minőségi, magas hozzáadott értékű és feldolgozottsági fokú, egészséges élelmiszerek előállítása.

Alternatív értékesítési csatornák erősítése, megteremtése.

Innovatív értékesítési platformok és szövetkezések támogatása.

Versenyképes vállalkezési környezet megteremtése.

Termékpályák megszervezése, a termelési és feldolgozási kapacitás bővítése kötődjön termékpálya programokhoz.

Termelői integrációk kialakítása, az együttműködés képességének fejlesztése.

A gazdálkodást segítő, fejlesztő vagyonelemek pótlása.

Tudatos fogyasztói magatartások kialakítása, élelmiszerek vásárlási és fel-használási ismeretének bővítése.

Az innovatív technológiák létrehozása és elterjedése érdekében a termékpályákhoz kötött innovációs lánc szervezése (kutatás, oktatás, tanács-adás, információ biztosítása).

Agrárinnováció ösztönzése, elmozdulás az automatizált, intenzív, precíziós mezőgazdaság irányába
LEADER program keretében az egymással összefüggő, helyi erőforrásokat felhasználó, komplex térségi gazdaságfejlesztési programok támogatása és a szabályozási keretek felülvizsgálata.

Kedvező táji adottságok megőrzése, a tájszerkezet és -karakter kedvezőtlen irányú változásának lassítása, megállítása. Kedvező tájkaraktert őrző termelés, kereskedelem és egyéb szolgáltatások erősítése. Építmények és létesítmények tájba illesztése. Tájsebek rehabilitálása, rekultivációja.

Szántóföldi művelés nagy, összefüggő tábláin a mozaikosság kialakítása, meglévő mezsgyék, fasorok megőrzése, újak telepítése.

A klimatikus változásokat figyelembevevő, ökológiai viszonyoknak megfelelő, azok negatív hatásait tompítani, esetlegesen pozitívan kiaknázni képes termelési módszerek, termelési technológiák, új növényfajták meghonosítása. Az öntözéses gazdálkodásra való áttérés támogatása. Ökológiai sokféleség, biodiverzitás ösztönzése.

Halgazdaság fejlesztése, jó halászati és horgászati gyakorlat kialakítása és elterjesztése, halfogyasztás növelése.

Akvakultúra stratégiai szerinti gyengébb termőhelyi adottságú pl. belvízjárta területek alternatív és fenntartható hasznosítása, haltermelési célra történő allokációja.

Őshonos halállományok megőrzése, inváziós fajok elleni küzdelem.

Együttműködés más ágazatokkal a fenntarthatósági célok teljesítése érdekében (pl. vízvizsztatartás és tógazdálkodás, öntözés, mezőgazdasági melléktermékek hasznosítása stb.)

A javaslatok MEGVALÓSULÁSA esetén:

A vidék fejlődése erősödik a diverzifikációval, a szolgáltató vállalkozások visszatelepülésével, az egyedi, megkülönböztető erővel bíró technológiák kisléptékű honosításával.

Létrejön a térségi adottságokra épülő élelmiszergazdaság. A mezőgazdasági termelés biztonsága nő.

A megye visszaszerzi piacait, új piacokat hódít meg a metropolisz vásárlóerejére alapozva. Tért nyer a közellátás élelmiszer-beszerezésének hazai, helyi termékekre való áttérése (oktatási, egészségügyi intézmények stb.) Bővülnek a közvetlen értékesítési csatornák, rövidül az élelmiszerlánc. A hazai segélyezés hazai termékekből történik. A hazai termékeket megkülönböztető, speciális, térségi termékvédjegyek elterjednek és a fogyasztók között ismertté válik.

A mezőgazdaságban is elindul a mikro logisztikai fejlesztés, a termelő és fogyasztó közvetlen kapcsolatának támogatására.

Helyben előállított termékek feldolgozása, előállításuk növekszik. Erősödik a helyi gazdaság.

Erősödik a megyei ágazati tudásbázis, folyamatossá válik az élelmiszerlánc résztvevőinek szakmai képzése, képességeik fejlesztése.

A helyi adottságokhoz illeszkedő versenyképes agrártermék-struktúra kialakítással a táji értékekhez igazodó –akár bio– gazdálkodással nő a térségek márkaereje.

A mezőgazdaság erősödésével fejlődik a logisztikai bázis, erősödik a feldolgozóipar és az élelmiszeripar. Nő a vásárlóerő.

Erősödnek a várostérségek, kedvezően alakulnak a demográfiai értékek.

A javaslatok MEG NEM VALÓSULÁSA esetén:

A természeti erőforrásokat és a biodiverzitást megőrző, a termőhelyi adottságokra építő területhasználat, termelési szerkezet és agrotechnika nem valósul meg.

Késik vagy nem alakul ki a magasabb hozzáadott értéket előállító és nagyobb foglalkoztatást biztosító ágazatokra és gazdálkodási formákra épülő termelési szerkezet.

A növénytermesztés-állattenyésztés egyensúlyának helyreállítása eltolódik, esetleg nem tud megvalósulni. Kertészetek korszerűsítése a magas költségek miatt elmarad.

A fenntarthatóság követelményeit teljesítő, a foglalkoztatást biztosító gazdálkodási formák, családi gazdaságok és társulásaik nem tud megvalósulni

A több lábbon álló és az ökológiai gazdálkodás GMO-mentes mezőgazdaság fenntartása ellehetetlenül.

Elaprózódik a termőföld, nem tud létrejönni hatékony gazdálkodás.

Klímaváltozásra való felkészülés elmaradásával erősödik az erózió és defláció, a mezőgazdasági termékszerkezet átalakítása elmarad.

A megváltozott éghajlati feltételekhez való gazdálkodási formák nem valósulnak meg, megnövekszik a gazdálkodás költsége, növekszik a parlagon hagyott területek száma. Növekszik a szakemberek elvándorlása, a megtartóképesség romlik.

A vállalkozások többsége forráshiányos, a vállalkozói és befektetői kedv romlik, a tőkehiány akadályozza a munkahelyteremtést. Kevés a helyi munkalehetőség, ezért a kvalifikált munkaerő máshol kamatoztatja tudását, vagy elvándorol.

A helyi termékek piacra jutása továbbra is nehézkes marad, a települések előregedő tendenciát mutatnak, népességmegtartó-képességük gyenge.

8.6 Az erdőgazdálkodásra

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése: Az erdő szerepe többértű Pest megyében is. Az ökológiai rendszer fontos eleme, a vadgazdálkodás helyszíne, fontos gazdasági anyag- és energiaforrás, munkahely, turisztikai lehetőség. A Pest megyében több mint 160 ezer hektár erdőterületre a megyében regisztrált vállalkozások közül több mint 1700 a fa-, papír- és nyomdaiparban tevékenykedik, munkát adva több mint hétezer embernek.

A klímaváltozás a természetes erdőövek eltolódásához vezet. A mérsékelt övi erdők alsó határán várható változásokra vonatkozó eddigi kutatások elsősorban a vegetációs övek felső határára összpontosultak, ugyanakkor a valóban komoly problémákat előidéző szárazsági határ eltolódása aránytalanul csekély figyelmet kapott. A probléma nemzetközi, de a jelenség Magyarországot különösen sújtja. Magyarországon az összes domináns, és egyben a gazdaság számára is fontos fafaj alsó elterjedési határa – a szárazsági határ – átszeli az ország és Pest megye területét is, azaz a klímaváltozás valamennyi faj élőhelyét befolyásolja.

PM TFK javaslatok: Bár a gazdaság fejlesztés sajátos szegmense az erdőgazdálkodás, és a fejlesztésére vonatkozó ágazati javaslatok a „Gazdaság dinamizálása; az értékteremtő képesség növelése a térség adottságaira építve” című átfogó cél alatt a Gd1 célkitűzések alatt szerepelnek a 11.1.3.4 fejezetben. A 8.3 és 8.4 fejezetekben is a térszerkezet-változás kihívásaira, valamint a klímaváltozásra adandó válaszok közt is szerepelnek részben a vízgazdálkodáshoz, a klímaváltozáshoz, és ezen keresztül a Homokhátság fejlesztéséhez, a Pest megyei Duna Stratégiához kapcsolódóan. Összességében az előbbiekkal összhangban a javaslatok a következőkre vonatkoznak:

- Az erdőterületek mennyiségi és minőségi megőrzése, az erdősültség növelése. A klímaváltozásra való hatékony felkészüléssel, az erdőövek eltolódásának veszélyeire való tekintettel az őshonos fafajok telepítési öveinek felülvizsgálatával, a széles ökológiai tűrőképességű fajták telepítési lehetőségével.
- Fenntartható erdőgazdálkodás megvalósítása a tájgazdálkodás sokoldalú lehetőségének kihasználása.
- A megfelelő ökológiai állapot fenntartása mellett az erdő minél több helyben élő számára biztosítson munkahelyet.
- Az erdőből származó javak minél nagyobb mértékű helyben történő hasznosítása. (élelmiszer feldolgozás, faipar, helyi biomassza energetikai célú hasznosítása).
- Vadgazdálkodás és az arra épülő vadhús feldolgozás fejlesztése a megye érintett térségeiben.
- Klímaváltozás hatásainak csökkentése, városi térségek klíma-védelmének segítése. Ökológiai hálózat (puffer területeinek) erősítése.
- Magánerdők szerepének növelése.
- Invazív fajok elleni védekezés; elterjedésük megállítása és visszaszorítása.

A javaslatok MEGVALÓSULÁSA esetén:

A pozitív hatású tájgazdálkodás, az erdők telepítése, a környezetminőség javítása összességében nem korlátozza, hanem segíti a gazdaság fejlődését, az innováció térhódítását.

Ösztönzi a befektetési hajlandóságot, a szolgáltatások bővülését, térbeli elterjedését, a helyi gazdaság erősödését.

Segíti a KKV szektor erősödését, a képzési hajlandóságot, a letelepedést.

Az erdőtelepítések segítenek a vízháztartás javításában, az erózió, defláció megakadályozásában, amivel javítják a mezőgazdaság termelékenységét, és ezzel javítják a mezőgazdaságra épülő feldolgozó- és élelmiszeripar fellendülését.

A biodiverzitás megőrzése, védelme (invazív fajok kiszorítása)

- segíti az erdők fauna-gazdagságát, a vadállomány javulását, a vadgazdálkodást,
- serkenti a természeti értékekre, vadászatra épülő turizmus fejlődését,
- segít a térségek márkaértékének kialakításában, erősítésében.

A javaslatok MEG NEM VALÓSULÁSA esetén:

Az erdők egészségi állapotának megőrzése, az erdőtelepítések ütemének növelése nem tud megvalósulni, akkor súlyos károk keletkeznek a térség vízháztartásában, az erdő és mezőgazdaságban. A termelékenység jelentősen romlik, a kapcsolódó ipari szektorok leépülnek.

A biodiverzitás romlásával a területek elvesztik vonzerejüket, a táj megváltozik a természeti környezet elveszti értékét, romlik az idegenforgalom, és a ráépülő szolgáltatásokra nem lesz szükség. Csökken a foglalkoztatás.

Az őshonos fajok telepítése a korábbi termőhelyeken ellehetetlenedik, megváltozik a táj.

Az erdők környezeti, gazdasági és szociális szolgáltatásainak hosszú távon való biztosítása nélkül, nemcsak a fenntartható erdőgazdálkodás hiúsul meg, hanem a fenntartható gazdálkodáshoz fűződő társadalmi érdekek és a tulajdonosi, ill. a gazdálkodói érdekek közötti összhang is felborul.

8.7 Az idegenforgalomra

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése: Pest megye számára a turizmus stratégiai ágazat; amely a legtöbb járásban fontos addicionális beruházási és jövedelemtermelési lehetőséget biztosít a vállalkozások és a munkavállalók számára. A megye turisztikai forgalma növekszik, relatív részesedése (pozíciója) is javul; a szállóhelyek forgalma egyenesen követi a kapacitások növekedését. A jelentős részesedéssel rendelkező küldő országok köre bővül, beleértve Európán kívüli országokat is. Az ágazat jövedelemtermelő képessége ugyanakkor jelentős mértékben koncentrált (Visegrád közvetlen környezete); a jelenleg meghatározó attrakciók, a kulturális turizmus központjai, a nagy látogatottságú események a látogatóhoz mérten jelentősen alacsony bevételt generálnak. Jelentős változásra van szükség annak érdekében, hogy a változó igényeknek, az erősödő nemzetközi versenynek a jövőben is megfeleljen a Pest megyei turizmus; térségi adottságtól függően szálláshely-kapacitásokra, attrakciókra, a szolgáltatások minőségének fejlesztésére, valamint a szolgáltatás tartalmát és az értékesítést, kommunikációt érintő fejlesztésekre, innovációra. A Pest megyei turizmus szorosan összekapcsolódik Budapesttel, mint desztináció (nemzetközi) és az érkező vendégek tekintetében.

PM TFK javaslatok: A gazdaság fejlesztésére vonatkozó ágazati javaslatok a „Gazdaság dinamizálása; az értékteremtő képesség növelése a térség adottságaira, külső és belső kapcsolatrendszerére építve” című átfogó cél alatt a Gd1 célkitűzések alatt szerepelnek a 11.1.3.7 fejezetben. Kapcsolódó javaslatok megtalálhatók még a Tf3 és Tf4 stratégiai célok közt, valamint az ÁTF-re vonatkozó 13. fejezetben is, a térszerkezet-változásra, valamint a klímaváltozásra javasolt programok közt. Több javaslat található még a geotermikus energiahasznosítás, a helyi gazdaságfejlesztés, a márkaépítés és az örökségünk védelmére vonatkozó fejezetekben is.

Az idegenforgalom, mint gazdasági tevékenység, egyre sokrétűbbé válik. A klasszikus városnéző és pihenő idegenforgalom mellett erősödik a szakmai, konferencia-, gyógy- és fürdő-, kulturális, világörökségi, csak

szórakozást kereső, ill. a jutalomutazással egybekötött turizmus. Budapest és térsége adottságai jelentős tartalékokkal, egyedi attrakciókkal, ki nem használt lehetőségekkel rendelkezik. Cél a minőségi turizmus terjesztése minél több vendégéjszaka és költés elérésével.

A javaslatok MEGVALÓSULÁSA esetén:

Pest megye márkája, hírneve, Budapesttel szoros desztinációja erősödik.

Növekednek a turizmusból származó bevételek, ami segíti újabb ágazatok minőségi fejlődését, területi bővülését.

A javaslatok MEG NEM VALÓSULÁSA esetén:

A tartózkodási idő folyamatos csökkenése a kereskedelmi szálláshelyeken megmarad. A magán szálláshelyek vendégforgalmának az elmúlt években tapasztalt csökkenése folytatódik.

A turizmus kedvező gazdasági hatásai, a kapcsolódó fejlesztések elmaradnak. A minőségi turizmus és új, vonzó attrakciók bevezetése helyett a meglévő kínálat további kihasználása folytatódik.

A térség szolgáltatásainak mennyiségi és minőségi növekedése megáll. Romlik az idegenforgalmi helyszínek vonzása, ami a kereslet és a bevételek folyamatos csökkenésével jár

A Budapesttel szorosan összekapcsolódó Pest megyei desztináció márkaereje romlik.

8.8 A vízgazdálkodásra

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése:

Magyarország egésze fokozottan kitett a klimatikus változásoknak, bár a Kárpát- medence bizonyos szempontból védelmet nyújt a gyors időjárás-változási jelenségek tekintetében, a felmelegedés és a vízgazdálkodás szempontjából a medence alján történő elhelyezkedés nem kedvező. Éven belül egyre sűrűbben váltakoznak az extrém csapadékos és a kiugróan száraz időszakok, ezért az előrelátó vízgazdálkodás kiemelten fontos terület.

Bár területünkön jelentős az átfolyó vizek mennyisége, elsősorban a Dunának köszönhetően, a tartalékolt vízkészletek egyre apadnak, ezért rendkívül fontos, stratégiai terület egyrészt az ivóvízkészletek védelme, takarékos használata, másrészt a térségen átfolyó vizekből, illetve a csapadékvízből a lehető legnagyobb mértékű tárolás és tartalékolás. Pest megye területe még a magyar kitettségnél is érzékenyebb a klímaváltozás hatásaira, különös tekintettel a vízgazdálkodásra.

Pest megyében, a természeti-, táji adottságokból eredően egyaránt jelen vannak az árvízzel, a csapadékvízzel és a belvízzel kapcsolatos problémák. További problémákat generálnak a vízhasználatok, vízkivételek (ivóvíz, termálvíz, öntözővíz, ipari víz stb.) a felszíni –és felszín alatti vízkészletek esetében egyaránt. További problémákat generálnak a vízhasználatok, vízkivételek (ivóvíz, termálvíz, öntözővíz, ipari víz stb.) a felszíni- és felszín alatti vízkészletek esetében egyaránt

Az elmúlt évtizedek csapadékszegényebb időjárása miatt tendenciaként rögzíthető a csapadékvíz elvezető rendszerek elhanyagolása, azok kiépíttlensége, illetve a belvízelvezető rendszerek gondozatlansága, a vízjárta területek beépítése. Komoly probléma a megyében a lakossági csapadékvíz szennyvízcsatorna-hálózatba történő bekötése, emelve a tisztítás költségeit, rontva annak hatékonyságát, esetenként és időszakosan a működőképességét. Csak kevés helyen megoldott a szennyvíztisztítókból kikerülő tisztított víz településen belül történő öntözési célú hasznosítása.

PM TFK javaslatai

A legtöbb javaslat az Tf4 stratégiai célok közt szerepel a 12.4.2 fejezetben, de a horizontális célok közt és a gazdaság dinamizálására vonatkozó Gd1 stratégiai cél operatív céljai közt is szerepelnek az ágazati fejlesztéseket befolyásoló javaslatok (erdőgazdálkodás, mezőgazdaság, turizmus, klímavédelem, helyi gazdaság fejlesztés...).

A Pest Megyei Duna Stratégia megvalósítása; a Duna, mint ökológiai, közlekedési, turisztikai, kulturális tényező súlyának, fontosságának megfelelően legyen kezelve. A Duna menti együttműködések (mind a megyén belüliek, mind a megyehatáron-országhatáron átnyúlóak) szorosabbá váljanak, segítve a Duna-mente társadalmi-, gazdasági és a térszerkezeti megújulását:

- A Duna, mint nemzetközi- és belföldi vízi út fejlesztése, a Duna menti közlekedési lehetőségek jobb kihasználása, a Dunához kapcsolódó-, hiányzó közlekedési hálózati elemek megépítése, a környezetbarát kereskedelmi és turisztikai hajózás fejlesztése, az áruszállítás, a logisztika és a kapcsolódó szolgáltatások terén meglévő lehetőségek jobb kihasználása:
- Duna, mint turisztikai potenciál erősítése.
- A Duna vízgazdálkodási lehetőségeinek kihasználása.
- A Duna természetes élővilágának védelme és a Duna-menti területek természetvédelme
- Árvízvédelmi, katasztrófavédelmi feladatok elvégzése

A javaslatok MEGVALÓSULÁSA esetén:

Erősödik a Duna és a közúti közlekedés kapcsolata, alkalmassá válhat nemzetközi- és belföldi áruszállításra. Kialakulnak a dunai személyszállítás feltételei. Kikötők, kompok és a kapcsolódó közlekedési infrastruktúrák kiépülnek. A logisztikai kapacitások bővülnek a kikötőfejlesztésekhez kapcsolódóan.

A Duna menti és az azt keresztező kerékpáros- és gyalogos közlekedés, vasúti közlekedés fejlesztésével javul a települések elérhetősége. Növekszik a befektetői hajlandóság.

A Duna, mint turisztikai potenciál erősödik, a dunai identitás erősödik a természeti és épített örökségek védelmével, egyéb kulturális-, történelmi örökségek, hagyományok megőrzésével, növekszik a szolgáltatások száma, javul a minősége, erősödik a helyi gazdaság.

A Dunai Tudományos klaszter és kutatási tér fejlődik.

Mezőgazdasági területek öntözési lehetősége bővül, fenntartható, versenyképes mezőgazdaság vízgazdálkodási feltételeinek biztosítása létrejön.

A Dunai vízgyűjtő-gazdálkodással – a jó ökológiai állapot elérésével, a Duna-vízgyűjtőn lévő felszín alatti vizek jó állapotának biztosításával növekszik az árterületek erdő és vadgazdálkodási lehetőségeinek kihasználása.

Erősödik a Duna menti Zöld Gazdaság.

Tiszta, határérték alatti szennyezettségű, iható víz áll rendelkezésre. A csapadékvizek tudatos kezelésének elterjesztése – helyben tárolás –locsolás, hasznosítás, talaj-vízhiánytartás növelése megvalósul. Az egyéni vízgazdálkodás erősödik az ivóvíz pazarlása jelentősen csökken.

A megye alföldi zónájában a túl hosszú hálózattal csatlakozó települések több-oldali térségi, regionális összekötésének lehetősége feltárásra kerül, elindul a megvalósítása.

Tért nyer a szennyvíziszapok biztonságos utóhasznosítása, gazdasági folyamatokba való kapcsolása megtörténik.

Lefolyás nélküli bányatavak hasznosítása megvalósul.

Meglévő árvízvédelmi védvonalak, védművek felújítása, ahol szükséges újak építése megvalósul. A hirtelen nagy mennyiségű csapadék tárolására helyi, várostérségi csapadékvíz-tározók épülnek ki, csökkennek a haváriák, kiszámíthatóbbá válik a mezőgazdasági szektor.

Megvalósul a vízkészletekkel való tudatos gazdálkodás. Csökken az ivóvízfogyasztás, a tudatos csapadékvíz kezelés, a szennyvíz újrahasznosítása a hálózatok tehermentesítését eredményezi.

A termőtalaj javítása érdekében a szükséges talajvédelmi és vízgazdálkodási eljárások kerülnek alkalmazásra, a szükséges vízgazdálkodási létesítmények (víztározók, öntözőrendszerek) megvalósításával növekszik a termelékenység és foglalkoztatás, élelmiszer-feldolgozóipar fejlesztése, a turizmusfejlesztés.

A javaslatok MEG NEM VALÓSULÁSA esetén:

A vízkészletek veszélyeztetése növekszik, továbbá az egyre szélsőségesebb időjárási események miatt az árvízi védekezés nehézségei erősödnek, az árvízvédelmi védművek állaga fokozatosan romlik, a csatornahálózat terhei nőnek, az aszálykárok erősödnek:

- A mező- és erdőgazdálkodás terhei nőnek. A feldolgozóipar ellehetetlenül.
- A befektetési kedv csökken. A leszakadó térségek tovább gyengülnek.
- Az érintett térségekben növekszik az elvándorlók száma.
- Az ivóvízszolgáltatás biztonsága csökken.

8.9 A térség eltartó képességére és versenyképességére

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése: Pest megye jó adottságokkal rendelkezik a gazdasági növekedéshez, valamint az emberek igényeinek megfelelő életminőség biztosításához. A fejlődést ugyanakkor akadályozza az igen alacsony hatékonyság, amely rontja a gazdaság teljesítményét, a kilátásokat, az itt felhasznált erőforrások hasznosulását.

Budapest és Pest megye, mint városrégió, európai metropolisztérség, valamint a metropoliszhoz gravitáló („csapágó”) városok együttes gazdasági ereje, fejlettsége, társadalmi és kulturális sokszínűsége, és mindenekelőtt a hazai K+F és innováció rendkívüli koncentrációja következtében a térség képes arra, hogy részt vegyen az európai központok (HUB) versenyében. Elsősorban fekvési energiáinak köszönhetően – a Duna mentén a fejlett európai magterületekhez közel helyezkedik el, s több európai szintű közlekedési folyosó keresztezi –, a Kárpát-medence kitüntetett helyén foglal el huzamosabb idő óta központi pozíciót. Versenypozícióit tovább erősíti az a specifikus előny, amit számára európai integrációjának mélysége jelent, a sokrétű – nyelvi, kulturális és történelmi – kapcsolódás; a térségben kedvezőnek mondható demográfiai folyamat (növekedés), a viszonylag magas népsűrűség, a képzett munkaerő, az erőteljes vállalkozási dinamika, az átlagon felüli jövedelem és hozzáadott érték, az oktatás és a felsőoktatás; és további számos „puha” versenyképességi faktor.

A lehetséges pozíciószerezés azonban nem garantált, a közép-európai térségben a délnémet-ukrán tengelyen különösen a Bécs-Pozsony várospár által fémjelzett CENTROPA, illetve a feltörekvő balkáni tengelyen Belgrád és Bukarest jelenthetnek versenytársakat, a Kapu és Központ szerepre alternatívát. Az elmúlt években tapasztalt megtorpanó fejlődés pedig figyelmeztetés a jövőre nézve

Pest megye területfejlesztési koncepciójának alapvetése, hogy Pest megye és a metropolisztérség fejlesztésének általános célja a versenyképesség erősítése. A koncepció fogalomhasználatában azonban a versenyképesség nem csak azt fejezi ki, hogy a megye gazdasága, illetve az itt működő vállalkozások milyen teljesítményt mutatnak fel más térségekhez, országokhoz mérten; hanem azt is, hogy az üzleti és a tágabban vett lakókörnyezet, az itt élő emberek alkotó ereje és a közösségek együttműködései milyen mértékben támogatják a megye (és a metropolisztérség) kiegyensúlyozott fejlődését.

Pest megye helyzetértékelése – különösen a járási versenyképességre, valamint innovációs képességre vonatkozó vizsgálatok, továbbá a közintézményekre vonatkozó ágazati értékelés – alapján megállapítható, hogy a megye kulturális teljesítménye különleges figyelmet érdemel e tekintetben. Az itt található értékek s az itt élő emberek tehetsége a megye legfontosabb megkülönböztető erővel bíró tulajdonságai közé tartoznak; a kultúra helyi, sajátos jellemzői kimutathatóak a települések, a gazdaság és a közintézmények működésében, beleértve nem csak a közművelődés, de az oktatás intézményeit is. Egyes kulturális centrumok, például Szentendre, jelentősége a kulturális ágazatban (vagy éppen a turizmusban) elvitathatatlan.

Magyarország számára a metropolisztérség fejlődése szorosan összefügg a nemzetgazdaság versenyképességének kérdésével; mint ahogy Pest megye és Budapest együttműködésének, illetve a

csapágyvárosokra is kiterjedő metropolisz partnerségi kapcsolatainak újragondolását is alapvetően egy versenyképességi stratégia keretei között szükséges megtenni. A Pest megyei közösségek értékteremtő képessége ugyanakkor jelentősen túlmutat a gazdasági teljesítményben megfogható, megmutatkozó tényezők körén.

PM TFK javaslatai: A versenyképesség, eltartóképesség nemcsak a természeti és környezeti fenntarthatóságtól és nemcsak a gazdaság fejlettségétől függ, ezért a koncepció idevonatkozó javaslatai megtalálhatók a Tm, Gd és Tf javaslatok közt is. A 9. fejezetben megfogalmazott horizontális célok közt szereplő területi, társadalmi kohézió, fenntarthatóság, partnerség és együttműködés, a hatékonyság növelése és az értékmegőrzés nélkül megfogalmazott stratégiai célok megvalósulásuk esetén sem tudják fenntartani a térség eltartóképességét, és nem tudják biztosítani a versenyképességét. Az erre vonatkozó javaslatok nem találhatók meg egy cél alatt, hanem áthatják a koncepciót.

Pest megye elkötelezett annak érdekében, hogy a Budapesttel kialakítandó stratégiai együttműködés keretében felvállalja a nemzetközi léptékben is versenyképes KAPU, HÍD szerepeket; elhelyezkedéséből adódóan az Európa nyugati és keleti, valamint északi és déli gazdasági térségei közötti kapcsolatokra vonatkozóan, és együtt tegyék lehetővé a Központ, HUB szerep kiteljesedését, megerősödését.

A metropolisztérség nemzetközi versenyképességének kulcsa a világgazdasági folyamatokhoz, a feltörekvő kelet-közép-európai térséghez, valamint az értékteremtés folyamatának kontinenseken átívelő áramához történő szerves kapcsolódás, a térség, benne Pest megye érdeke pedig az, hogy ebben a struktúrában (értékláncokban) kedvezőbb pozíciókat érjen el, illetve új szegmensekben jelenjen meg. Akkor érhető el siker, ha az integráció az erős és kiegyensúlyozott belső kapcsolatokon, valamint a gazdaság és a helyi közösségek szerves együttműködésén, a társadalmi kohézió erősítésén alapul.

Nagy jelentőséggel bír Pest megye térbeli kapcsolódása Budapesthez, valamint a környező funkcionális várostérségekhez. A térség egésze, s azon belül Pest megye a technológia és az innováció, valamint az endogén növekedés magterülete; integrációja és integritása, és különösen a Pest megye járásai közötti kapcsolati háló erősítése országos közérdekként:

- Kiemelkedően jó életminőséget biztosító környezet megteremtése, hogy európai szinten versenyképes metropoliszrégió jöjjön létre vonzó léttérrel, egyensúlyban lévő természeti-, épített- és társadalmi-gazdasági környezetben.
- A térség gazdasági teljesítményének erősítése, a beruházási ráta jelentős növelése, a növekedési potenciált hordozó befektetések, ráfordítások nagyobb aránya, az innovációs teljesítmény növelése, új piaci szegmensek feltárása és kiaknázása.
- A termelékenység növekedése; a vállalkozói készségek fejlődése, az innováció és a tudás hasznosulásának erősödése, a technológia és a külföldi működő tőke importja.
- A gazdaság stabilitásának, kockázattűrő képességének javítása; a tevékenységek nagyobb diverzitása, a vállalkozói aktivitás és készségek erősítése, a térségben elérhető sajátos geostratégiai előnyökre, erőforrásokra, tudásra alapozott tevékenységek erősítése, a foglalkoztatás és a helyi gazdaság jövedelemtermelő képessége tekintetében meghatározó tevékenységek fejlesztése, megújítása
- Egyedi, specifikus versenyelőnyökön alapuló befektetés ösztönzés
- A piaci pozíciót befolyásoló együttműködések és klaszterek támogatása

A javaslatok MEGVALÓSULÁSA esetén:

A stratégiai célok megvalósulásával a városi térségek településein megfelelő alapszolgáltatások, jó társadalmi közérzet, színvonalas települési környezet alakul ki, amelynek köszönhetően az itt élők komfortérzete emelkedik, identitástudata mélyül, és a befektetők és turisztikai látogatók számára is vonzóvá válik.

Gazdasági szempontból kedvező fejlődés eredményeképpen nő a térség eltartóképessége és versenyképessége a vállalkozói szféra foglalkoztatási és jövedelemtermelő képességének fenntartható, szektorsemleges fejlesztésének köszönhetően.

Kialakul a diverzifikált befektetési szerkezet, letelepülnek a kisebb, rugalmasabb, high-tech feldolgozóipari tevékenységek.

A technológiai fejlesztés, termelékenység erősödik. A szabályozás hatása nyomon követhető. Az értékesítési csatornák létrejönnek, fejlődnek.

A térség természeti adottságokban gazdag, jelentős nagyságú védett természeti területekkel rendelkező Pest megyében a célkitűzéshez sorolt intézkedéseknek köszönhetően lehetőség nyílik helyi turisztikai szolgáltatók számára a helyi adottságokra épülő szolgáltatásfejlesztésre, amellyel bővül turisztikai kínálatuk, erősödik versenyképességük.

A gazdasági kihívásokra reagálni képes KKV-k jönnek létre és a meglévő vállalkozások technikai korszerűsítésével, minőségi és környezetirányítási rendszerek bevezetésével, ill. új vállalkozások megalakulásával erősödik a térség gazdasági pozíciója, javul foglalkoztatási szerkezete. A vállalkozások fejlesztésével, a működési feltételeinek javításával számottevően növekedik a helyi gazdasági potenciál, mely alapvetően meghatározza a megye versenyképességét és a megyében élők életszínvonalát.

A hatékony vízgazdálkodásnak és az egyéb fejlesztéseknek köszönhetően a mezőgazdasági termelés és termelés fejlődik, logisztikai bázisa erősödik, ezzel hozzájárul a versenyképességi tényezők javulásához.

Lehetőség nyílik a helyi termékek helyben történő feldolgozására és értékesítésére. A helyi termékekkel és fenntartható fogyasztással kapcsolatos szemléletformálás hozzájárul ezeknek a termékeknek a népszerűsítéséhez, így ösztönzést jelent a helyi termékekre alapozott kistermelői, kisleptékű feldolgozó kapacitások létesítésére, fejlesztésére. A fejlesztések a gazdáknak, a családi gazdaságoknak, valamint a helyi feldolgozó tevékenységet végző mikroállalkozásoknak lehetőséget teremt a bevételek helyben tartására, és ez számos új munkahely teremtését generálja.

A javaslatok MEG NEM VALÓSULÁSA esetén:

A térségben a szolgáltató és a feldolgozóipar hiába tölt be jelentős szerepet, a gazdasági folyamatokkal szoros összefüggésben lévő munkaerőpiac stagnálni fog.

A tőkehiányban szenvedő helyi gazdasági szervezetek továbbra sem tudnak olyan profilibővítést, termelésnövelést végrehajtani, melynek érezhető foglalkoztatást élénkítő hatása lenne.

A számos, tájra jellemző mezőgazdasági termékkel büszkélkedhető megyében továbbra is csekély marad azon vállalkozások száma, amely a helyben termelt termékek helyi feldolgozását, értékesítését célozza meg. Így a termékek feldolgozása és ezáltal értéknövelése más térségekben, adott esetben külföldön történik.

A versenyképesség nem javul, a jövedelem és vagyongyarapodás elmarad, a az életminőség stagnál, vagy romlik. Az üzleti klíma, általában a munkavégzés körülményei sem javulnak. A megye eltartó képessége romlik.

Növekszik a versenyképes tudással rendelkező emberek, vállalkozások, intézmények elvándorlási hajlandósága és a térség tényleges elhagyása.

Csökkennek a fejlesztések, a térség versenytársai erősödnek, a gazdasági versenyképesség csökken, romlik a régió és az ország eltartó képessége.

8.10 A műszaki infrastruktúrára

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése: Pest megye a magisztrális közlekedési kapcsolatok koncentráltága miatt abban a kedvező helyzetben van, hogy az alap adottságai rendelkezésre állnak egy következő fejlődési szint eléréséhez. A mennyiség és kiépítettség azonban nem áll egyenes arányban a szolgáltatás minőségével.

Ennek ellenére versenyelőnyökkel és értékes adottságokkal rendelkezik. Ilyen például a magas minőségű szolgáltatást nyújtó, valamint megbízható és kiszámítható kapcsolati, elérhetőségi, közlekedési feltételek, illetve a feltételeket hordozó multimodális (közúti, vasúti, hajózási kapcsolódást biztosító) infrastruktúra nagy részének megléte, a versenyképes járások és a kutatásfejlesztés koncentrációja, a járási határokon

átnyúló, városhálózatokra épülő valódi regionális innovációs rendszer – a megfelelő mérethatékonyság – amely alapvető jelentőséggel bíró versenyképességi tényezőnek tekinthető.

Budapest és Pest megye esetében nagy jelentőséget tulajdonítható a belső kapcsolati hálózat fejlesztésének, a városhálózatban rejlő potenciál maximális kihasználásának, hogy a térség gazdasági és innovációs potenciálja, szaktudása, valamint életminősége fizikai és virtuális értelemben is elérhető legyen az itt működő vállalkozások és itt dolgozó emberek számára. Beleértve a metropolisztérség részét képező, de a megye határán kívül fekvő, önálló térségüket is szervező településeket, az ún. „csapágyvárosokat” is. A térbeli kapcsolódás legfontosabb tengelyét jelenleg a Nyugat-Európát (Dél-Németország és Észak-Olaszország) Kelet- és Délkelet-Európával és az Unión kívüli európai (Ukrajna, Oroszország) és ázsiai (Törökország) országokkal összekapcsoló közlekedési folyosó jelenti (M1-M5). Ugyanakkor a fővárost és az M1-M5 tengelyt övező koncentráció oldása tekintetében nagy jelentőséggel bíró változásnak tekinthető az európai 5. számú korridor (M8), amely a Barcelona-Kijev tengely mentén biztosíthat eddig kihasználatlan hozzáférést Európa fejlett térségeihez.

(Az M8 Veszprém-Szolnok közötti szakasz ütemezett magvalósítása a megye tranzitforgalomtól való részleges mentesítése mellett, az ország középső vonalában e nagy jelentőségű TEN-T útvonalakat összekapcsoló hálózati elemmel a központi gazdasági zóna déli irányba való kiterjesztését is támogatná). További fontos lehetőségnek tekinthető a transzkontinentális kapcsolati szerepre is alkalmas M11 gyorsforgalmi út ütemezett megvalósítása, azon belül az Esztergom – Párkány határon átnyúló potenciális multimodális gazdasági zóna; valamint az M2 autópályát Ipolyság és a Felvidék (Losonc) irányába történő fejlesztése.

A nagytérségi pozíciót meghatározó – megváltoztató – kapcsolatnak tekinthető a Duna, és így fontos lehetőséget hordozhatnak a folyót, annak hajózhatóságát, kikötőit, illetve hajóparkját érintő összehangolt fejlesztések, a Duna nemzetközi hajózási, kulturális-társadalmi és üzleti kapcsolati szerepének kihasználása.

Fontos lenne a korszellemnek megfelelő nemzetközi személyhajó-állomás kialakítása, a víziút regionális gazdasági és turisztikai hasznosítása és a nemzetközi kereskedelembe való jobb, teljesebb bekapcsolódás érdekében kikötők és kapcsolódó logisztikai létesítmények építése és üzemeltetése.

Ugyancsak meghatározó jelentőséggel bír a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér regionális elosztó központi szerepe, cargo- és személyszállítás regionális szempontok szerint.

A felsorolt „kikötők”, portok és hasonló közvetítő, illetve csereterek meghatározóak lehetnek Pest megye kereskedelmi szerepvállalása szempontjából. Nem csupán, mint logisztikai, hanem az ezt erősítő kereskedő szerep is ezekben a portokban mint kereskedelmi centrumokban bontakozhat ki (nagyvásártelep, termék-tőzsde).

PM TFK javaslatai: A térség kohéziójának javítása érdekében a megye belső közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése, kiemelten lett kezelve a térségközpontok és vonzaskörzetük közlekedését és az elővárosi közlekedésre vonatkozóan a Tf2 célok közt és szorosan kapcsolódik a Tf1 célokhoz.

A közlekedési hálózatok sugaras (Budapest központú) szerkezetének átalakítása a harántoló viszonylatok kialakítása, felújítása és előtérbe helyezése.

A megye belső települési szerkezetében az adottságokra az eddigieknél jobban épülő, munkamegosztásban együttműködő policentrikus települési struktúra létrehozása és erősödése érdekében a tér centrális közlekedési rendszerének hálózatosítása a nemzetközi hálózatrendszerhez való kapcsolódása.

A javaslatok MEGVALÓSULÁSA esetén:

A közlekedési hálózatok sugaras (Budapest központú) szerkezetének átalakítása a harántoló viszonylatok kialakításával, felújításával és előtérbe helyezésével a térszerkezetre rendkívül kedvező hatást gyakorolva Pest megye tovább fejlődik.

A közlekedési hálózatok fejlettsége nő, minősége javul. Javulnak a korszerű személy- és áruszállítás feltételei. Megépül a VO és a hiányzó gyorsforgalmi utak. A gazdasági folyamatok felgyorsulnak, a gazdaság teljesítőképessége növekszik, a külföldi tőke beáramlása, a KKV szektor erősödik.

- Az áru- és személyszállítási volumene növekszik
- Közúthálózat hossza nő. Közúthálózat sűrűsége, települések elérhetősége javul.
- Javul a közúthálózat burkolatállapota.
- Folytatódik a kerékpárút hálózat fejlesztése.
- Villamosított vasútvonalak száma nő. Települések vasúti elérhetősége, megközelíthetősége javul.
- Kikötői áruforgalom nő. A kombinált közlekedés kapacitásai javulnak, a kiszolgáló terminálok száma, kapacitása növekszik.

A kommunikációs infrastruktúra hatékonysága, fejlettsége javul. Működése stabilá válik, az infokommunikációs technológiák egyre elterjedtebb használata alapjaiban javítja a gazdasági tevékenységet, segíti a gyors információcserét, az innováció elterjedését, segíti a gazdasági és társadalmi tényezőkben jelen lévő területi különbségek csökkentését.

- Javul a képzések elérhetőségét, növekszik a szakképzettség aránya
- Segíti a K+F-t, a kreatív tudásbázis célzottan, szisztematikusan bővül
- Az információs gazdasági teljesítőképesség növekszik

A kommunikációs költségek csökkennek, javul elérhetőség. Az információs társadalom által nyújtott új funkciók bővülnek, kihasználtságuk növekszik.

A vezetékes ivóvíz-ellátás minősége minden településen megfelelővé válik. A szennyvíz kezelése minden településen szakszerű. A gazdaság élénkül a korábban elmaradott térségekben is. Fellendül az idegenforgalom és az agrárgazdaság. A területi különbségek csökkennek.

A környezeti állapot, a humán erőforrás állapotának és az életkörülmények javulásával növekszik a befektetési készség, felélénkülnek a gazdasági folyamatok. A szolgáltatások bővülnek.

A javaslatok MEG NEM VALÓSULÁSA esetén:

A komplex közlekedési rendszer nem alakul ki. Gátolja várostérségek elérhetőségét, a megfelelő élettér kialakulását.

Akadályozza a nemzetközi szinten szükséges versenyképesség kialakulását.

Az elégtelen külső közlekedési kapcsolatok versenyhátrányba taszítják a megyét. A befektetések elmaradnak. Tovább csökken az exportképesség.

A nem megfelelő belső közlekedési rendszer, elérhetőségi nehézség elvándorlást eredményezhet.

Az agglomeráció és azon túli területek különbözősége tovább nő.

- A népesség összetételének (korosztályok, képzettség, aktivitás) tekintetében kimutatható hátrányban lévő az Ipoly-mente, Aszód és Nagykáta térsége, az átlag alatti vállalkozássűrűségű Szobi, Nagykátai, Ceglédi, Aszódi, Monori, Gyáli, Dabasi járások leszakadása erősödik.
- A nem megfelelő közlekedési kapcsolatok miatt továbbra is elmaradnak a külföldi működő tőke beruházások, alacsony marad az iskolázottság, elavult marad a meglévő képzettség
- A piacképes képzettséggel rendelkezők elvándorolnak a településekről, tovább csökken az aktív keresőképes lakosság aránya. A folyamat a települések demográfiai megújuló képességének esélyét is visszaveti.

8.11 Az energiaellátásra

A jelenlegi állapot releváns, a koncepció tartalmával összefüggésben levő elemeinek ismertetése: Pest megye energiaigényeit primer energiahordozó vonatkozásában, ahogy az országban mindenhol, döntően import, és csak részben hazai energiahordozókkal elégítik ki. A megye legnagyobb kapacitású villamosenergia-termelő létesítménye Százhalombattán található, a Dunamenti Erőműben részben

fűtőolaj, részben földgáz bázison történik az áram előállítása. A megyében üzemelő további kisebb teljesítményű, helyi jelentőséggel bíró hő- és energiatermelő bázisok, a helyi kazánházak, fűtőművek, fűtőerőművek helyi energiaigényeket elégítenek ki, beleértve a távhő-szolgáltatást is nyújtó 10 megyei település fűtési és HMV-célú hőenergiaigényének biztosítását.

A megye területe megújuló erőforrásokban gazdag. A megye energiaigényeinek a kielégítésére a megújuló energiahordozók közül a napenergia helyi jelentőséggel bíró természeti adottság. (Az országra készített korábbi napenergia hasznosítási tanulmányok Pest megyét a napenergiát gazdaságosan hasznosítható területek közé sorolták.) A napenergia hasznosítása a megyében egyre nagyobb arányokat ölt. A Dunamenti Erőmű telephelyén 2018 óta egy 17,6 MW kapacitású napelempark működik, amelynek jelentőségét tükrözi, hogy az országos rendszerszintű koordinálásban is részt vesz. A megye második legnagyobb, 4 megawatt összteljesítményű naperőműve Monoron üzemel. A kiserőművek mellett a háztartási méretű kiserőművek telepítése is robbanásszerű bővülést mutatott az elmúlt években. Bár Pest megyére önállóan nem áll rendelkezésre adat, az ELMŰ (Budapestet és Pest megyét lefedő) működési területén 2017 és 2019 között több, mint kétszeresére bővült a HMKE kategóriába tartozó erőművek összesített kapacitása, annak mértéke 2019-ben 99,5 MW-ot tett ki (Budapesttel együtt). A napenergia villamosenergia-termelési célú hasznosítása a jövőben várhatóan továbbra is növekedni fog, mivel az ingatlanok fenntartási költségeit csökkenti. A geotermikus energia, valamint a biomassa hasznosítása helyi jellegű a megyében. Ezen túlmenően biogáz üzemek, és néhány szélgenerátor is működik a megyében. A vezetékes energiaellátással nem rendelkező és megújuló energiahordozót igénybe nem vevő ingatlanok termikus célú energiaellátásában a nem vezetékes energiahordozók jelenleg is meghatározó szerepet töltenek be. A megyének kiváló természeti-földrajzi adottságai vannak mezőgazdasági és erdészeti tevékenységeket illetően, ami a biomaszatermelés (mező- és erdőgazdálkodás) szempontjából kimagaslóan kedvező feltételeket teremt energetikai hasznosítás vonatkozásában.

PM TFK javaslatai: A Tf4 stratégiai cél alatt fogalmazódnak meg azok a célok és feladatok, amelyek a társadalom, gazdaság, környezet hármasságának tekintetében egyre nagyobb hangsúlyt helyeznek a környezetre. Pest megye társadalma, gazdasága, valamint épített és természeti környezete egymást befolyásoló tényezők, amelyek közül a környezet (természet, táj, épített környezet) fennmaradása nélkül folyamatosan romlanak úgy a gazdaság, mint a társadalom fejlődésének feltételei. A koncepció a szemléletváltásra helyezi a hangsúlyt a társadalomban és a gazdaságban a természeti értékek, a tiszta környezet valódi értéként történő kezelése érdekében. Ehhez nem elegendők a közösségi programok, szükséges az oktatási rendszer reformján keresztül is érvényt szerezni a fenntarthatóságnak. Pest megye jó adottságokkal rendelkezik a környezeti erőforrásokat kímélő, valamint az ember környezetre gyakorolt hatásait csökkentő befektetésekhez, ezért a kezdeményezések, beruházások, technológiák szigetszerű kialakítása helyett összefüggő rendszerek kiépítését javasolja.

Pest megye prioritásként kezeli azt, hogy az eseti beruházások mellett (helyett) a térségi adottságokat és lehetőségeket egységben kezelő megoldások, valamint egy hosszabb távra tekintő stratégiai menedzsment szemlélet kerüljön előtérbe.

Hazánk EU felé tett vállalásaival összhangban a megújuló energiahordozók (nap, szél, földhő, termálvíz és biomassa) arányának megyei adottságainkra építő jelentős mértékű növelése, figyelembe véve a Nemzeti Energiastratégiában meghatározott célkitűzéseket is.

A centralizált energetikai rendszerek kisebb, decentralizált módon is működőképes egységekre való bontása, a lokális energiatermelési megoldások támogatása.

A rendelkezésre álló erőforrások és a fogyasztás egyensúlyának megteremtése. A környezet takarékosabb használata, az „ökológiai lábnyom” csökkentése. (pl.: A fenntartható fejlődés érdekében a továbbiakban is meg kell gondolni a geotermikus energiák közül a termálvíz kihasználását annak korlátozott kapacitása miatt.)

- Az energiaintenzitás és primer energiaigény csökkentése, illetve annak hatékonyságának növelése.
- A megye globális fosszilis energiafelhasználásának csökkentése, megújuló energiák arányának növelése.
- A zöld energia előállítás, az annak felhasználását lehetővé tevő technológiák kifejlesztése, gyártása területén működő vállalkozások fejlesztéseinek kiemelt támogatása.
- A távhőszolgáltatás további leromlásának megakadályozása, az ellátotti kör megőrzése
- Lakosság-, közületi-, és gazdasági energiafelhasználási szemlélet változtatása.
- Intelligens energiaellátó és elosztó hálózatok, decentralizált-, helyi energetikai rendszerek létrehozása, a meglévők átalakítása.

A javaslatok MEGVALÓSULÁSA esetén:

Megteremtődik a rendelkezésre álló erőforrások és a fogyasztás egyensúlya.

A megújuló energiahordozók használatának növelése, gyors és rugalmas alkalmazkodásra képes térszerkezetet, gazdasági és közösségi aktivitást tesz lehetővé.

Csökken az „ökológiai lábnyom”.

A megye és a várostérségek és a gazdálkodók felkészülnek a klimatikus változások kezelésére, a környezet állapotának megőrzésére, javítására.

Lehetőség nyílik a helyi szereplők számára a megújuló energiaforrások felhasználásában rejlő lehetőségek kihasználására, mezőgazdasági melléktermékek energetikai célú hasznosítására.

A javaslatok MEG NEM VALÓSULÁSA esetén:

Pest megye társadalma, gazdasága, valamint épített és természeti környezete egymást befolyásoló tényezők, amelyek közül a környezet (természet, táj, épített környezet) fennmaradása nélkül folyamatosan romlik a gazdaság fejlődésének feltétele is.

Az intelligens energiaellátó és elosztó hálózat létrehozása elmaradhat, ami alapján nem valósul meg a visszatáplálás és a fogyasztók közötti elosztás rugalmas rendszere. Megújuló energiából származó elektromos energia a villamos hálózatba történő integrálhatósága nehézkes marad.

A megújuló energiaforrások részaránya nem növekszik, hosszútávon a földgázimport-függőség erősödik.

A kezdeményezések, beruházások, technológiák továbbra is szigetszerűek maradnak.

A távhőhálózat üzemeltetésének gazdaságossága nem lesz javítható, versenyképessége tovább csökken.

A CO₂-kibocsátás növekedésével fokozódnak a klímaváltozás káros hatásai. A települések, beépített területek hősziget-hatása nem enyhíthető, az energiafelhasználás növekszik.

9 A Koncepció céljainak megvalósulásával közvetve vagy közvetlenül környezeti, társadalmi és gazdasági szempontból negatív hatást kiváltó tényezők, különös tekintettel azon elemekre, amelyek természeti erőforrások közvetlen igénybevételét vagy környezetterhelés, vagy emberi egészség károsodásának közvetlen előidézését jelentik

A PM Területfejlesztési koncepciójának alapvető célkitűzése, hogy hozzájáruljon a megye **környezeti állapotának** javulásához. Az előző fejezetek elemzése alapján megállapítható, hogy a megfogalmazott 12 stratégiai cél közül, a megfogalmazott operatív elvek, feladatok alapján egyik stratégiai cél sem okozza a környezetminőség romlását. A környezeti értékek megóvása, a fenntarthatóság elvének érvényesítése, a klímaváltozás hatásaira való felkészülés, hatásainak csökkentése szinte mindegyik fejlesztési célkitűzés esetében megfogalmazódott. Azonban négy stratégiai cél magában hordozhatja a környezetkárosítás bekövetkezésének lehetőségét is:

A Tf1 és Tf2 stratégiai célkitűzések közlekedésfejlesztési céljainak megvalósítása környezeti szempontból ambivalens lehet. Az egyértelműen pozitív környezeti változáson túlmenően, a gyorsforgalmi úthálózat kiépítése, a főúthálózat fejlesztése, elkerülő utak építése környezetvédelmi szempontból is meghatározóan fontos, hiszen ezzel a települések környezetminősége, az élhető települési környezet minősége jelentősen javul. Azonban ezen közúthálózat fejlesztések környezetkárosítást eredményezhetnek. A térszerkezet kiegyensúlyozott fejlesztése érdekében szükségesnek tartott a négyzethálós kapcsolatrendszer kiépítése és bekapcsolása a határokon átnyúló közlekedésbe, a térség kohéziójának érdekében a megye belső közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése az M11 gyorsforgalmi út, az M8 és M4 autópályák ütemezett megvalósítása, a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér térségi fejlesztések környezeti konfliktusok forrása lehet.

Gd1 stratégiai cél építőipar- és építőanyagipari céljai között a térségi cementgyártás jövőjének újragondolása, átszervezésének menedzselése, a megye déli részén folytatott kavicsbányászat szintén potenciális veszélyforrás. Egyes, esetleg védett területeken felmerülő turizmus fejlesztését célzó fejlesztések szintén okozhatnak környezeti konfliktusokat.

A Pm Területfejlesztési koncepció fejlesztési céljai és prioritásai a **társadalmi és a gazdasági környezetre** negatív hatást nem gyakorolnak. Ellenkezőleg a megfogalmazott stratégiai célkitűzések és operatív célok kifejezetten a helyi sajátosságokra és innovatív húzóágazatokra építő gazdaságfejlesztés, a társadalmi kohézió erősítésére irányulnak. Az előző fejezetekben elemzése bemutatják, hogy PM TFK céljai azt szolgálják, hogy a társadalmi-gazdasági környezet kedvező irányba változzék meg és tartós fejlődésnek induljon.

10 Javaslat környezeti, társadalmi, gazdasági szempontú intézkedésre

A PM TFK operatív céljainak megvalósulása révén több területen is kedvező hatással lesz a környezetre. E hatások közül optimális esetben lesznek egymás hatását erősítő, pozitív szinergikus hatások, ugyanakkor előrevetíthetők negatív hatások is.

10.1 A koncepció érvényesülése során fellépő, környezetre és az emberi egészségre, valamint a társadalomra és a gazdaságra káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó javaslatok és egyéb intézkedések

Az előző fejezetek értékeléseiből látható, hogy a PM TFK céljainak megvalósulása csak néhány esetben jelentenek potenciálisan káros hatást. Azonban a várható/potenciális káros hatás mellett jelentősebb környezeti, gazdasági vagy társadalmi előny jelentkezik, ill. a káros hatások megfelelő mértékben mérsékelhetők, ellentételezhetők.

A Területfejlesztési koncepció megvalósítása esetén jelentkező **káros környezeti hatásokat** a lehető legkisebb mértékűre csökkenteni kell. *Objektumszerű létesítmények* elhelyezésével járó fejlesztések során, olyan telepítési hely választandó, amely környezetkárosítással nem jár. *Vonalas létesítmények* esetében előfordulhat, hogy nem választható olyan nyomvonal, amely ökológiai szempontból érzékeny területeket teljes mértékben elkerül. Ezen létesítmények esetében előzetes tanulmánytervek keretében választandók ki a környezetet legkevésbé zavaró nyomvonalak. A jelentős környezeti hatással járó létesítmények esetében a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet szerint lefolytatott környezeti hatásvizsgálati eljárás keretében meghatározásra kerülnek a várható környezeti hatások csökkentésének módjai, ill. az esetleg fellépő egészségkárosodás elkerülésének, mérséklésének lehetőségei. Tudatosan törekedni kell arra, hogy európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területeket a fejlesztések elkerüljenek, ill. a lehető legkisebb mértékben érintsenek, veszélyeztessenek. A fellépő hatások becslését, a káros hatások ellentételezésének módját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet szerinti Natura 2000 hatásbecslés keretében kell tisztázni.

A környezeti vizsgálat során feltárásra kerültek olyan várható környezeti hatások, amelyek nagyobb térségeket vagy a megye határán átnyúló térségeket is érintenek/érinthetnek. *A fővárostól délkeletre folyó kavicsbányászat* nem járhat a vizek állapotának veszélyeztetésével, a térség vízháztartását megváltoztatásával. A külszíni bányászattal szembeni egyre erősödő társadalmi elutasítottság és a környezeti hatások előrejelzésében az összeadódó, egymást erősítő hatások következtében megmutatkozó bizonytalanság miatt megoldást egy átfogó tanulmány készítése jelentene a kavicsbányászati tevékenység összesített hatásának vizsgálatára. A magasabb szintű érdekekre és a vizsgálathoz szükséges széleskörű adatokra való tekintettel azonban ilyen tanulmány készítése csak központi forrásból, az állami szervek részvételével, független szakértők bevonásával, önálló tanulmányként lehet hatékony. Az így elkészített tanulmány aztán támpontként szolgálhatna az egyes bányaterületek létesítésekor, illetve a területi, települési tervek készítésekor a várható széleskörű hatások elemzéséhez, a környezeti hatások megítéléséhez (egyedi bányanyitások alkalmával készülő környezeti hatásvizsgálatok keretében e feladat nem végezhető/végeztethető el).

A tanulmánynak arra a kérdésre kell választ adnia, hogy milyen mértékű a kavicsbányászattal érintett területek terheltsége és terhelhetősége. Ez alapján olyan kritériumrendszer kell felállítani, ami a túlzott mértékű terhelést megakadályozza, illetve csökkenti. A vizsgálatnak ki kell térni nemcsak a bányászati tevékenység, hanem az utóhasznosítás környezeti, társadalmi hatásaira is, hiszen jelentős problémát okoz

az is, hogy nem megoldott e területeknek az összehangolt rekultivációja, tájrendezése sem, ami egyes területhasználatok (pl. üdülési tájhasználat) túlzott mértékű előretöréséhez vezetett/vezet. A feltárt problémák és hatások alapján a tanulmányban célszerű iránymutatást adni az optimális területhasználathoz.

A Területfejlesztési koncepció megvalósulása során **káros társadalmi hatás** nem mutatható ki. Kockázat elsősorban a társadalom egészségi állapotának alakulásában áll fenn. A fizikai környezetre, s az emberre gyakorolt káros hatások könnyebben felfedezhetőek, és kompenzálhatóak, mint a lelki, emocionális eredetű káros hatások. Különösen azokra kell a fejlesztési koncepció céljainak megvalósítása során figyelemmel lenni, amelyek a helyi közösségek kohézióját erősítik, s amelyek a társadalmi morál alakulását nagymértékben befolyásolják.

A fejlesztési koncepció olyan stratégiai célokat jelölt meg, s az elérésükhöz olyan feladatokat rendelt, amelyek a kockázati tényező felmerülését, kialakulását megakadályozzák, vagy megnehezítik, ezért összességében a kockázatot jelentő káros társadalmi hatások a célok körültekintő megvalósításával elkerülhetők.

A Területfejlesztési koncepció megvalósulása során **káros gazdasági hatás** nem mutatható ki.

10.2 Javaslat olyan környezeti, társadalmi és gazdasági szempontú előírásokra, feltételekre, amelyeket a koncepció által befolyásolt más terveknel figyelembe kell venni

Pest Megye Területfejlesztési Koncepciója fejlesztési irányokat fogalmaz meg, konkrét területeket nem tartalmaz, azok kifejtése részben a programozás szintjén történik meg. A fejlesztési területek térbeli lehatárolása a területi tervek és a településrendezési tervek feladata.

PM TFK és majd a PM Területfejlesztési Program által befolyásolt tervek elsősorban:

- a megyei ágazati fejlesztés stratégiái,
- a megye területrendezési terve,
- a megye településeinek településfejlesztési koncepciói, Integrált településfejlesztési stratégiák (ITS) és
- a megye településeinek településrendezési eszközei (Településszerkezeti terv, Szabályozási terv, Helyi építési szabályzat)

Az ágazati fejlesztési stratégiák közül a gazdaságfejlesztési a és turizmus fejlesztési stratégiák átgondolása javasolt, annak érdekében, hogy mennyiben segíthetik elő a fenntarthatóság felé való átmenetet.

PM TFK alapvető tervezési és fejlesztési koordinációs eszköz lesz a helyi —várostérségi és települési— fejlesztések tervezése, térbeli, fizikai és funkcionális összehangolásának orientálásában is. A PM TFK célkitűzései iránymutatást adnak a megye járásai, települései fejlesztési koncepciói, stratégiái számára, ha a térségek, települések fejlesztési koncepciói, stratégiái illeszkednek a megyei koncepció célrendszeréhez, akkor előre láthatóan könnyebben és nagyobb mértékben tudják a saját fejlesztési elképzeléseiket a 2021-2027 közötti időszakban Európai Unió forrásból finanszírozni.

PM TFK elég sok, 12 területfejlesztési célt határoz meg. Megfontolandó lenne prioritások között súlyozást, sorrendet megadni, azon céloknak nagyobb prioritást adni, amelyeknek környezeti hozadéka nagyobb, nagyobb mértékben segítik elő a fenntarthatósági célok megvalósulását.

A TFK megfogalmazott a Tf3 stratégiai cél operatív céljai között a térhasználatra és a térbeli rend alakítására vonatkozó konkrét célokat, amelyek érvényesítése, beépítése szükséges, mind a megyei területrendezési tervbe, mind a településrendezési eszközökbe. Ugyanakkor e célokat egyaránt indokolt

figyelembe venni a különböző ágazati jellegű és a területileg integrált programok, valamint az egyes projektek tervezése a során is.

A Tf1 és Tf2 stratégiai célkitűzések közlekedésfejlesztési céljainak megvalósítása során a nyomvonalak tervezésekor fokozottan ügyelni kell, hogy a környezetet legkevésbé terhelő nyomvonalak kerüljenek elfogadásra, a jogszabály szerint elkészülő előzetes vizsgálatok, környezeti hatástanulmányok, Natura 2000 hatástanulmányokban megfogalmazottak érvényesüljenek.

11 Összefoglalás

2020 januárjában felülvizsgálatra került a 2013-ban elkészült Pest Megye Területfejlesztési Konceptiója (továbbiakban: PM TFK). A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet előírásai szerint erre területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat és a környezeti értékelés készült. A 218/2009. (X. 6.) kormányrendelet kimondja, hogy az egyes tervek, ill. programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I.11.) kormányrendelet tartalmi követelményei szerint készülő környezeti értékelés a 218/2009. (X. 6.) kormányrendelet szerinti területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat környezeti szempontú elemzésének minősül. A két tervtípus tartalmi követelményei az együttes tervdokumentációban összehangolásra kerültek.

A PM TFK célkitűzései öt átfogó és azok alá rendelt 11 specifikus célkitűzésben fogalmazódnak meg. Természetesen e témakörök eltérő súllyal foglalkozik a környezeti elemekkel és hatótényezőkkel, fenntarthatósági kérdésekkel. A környezeti fenntarthatóság témaköréhez szorosan kapcsolódnak a „Tf4 — Energiagazdálkodás, vízgazdálkodás, közműfejlesztés és környezetvédelem a térségek és települések fenntartható fejlődésének szolgálatában”, a „Tf3 — Tervezett, koordinált térségfejlesztés, policentrikus települési struktúra, fenntartható városfejlesztés, takarékos területhasználat, épített és környezeti értékek megóvása és fejlesztése”, és az „ÁTC.2 — Pest megyei Duna stratégia megvalósítása” célok.

Az értékelés során megállapítást nyert PM TFK fejlesztési irány, célkitűzései illeszkednek a releváns fejlesztési típusú ágazati és megyei tervekhez (szomszédos megyék és Budapest TFK, Duna Régió Stratégia (DRS)), és a releváns környezetvédelmi és fenntarthatósági dokumentumok (III. Nemzeti Környezetvédelmi Program, Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia, Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia stb.) célkitűzéseihez, a megfogalmazott célok egymást erősítve segítik a hatékony megvalósulásukat. PM TFK rész céljainak környezeti, társadalmi és gazdasági szempontú vizsgálatok megállapítható, hogy belső ellentmondások a célrendszerben nem találhatók, a különböző célok kölcsönösen egymást segítve járulnak hozzá a jövőképből megfogalmazott célállapot eléréséhez. Az is megállapítást nyert, hogy a kitűzött célok a helyzetértékelésben felárt problémák, konfliktusok megoldására adnak megoldást.

PM TFK fejlesztési elképzeléseinek elmaradása esetén valószínűsíthetően tovább folytatódnak helyzetértékelésben feltárt, tendenciává váló negatív társadalmi és gazdasági folyamatok. A TFK egyik célkitűzése, hogy hozzájáruljon a környezeti állapot javulásához. A környezeti vizsgálat eredményei szerint megállapítható, hogy a megfogalmazott célok, beavatkozási irányok közül egyik sem okozza közvetlenül a környezetminőség romlását. Ez ugyanakkor messze nem jelenti azt, hogy egyáltalán ne állna fenn a környezeti elemek nem fenntartható mértékű igénybevételének vagy terhelésének kockázata egyes fejlesztési irányok esetében. Mindenekelőtt az exportorientált gazdaságfejlesztés, az infrastruktúra-hálózatok bővítése, a nemzetközi turizmus, a nagyüzemi mezőgazdaság fejlesztése eredményezhetnek. Ugyanakkor a TFK több olyan fejlesztési irányt is magában foglal, amelyek a fentiekkel ellentétes módon, éppen a környezetállapot védelmét, javítását célozzák (pl. levegő-, zaj- és vízvédelmi célok, közösségi közlekedés fejlesztése megújulóenergia-hasznosítás térnyerése stb.), végül természetesen olyan célokat is tartalmaz, amelyek nem befolyásolják érdemben a környezeti elemek állapotát. Vagyis a TFK rendkívül széles beavatkozási fókusz miatt összegzésként annyi állapítható meg, hogy az abban foglalt célok eltérő irányú és mértékű környezeti hatást eredményezhetnek. Összességében tehát káros vagy negatív hatást elsősorban a fejlesztési célok megvalósulásának környezeti szempontokat figyelmen kívül hagyó teljes vagy részleges elmaradása okozhatja. A kitűzött célok részleges megvalósulása rövid távon egy-egy területet illetően ugyan jelentős eredményeket jelenthet, de hosszú távon Pest megye társadalmi-gazdasági- környezeti értelemben vett fenntartható fejlődése és leszakadásának elkerülése csak a kitűzött célok együttes megvalósulása esetén érhető el.

12 I. Melléklet: Natura 2000 hatásbecslés

12.1 Bevezető

Pest Megye Területfejlesztési Konceptiója (továbbiakban: PM TFK) környezeti értékelésének keretében Natura 2000 hatásbecslés készült az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) kormányrendelet (továbbiakban: Natura 2000 rendelet) 14.sz. mellékletének megfelelően. A Natura 2000 rendeletben meghatározott Natura 2000 hatásbecslés dokumentáció alapvetően konkrét beruházások hatásainak becslésére alkalmazható.

12.2 Az alkalmazott módszer korlátai

PM TFK Natura 2000 hatásbecslési dokumentáció elkészítésénél a fő nehézség, hogy **egy területfejlesztési koncepció nem rendezési, hanem fejlesztési típusú terv. Vagyis nem tartalmazza konkrét területhasználatok lehatárolását, nem tartalmazza nyomvonalas létesítmények nyomvonalait, még nyomvonal változatait sem. Egy TFK fejlesztési csak elvi irányokat fogalmaz meg, műszaki nyomvonalas infrastrukturális létesítmények —közlekedési-, villamosenergia- és szénhidrogén hálózatok— esetében legfeljebb arra utal, hogy hol van hiányzó kapcsolat, de annak rögzítése, hogy a hiányzó kapcsolat milyen nyomvonalon valósul meg, nem egy TFK tárgyköre.** A TFK célkitűzései alapján készülő rendezési típusú tervek —megyei vagy térségi (pl.: járási) területrendezési tervek, településrendezési tervek—, továbbá nyomvonalas létesítmények lehetséges nyomvonalváltozatait feltáró tanulmánytervek, létesítmények engedélyezési tervei határozzák meg az igénybevételre kerülő területeket.

12.3 Pest Megye Területfejlesztési Konceptiójának bemutatása, céljának meghatározása

A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (Tftv) 2012. január 1. napján hatályba lépett módosítása következtében a megye vált a területfejlesztés legfontosabb területi szintjévé. A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 27. § (1) bekezdése szerint a megyei önkormányzat területi önkormányzat, amely törvényben meghatározottak szerint területfejlesztési, vidékfejlesztési, területrendezési, valamint koordinációs feladatokat lát el. A törvény alapján a területfejlesztés vált a megyék (megyei önkormányzatok) egyik legfontosabb feladatává. Ezzel a megye hosszú- és középtávú fejlesztését megalapozó és meghatározó dokumentumok kidolgozása is a megyei önkormányzat feladatává vált.

A megújított területfejlesztési szabályozások szerint a megyéknek két tervi műfajban kell területfejlesztési tervezést végezni:

1. koncepciót kell készíteni,
2. majd ezt követően programozni.

Jelen Natura 2000 hatáscsbecslési dokumentáció az 1.pont szerinti területfejlesztési koncepció hatáscsbecslési dokumentációja.

A koncepció készítésével a Tftv alapján Pest megye célja is:

„a) valamennyi térségében a szociális piacgazdaság kiépítésének elősegítése, a fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése, az innováció térbeli terjedésének elősegítése, a társadalmi, gazdasági és környezeti céloknak megfelelő térbeli szerkezet kialakítása;

b) a főváros és a vidék, a városok és a községek, illetve a fejlett és az elmaradott térségek és települések közötti – az életkörülményekben, a gazdasági, a kulturális és az infrastrukturális feltételekben

megnyilvánuló – jelentős különbségek mérséklése és a további válságterületek kialakulásának megakadályozása, társadalmi esélyegyenlőség biztosítása érdekében;

c) ...társzerkezete, településrendszere harmonikus fejlődésének elősegítése;

d) a nemzeti és térségi identitástudat megtartása és erősítése.”

A megyei területfejlesztési koncepció hivatott arra, hogy a megye egészének tervezési alapjait lerakja. Ezért a koncepció úgynevezett teljes tervezés, mely kiterjed:

- a megye társadalmi, gazdasági és környezeti területi alrendszerére egyaránt, beleértve a vidéki térségekkel kapcsolatos témaköröket;
- a megye fejlődése szempontjából fontos témákra, ágazatokra;
- a megyei szinten és a központi szinten kezelhető témákra és ágazatokra egyaránt;
- az önkormányzat és a közsféra tevékenységeivel befolyásolható témákra és ágazatokra, de emellett számba veszi a gazdasági szereplők, a vállalkozások, a civil szervezetek, egyházak és egyéb társadalmi szervezetek felelősségi körébe tartozó feladatokat.

A *helyzetfeltárás* célja az volt, hogy alapját és kiindulási pontját képezze a megyei területfejlesztési koncepció javaslattevő fázisának, majd pedig a megyei területfejlesztési stratégia és az operatív programok kidolgozásának. A minőségbiztosítási eljárás során megfogalmazott vélemények és javaslatok figyelembevételével a helyzetértékelés átdolgozásra, kiegészítésre került. Ez az anyag képezi az új megyei területfejlesztési koncepció alapját.

A helyzetfeltárást követően a *koncepció* készítésekor az volt a cél, hogy a globális változások közepette, a klímaváltozás hatására természeti környezetben bekövetkező változások alatt, az átrendeződő világgazdasági-, ezzel együtt a hatalmi pozíciók mellett, a világhálónak, a mobil eszközöknek köszönhetően sokszorosára gyorsuló információ-áramlás és kommunikációnak megfelelően találja meg azt a jövőképet Pest megye, ami megadja a fejlesztési irányokat és orientál a 2021-2027-es Európai uniós tervezési időszakra. Az EU-s és a hazai költségvetési forrásokat kiegészítő forrásokként kell kezelni, és kiemelten építenek a programok megvalósítása során a gazdasági szereplőkkel való aktívabb együttműködésre, a privát szektor befektetéseinek vonzására.

Fő célkitűzése a megyének, az **„Európai térben versenyképes, minőségi életfeltételeket biztosító Pest megye”** megvalósulása.

Tudatos értékválasztással határozza meg a célkitűzéseket. A gazdasági környezet „megújítása”, mint általános cél, azt a következtetést fejezi ki, hogy Pest megye Területfejlesztési Koncepciójának átfogó, valamint stratégiai és horizontális célkitűzései eléréséhez jelentős hatékonyságnövelésre van szükség az endogén erőforrások, valamint a térszerkezeti adottságok kihasználásában, valamint a vállalkozások és intézmények együttműködésében, ami alapvető változást feltételez a gazdaság működésében. Pest megye csak akkor képes helytállni a nemzetközi versenyben, és csak akkor képes megteremteni a biztonságot, erősíteni a közösségeket és a jövőbe vetett bizalmat, ha megteremti ennek gazdasági alapjait; illetve, ha valamennyi célkitűzésében érvényre juttatja azt a törekvését, hogy a gazdasági, társadalmi és területi fejlődéshez alapvető gazdasági szerkezetváltásra van szükség a fenntartható minőségi környezet biztosításával párhuzamosan.

12.4 A terv térbeli kiterjedése, az általa igénybe vett terület

PM TFK Pest megye közigazgatási területére terjed ki.

A TFK fejlesztési irányokat, átfogó és operatív célokat fogalmaz meg, területi lehatárolások nélkül. A TFK **nem rendezési, hanem fejlesztési típusú terv. Vagyis nem tartalmazza konkrét területhasználatok lehatárolását, nem tartalmazza nyomvonalas létesítmények nyomvonalait, még nyomvonal változatait sem. Egy TFK csak fejlesztési-, elvi irányokat fogalmaz meg, nyomvonalas infrastrukturális létesítmények esetében legfeljebb arra utal, hogy hol van hiányzó kapcsolat, de arra vonatkozóan, de annak rögzítése, hogy a hiányzó kapcsolat milyen nyomvonalon valósul meg, nem egy TFK tárgyköre.** A TFK jellegénél fogva nem tartalmaz olyan térképi mellékleteket, amelyeken konkrétan szerepelnének fejlesztési területek, tervezett infrastrukturális elemek nyomvonalai. A TFK Javaslattevő dokumentáció ábrái jellemzően elvi összefüggések szemléltető, magyarázó ábrák.

A TFK célkitűzései alapján készülő rendezési típusú tervek (megyei vagy térségi) területrendezési tervek, településrendezési tervek—, továbbá a műszaki nyomvonalas létesítmények lehetséges nyomvonalváltozatait feltáró tanulmánytervek, létesítmények engedélyezési tervei határozzák meg, tüntetik fel az igénybevételre kerülő területeket.

12.5 A Terv várható hatásai a Natura 2000 területekre, hatások általános bemutatása

A Natura 2000 rendelet 14.sz. mellékletében meghatározott Natura 2000 hatásbecslés dokumentáció tartalmi előírásai alapvetően konkrét beruházások hatásainak becslésére alkalmazható. Területfejlesztési típusú terveknél az előírt tartalom alig alkalmazható. A jogszabály lehetőséget ad arra, hogy az egyes fejezetek kidolgozása a területfejlesztési koncepciók és programok vonatkozásában a műfaji sajátosságaiból, illetve méretarányokból fakadó értelemeszerű egyszerűsítéssel történhet.

PM TFK jellegéből fakadóan csak fejlesztési irányokat határoz meg, a fejlesztések helyét térképi módon nem ábrázolja. A hatások vizsgálatokor reálisan csak az vehető számba, hogy

- mely típusú fejlesztések érinthetnek Natura 2000 területeket, és
- ezen fejlesztések milyen általános hatásokat okozhatnak a Natura 2000 területeken.

PM TFK célkitűzéseinek megvalósulás több esetben érinthet Natura 2000 területeket:

1. pontszerű létesítmények (ipari parkok, logisztikai központok stb.) fejlesztése.
2. nyomvonalas jellegű műszaki infrastruktúra fejlesztések
3. turisztikai fejlesztések
4. hajózás fejlesztése

Pontszerű létesítmények esetében a potenciálisan jelentkező hatások jellege és mértéke messzemenően a helyi adottságok függvénye, amelyeket a Natura 2000 terület érintettsége esetében jogszabályi kötelezettség alapján elkészítendő Natura 2000 hatásbecslési dokumentációnak részletesen tartalmaznia kell. E dokumentumok a beruházás jellemzőinek és helyének pontos, helyrajzi szám szintű ismerete alapján rögzítik, hogy a tervezett beruházás esetében fennáll-e a környezeti elemek terhelésének, vagy károsításának kockázata, továbbá kisebb mértékű zavarás esetén milyen kompenzációs intézkedések megvalósítására van szükség. A TFK esetében – a dokumentum tervszintnek megfelelő részletességére visszavezethetően – mindezek nem adhatók meg. Összességében azonban megállapítható, hogy a Natura 2000 területekre vonatkozó jogszabályi rendelkezések eredményeképpen nem jellemző – de sajnos nem is példa nélküli – hogy Natura 2000 területen létesüljenek pontszerű ipari, kereskedelmi létesítmények.

Mindazonáltal az említett Natura 2000 hatásbecslési dokumentációk elkészítése és hatósági jóváhagyása eszközként szolgálhat a Natura2000 területek védelméhez.

A fentiekkel ellentétben az alábbiakban tárgyalt három fejlesztéstípus esetében – jellegükből fakadóan – nagyobb a valószínűsége, hogy Natura 2000 területet érintenek, így az alábbiakban ezek jellemzőit vázoljuk. Mindazonáltal ezek esetében is fennáll, hogy a pontos beruházási helyszín ismeretének hiányában pontos hatásbecslés nem készíthető.

12.5.1 Műszaki nyomvonalas jellegű műszaki infrastruktúrafejlesztések

Területfejlesztési koncepció esetén nem megállapítható, hogy a megvalósítani kívánt nyomvonalas jellegű műszaki infrastruktúrahálózatok esetében —közlekedési-, villamosenergia- és szénhidrogén hálózatok— hol haladnak, mely területeket veszik igénybe, mivel a TFK jellegénél fogva nem tartalmaz olyan térképi mellékleteket, amelyekeken konkrétan szerepelnének tervezett infrastrukturális elemek nyomvonalai. A TFK fejlesztési irányokat mutató, elveket megérteni segítő ábráin feltüntetett kapcsolati hiányok ábrázolása nem tekinthető kijelölt nyomvonalakna.

Előfordulhat, hogy a nyomvonalas jellegű műszaki infrastruktúrahálózatokra vonatkozó fejlesztési javaslatok megvalósulásuk esetében —kiemelendők a közúti fejlesztési szándékok— Natura 2000 területek érintenek.

Fejlesztések hatása a Natura 2000 területekre:

Nyomvonalas létesítmények az alábbi hatásokat gyakorolhatják Natura 2000 területekre:

- **Területigénybevétel:** Közlekedési nyomvonalas létesítmények esetében a terület igénybevétel végleges. A létesítmény által elfoglalt területen az élővilág véglegesen elpusztul.
- **Élőhely-fragmentáció és elszigetelődés:** Közlekedési nyomvonalas létesítmények több darabra oszthatnak élőhelyek. Ennek következtében az egyes élőhely darabokat a degradált területek elszigetelik egymástól. Az élőhely-fragmentáció a megmaradó fajok egy részének gyors pusztulását okozza. Ezt részben az okozza, hogy az élőhelyfoltok között egyes fajok számára korlátozott a mozgás, ami gátolhatja a táplálékszerzést, a pártalálást, s a kis populációkat sújtó káros genetikai hatások megjelenéséhez vezethet. Részben az okozza, hogy a szegélyeken megváltoznak a mikroklimatikus hatások, amelyek következtében megváltoznak a területen élő fajok.
- **Zavarás:** Időszakos zavarást okoz a létesítmény építése, folyamatos zavarást okozhat a létesítmény üzemeltetése.

A műszaki nyomvonalas létesítmények **építése során** a közlekedési-, szénhidrogén- és földkábel hálózatok építése károsabb hatásokat gyakorolnak a Natura 2000 területekre, mint a légvezetékes villamos hálózatok kiépítése, mivel előzőek esetében a vezetékek fektetése során a nyomvonal teljes hosszában bolygatásra kerül az igénybe vett terület

A műszaki nyomvonalas létesítmények **üzemeltetése során** a szénhidrogén- és villamoshálózatok kevésbé károsak a Natura 2000 területekre, mint a közlekedési létesítmények. A szénhidrogénvezetékek és a földkábelek üzemeltetése során a vezetékek nyomvonalán az élőhelyek több típusa újra megtelepedhet (kivéve pl.: erdőtársulások), az állatvilág számára zavaró tényezőt nem jelentenek. A légvezetékek nyomvonalán hasonló a hatás az élővilágra azzal a különbséggel, hogy a légvezetékek egyes állatfajokat (pl.: madarak) korlátoznak, mint a földbe fektetett vezetékek. A közlekedési nyomvonalak területén az élőhelyek végérvényesen megszűnnek.

PM TFK nem tartalmaz olyan új műszaki nyomvonal jellegű létesítményre vonatkozó célkitűzéseket, amelyek országos szintű ágazati fejlesztési koncepciókban vagy az Országos Területrendezési Tervben nem szerepelnének.

12.5.2 Turisztikai célú fejlesztések

A nem vonalas jellegű létesítmények számára történő, terület igénybevétellel járó fejlesztések közül a turisztikai fejlesztések esetében fordulhat elő, hogy Natura 2000 területekre hatással vannak. Más célú területfejlesztések esetében —gazdasági területek, lakóterületek vegyes területek—, ha azok a „Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása lokális és makrotérségi érdekeket kiszolgálni tudó, fenntartható környezet” átfogó cél stratégiai céljaiban megfogalmazott célok megvalósításával jönnek létre, nem fordulhat elő, hogy Natura 2000 területek érintsenek, illetve olyan helyre kerüljenek, hogy Natura 2000 területekre káros hatással legyenek.

Összetettebb a helyzet a turisztikai fejlesztések esetében. A turisztikai fejlesztések jellemzően a szép táji környezetű és természeti adottságú területeket keresik, az ilyen területek esetében esetleg előfordulhat, hogy védett természeti területek és/vagy európai közösségi érdekű természetvédelmi rendeltetésű területek is.

A PM TFK turisztikai ágazati célkitűzéseit értékelve az alábbi turisztikai fejlesztési irányok megvalósulása érinthet Natura 2000 területeket:

- Börzsöny-Pilis: ökoturizmus, aktív turizmus, falusi turizmus fejlesztése a Börzsöny stratégiára építve,
- Duna-kanyar: kulturális- és örökség, aktív, öko-, nemzeti park, illetve egészségturizmus fejlesztése,
- Ráckeve térségében a vízi és aktív, termál- és örökségturizmus (kiemelten építve a szerb kisebbség hagyományaira „Déli Szentendre”).
- Gödöllő és térsége: lovasturizmus, kulturális és örökségturizmus, események, aktív turizmus.

A Börzsöny-Pilis és Duna-kanyar térségét az alábbi Natura 2000 területek érintik:

- *különleges madárvédelmi Natura 2000 területek:*
  - Börzsöny és Visegrádi hegység (HUDI10002)
- *kiemelt jelentőségű természetmegőrzési Natura 2000 területek:*
  - Börzsöny (HUDI20008)
  - Börzsöny és Visegrádi hegység (HUDI20039)
  - Duna és ártere (HUDI20034)
  - Ráckevei Duna-ág (HUDI20042)

Fejlesztések hatása a Natura 2000 területekre:

A turisztikai célú fejlesztések elsősorban **területigénybevétel** révén vannak hatással a Natura 2000 területekre. A terület igénybevételek irreverzibilis hatásokról tekinthetők, az élőhelyek, védett fajok megszűnését eredményezik az igénybe vett területen.

A fejlesztések konkrét területei jelenleg nem ismertek.

12.5.3 Hajózás fejlesztése

A TFK több helyen, leghangsúlyosabban a Pest Megyei Duna-Stratégia megvalósításához kapcsolódóan ösztönzi a dunai hajózás fejlesztését. („Duna szerepének erősítése a nemzetközi szállítmányozásban”). A Duna völgyének jelentős része tartozik a Natura 2000 hálózathoz. A dokumentum alapján a folyami hajózás infrastrukturális hátterének biztosítása mellett, a meder morfológiai viszonyinak átalakítása is a tervezett tevékenységek között szerepel: „a Duna átlagos vízállásának növelése a hajózhatóság biztosítása érdekében, sarkantyúk és egyéb duzzasztóművek segítségével”. Utóbbi beavatkozások pontos helyszínei a stratégiai tervezési szinten természetesen nem ismertek, de ebben az esetben is elképzelhető a Natura 2000 területek közvetlen érintettsége vagy, mint hatásterületként történő érintettsége.

12.6 A Natura 2000 területeket érő hatások megelőzése, a hatások csökkentése

12.6.1 Műszaki nyomvonalas jellegű műszaki infrastruktúrafejlesztések

Azon nyomvonalak esetében, amely műszaki tervezése már megkezdődött, az engedélyezési eljárások — a környezeti engedélyezési és a műszaki engedélyezési eljárások keretében— kell érvényesíteni a természetvédelmi szempontokat.

A még tervezés alatt nem álló nyomvonalak esetében a hatások csökkentésének módjai:

- **Elkerülés:** természetesen ez a leghatékonyabb módszer, a nyomvonalat oly módon kell megválasztani, hogy a Natura 2000 területet elkerülje.
- **Hatáscsökkentés:** műszaki beavatkozás létesül az élőhely feldarabolódás hatásának ellensúlyozására. Közlekedési létesítmények esetében a műszaki megoldásoknak számos típusa ismert, amelyek különböző állatfajok vagy csoportok részére készülnek, pl.: terelőkerítések, állatok átkelését lehetővé tevő alagutak, faunahidak.
- **Kompenzálás:** pl. az eltűnt élőhelyet máshol kialakított hasonló élőhellyel próbálják kiváltani.

A nyomvonalat megjelenítő tanulmányok, tervek készítésekor a hatások csökkentésének módjai:

- A tervezés első lépcsőjében tanulmányterv keretében a nyomvonalváltozatok között meg kell keresni a természeti értékeket, a védett élőhelyeket, -fajokat elkerülő, vagy legkevésbé veszélyeztető nyomvonalat.
- A területi tervekbe, majd a települések településszerkezeti terveibe ezt követően illeszthető be a nyomvonal. Mivel a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény alapján a településszerkezeti tervekben csak +/-5%-kal lehet eltérni a kiemelt térségi vagy megyei területrendezési tervben szereplő nyomvonaltól, kiemelt jelentősége van annak, hogy a területi tervekbe már jól átgondolt, a természetvédelmi érdekeket kellő súllyal kezelő nyomvonalak kerüljenek be.
- A nyomvonalas létesítmény műszaki tervezésekor a Natura 2000 hatásbecslési eljárás keretében a megvalósításra vonatkozó konkrét feltételek, a hatáscsökkentés módjának meghatározására, a szükséges kompenzációk meghatározására nyílik lehetőség.

12.6.2 Turisztikai célú fejlesztések esetében

Mivel a tervezés jelen szakaszában ismeretlen a turisztikai célú a majdani fejlesztési szándékok helye, területi kiterjedése, befolyásolhatók a fejlesztési területek kijelölése és ezáltal megelőzhető a káros hatások:

- A területfoglalással járó turisztikai létesítmények lehetőleg a Natura 2000 területeken kívül kell elhelyezni, a PM TF térhasználati céljainak megvalósításával (Tf3 és Tf4 stratégiai célok). A koordinált térségfejlesztést, a takarékos és átgondolt területhasználatot, a környezeti és természeti értékek megóvását a legfontosabb térhasználati elvek között jelöli meg a PM TFK. E tekintetben az aktív turizmus fejlesztési igényei rejtheti magában a legtöbb kockázatot, mégpedig az ahhoz kapcsolódó infrastruktúra és gyakorlati megvalósítása tekintetében.
- Natura 2000 területeken az ökoturizmus megvalósítása nem feltétlenül jár természetkárosítással, ill. minimális hatásokkal járhat, viszont a természet megismerését is szolgáló ökoturisztikai létesítmények a természetvédelem érdekeit is szolgálhatják, a társadalomban a védendő értékek megismerése révén erősítheti a környezettudatos gondolkodást. Ilyen szemléletű fejlesztések esetén a természetvédelmi hatósággal együttműködve tervezés során kiválasztható az a terület, amelynek igénybevétele esetén nem történik természetkárosítás, és a terület igénybevétele csak a szükséges mértékű legyen.
- Területrendezési tervekben és településrendezési tervekben turisztikai célú területek csak az előző pontban részletezett elvek érvényesítésével jelölhetők ki.
- A Natura 2000 rendelet szerinti hatásvizsgálati eljárás és a környezeti hatásvizsgálati eljárás keretében a természetvédelméért felelős államigazgatási szerveknek lehetőségük van a szükséges feltételek meghatározására. A megvalósítások során az engedélyekben előírt feltételek betartását meg kell követelni és folyamatosan ellenőrizni kell.

12.6.3 Hajózási fejlesztések esetében

A Duna medréhez kapcsolódó Natura 2000 területek fenntartási terveiben megfogalmazott elvek betartásával biztosíthatók az érintett területek megfelelő szintű védelme. Az alább felsorolt pontok olyan megfontolásra szánt javaslatok, melyek figyelembevétele elősegíti a meder állapotának jobb megismerését, ezáltal a hajózási és egyéb medret érintő munkák tervezhetőbbé válnak.

- A Duna egyik legértékesebb élőhelyei a kavics zátonyok, gázlók. Minden olyan beruházás, amely ezeket közvetlenül érinti, hatással lehet a jelölő fajok állományaira. Ennek hatását feltétlenül vizsgálni szükséges.
- A főág esetén meg kell adni az áramlási sebesség, a mélységviszonyok és az aljzat minőségének megváltozását és azt kell vizsgálni, hogy ezek milyen hatással lesznek a főág élővilágára, különös tekintettel a védett, illetve Natura 2000 fajokra.
- A mellékágak esetén meg kell határozni a vízborítottság időszakos változását, illetve amennyiben várható, az áramlásviszonyok megváltozását. Ki kell térni arra, hogy ez a mellékág szukcessziós folyamatait befolyásolja-e, és ha igen akkor milyen mértékben. Meg kell vizsgálni, hogy az adott mellékág abiotikus paramétereinek változása mennyiben befolyásolja a jelenlegi társulásokat, faunaképet, illetve az állományok nagyságát.
- Az ártér vonatkozásában meg kell vizsgálni a talajvíz viszonyokat, és azt, hogy a beruházás ezt milyen mértékben befolyásolja. Ki kell térni a jelölő élőhelyek toleranciájára a várható változással szemben.

- A meder morfológiai sajátosságainak és az áramlási viszonyainak megváltoztatása kizárólag a természetvédelmi érdekekkel összhangban történhet meg.
- energiatermelést szolgáló létesítések, fejlesztések építése nem javasolt, mivel a Duna és árterén lévő szigetek és zátonyok, illetve a folyóvízi élettér, mint értékes élőhelyek megszűnéséhez vezet
- víz áramlásának, mozgásának megváltozását előidéző műtárgyak elhelyezése a nem javasolt (sarkantyúk)
- a főágban a kotrások korlátozása
- mederfenntartó létesítménye természetközeli megoldásainak alkalmazása
- A hajóútfejlesztési kérdések hatásait együttesen is vizsgálni kell, hiszen a gyakorlatban várható, hogy az élőhelyek átalakulása és a fajok fennmaradása szempontjából együttesen is érvényesül a Duna folyam egészén.
- az evezős turizmus szabályozása, természetvédelmi szempontból kiemelt helyeken (pl. ismert fészkelőhelyen, ívóhelyen) a sátrazás és parthasználat időszakos korlátozása javasolt.
- hajóforgalom kapacitásának (méret, sebesség) maximumának meghatározása, mivel a hullámozás károsítja a part menti élőhelyeket, illetve a vízi élő szervezeteket.
- a hajózási útvonalak kijelölése során ne sérüljenek a természeti értékek, illetve a hajózás hosszútávú szabályozása a meglévő természeti értékek figyelembevételével történjék s. a hajózási útvonalak kijelölése során a Natura 2000 célkitűzések és rendeltetéseket vegyék figyelembe, egyeztessenek a természetvédelmi kezelővel, hatóságokkal

1.sz. függelék: Pest Megye Natura 2000 területtel érintett települései

KÜLÖNLEGES MADÁRVÉDELMI NATURA 2000 TERÜLETEK		
DINP		érintett település
Abonyi kaszálóerdő	HUDI10001	Abony
Börzsöny és Visegrádi hegység	HUDI10002	Bernecebaráti
		Dunabogdány
		Ipolydamásd
		Ipolytölgyes
		Kemence
		Kismaros
		Kóspallag
		Leányfalu
		Letskés
		Márianosztra
		Nagybörzsöny
		Nagymaros
		Perőcsény
		Pilisszentlászló
		Szentendre
		Szob
		Szokolya
		Tahitótfalu
		Vámosmikola
		Visegrád
		Zebegény
Jászkarajenői puszták	HUDI10004	Jászkarajenő
		Kocsér
		Kőröstetétlen
		Törtel
KNP		
Felső-Kiskunsági szikes puszták és turjánvidék	HUKN10001	Apaj
		Bugyi
		Dömsöd
		Kiskunlacháza
KIEMELT JELENTŐSÉGŰ TERMÉSZETMEGŐRZÉSI NATURA 2000 TERÜLETEK		
DINP		érintett település
Alsó-Tápió és patakvölgyek	HUDI20050	Bénye
		Gomba
		Káva
		Tápióság
		Tápiószecső
		Úri

Börzsöny	HUDI20008	Bernecebaráti
		Ipolydamásd
		Ipolytölgyes
		Kemence
		Kismaros
		Kóspallag
		Letskés
		Márianosztra
		Nagybörzsöny
		Nagymaros
		Perőcsény
		Szob
		Szokolya
		Vámosmikola
		Zebegény
Budai-hegység	HUDI20009	Budajenő
		Budakeszi
		Budaörs
		Nagykovácsi
		Páty
		Perbál
		Piliscsaba
		Pilisszentiván
		Solymár
		Telki
		Tinnye
Budaörsi kopárok	HUDI20010	Budaörs
		Budakeszi
Csévharaszi homokvidék	HUDI20012	Csévharaszt
Debegió-hegy	HUDI20014	Sződ
		Szödliget
Duna és ártere	HUDI20034	Budakalász
		Csörög
		Dunabogdány
		Érd
		Göd
		Halásztelek
		Kismaros
		Kisoroszi
		Leányfalu
		Lórév
		Makád
		Nagymaros

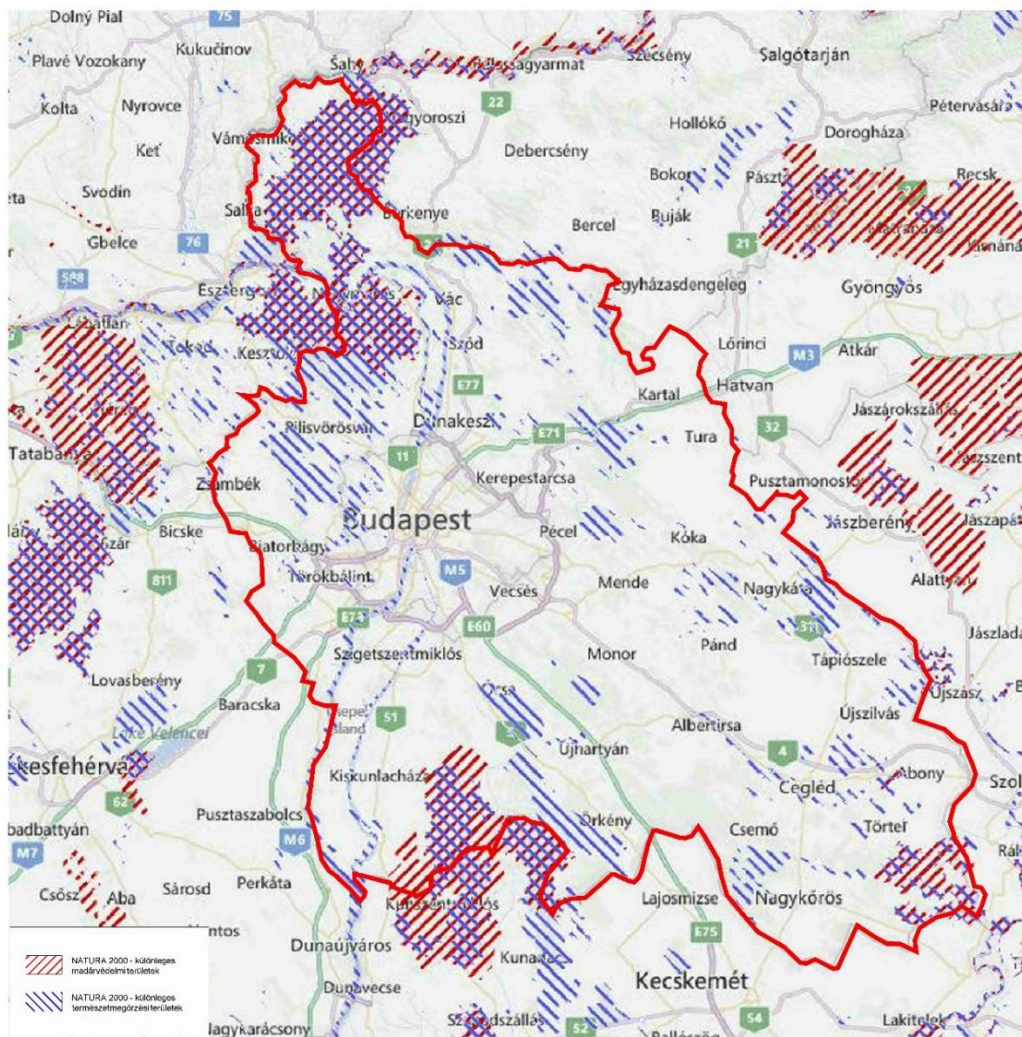
		Pócsmegyer
		Ráckeve
		Százhalombatta
		Szentendre
		Szigetcsép
		Szigetmonostor
		Szigetújfalu
		Szob
		Sződ
		Sződliget
		Tahitótfalu
		Tököl
		Vác
		Verőce
		Visegrad
		Zebegény
Érd-Százhalombattai táblarög	HUDI20052	Érd
		Százhalombatta
Érd-tétényi plató	HUDI20017	Biatorbágy
		Diósd
		Érd
		Sóskút
		Törökbálint
Felső-Tápió	HUDI20019	Nagykátá
		Szentmártonkátá
		Tápióbicske
		Tápióság
		Tápiószecső
		Tápiószentmárton
Gerje mente	HUDI20021	Albertirsa
		Cegléd
		Ceglédbercel
		Csemő
		Nyársapát
		Pilis
		Törtel
Gógány- és Kőrös-ér mente	HUDI20022	Nagykőrös
Gödöllői-dombság peremhegyei	HUDI20040	Csomád
		Fót
		Göd
Gödöllői-dombság	HUDI20023	Bag
		Dány
		Domony

		Erdőkertes
		Galgahévíz
		Gödöllő
		Isaszeg
		Kerepes
		Kistarcsa
		Órbottyán
		Pécel
		Sülysáp
		Vácegres
		Váckisújfalu
		Vácszentlászló
		Valkó
Hajta mente	HUDI20025	Dány
		Farmos
		Kóka
		Nagykáta
		Szentlőrincváta
		Szentmártonkáta
		Tápiószele
		Tápiószentmárton
		Tóalmás
Ipoly-völgy	HUDI20026	Ipolydamásd
		Ipolytölgyes
		Kemence
		Letskés
		Nagybörzsöny
		Perőcsény
		Szob
		Tésa
		Vámosmikola
Nagykőrösi pusztai tölgyesek	HUDI20035	Csemő
		Nagykőrös
Nyakas-tető szarmata vonulat	HUDI20037	Tök
		Zsámbék
Nyugat-Cserhát és Naszály	HUDI20038	Acsa
		Csörög
		Csővár
		Galgamácsa
		Kisnémedi
		Kosd
		Penc
		Püspökhatvan

		Püspökszilágy
		Rád
		Vác
		Vácduka
Pilis és Visegrádi-hegység	HUDI20039	Budakalász
		Csobánka
		Dunabogdány
		Leányfalu
		Pilisborosjenő
		Piliscsaba
		Pilisjászfalu
		Pilisszántó
		Pilisszentlászló
		Pilisvörösvár
		Pomáz
		Szentendre
		Tahitófalu
		Tinnye
		Üröm
		Visegrád
Ráckevei Duna-ág	HUDI20042	Áporka
		Dömsöd
		Dunaharaszti
		Dunavarsány
		Kiskunlacháza
		Majosháza
		Makád
		Ráckeve
		Szigetbecse
		Szigetcsép
		Szigethalom
		Szigetszentmárton
		Tököl
Rekettyés	HUDI20043	Farmos
		Tápiógyörgye
		Tápiószele
Székek	HUDI20046	Abony
		Cegléd
		Törtel
Szigeti homokok	HUDI20047	Pócsmegyer
		Szigetmonostor
		Tahitófalu

Tápiógyörgye-Újszilvási szikések	HUDI20024	Tápiógyörgye
		Újszilvás
Turjánvidék	HUDI20051	Alsónémedi
		Dabas
		Inárcs
		Kakucs
		Ócsa
		Örkény
		Táborfalva
		Tatárszentgyörgy
		Újhartyán
Veresegyházi-medence	HUDI20055	Mogyoród
		Szada
KNP		
Felső-kiskunsági szikes puszta	HUKN20001	Apaj
		Bugyi
		Kiskunlacháza
KIEMELT JELENTŐSÉGŰ TERMÉSZETMEGŐRZÉSI NATURA 2000 TERÜLETNEK JELÖLT TERÜLETEK		
DINP		érintett település
Csévharaszi homokvidék bővítése	HUDI20012	Csévharaszt
		Ócsa
Jászkarajenői puszták	HUDI21056	Jászkarajenő
		Kocsér
		Kőröstimetlen
		Törtel
Turjánvidék bővítése	HUDI20051	Örkény
		Táborfalva

2.sz. függelék: Pest Megye Natura 2000 területei (forrás: natura2000.eea.europa.eu)

II. Melléklet: Egyeztetés során beérkezett észrevételek és azokra adott válaszok

Az alábbi táblázatban kizárólag azok az észrevételek szerepelnek, amelyek a Pest Megyei Területfejlesztési Koncepció alapján készült „Területi Hatásvizsgálat és Környezeti Értékelés” című dokumentumhoz érkeztek be. Ezekon túlmenően számos vélemény érkezett a Területfejlesztési Koncepció egyes részeihez, azok azonban nem képezik tárgyát az alábbi összeállításnak.

Észrevétel	Tervezői válasz
Pánd Községi Önkormányzat	
Javaslatot nem tesz, kifogást nem emel.	Választ nem igényel.
Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság	
A környezeti vizsgálat jogszabályban meghatározott tematikáját javasoljuk kiegészíteni a vízbázisokra és a vízfolyások medrére és partmenti sávjára vonatkozóan.	Az észrevételnek megfelelően bővítettük a dokumentum 6.5. fejezet tartalmát.
Nemzeti Népegészségügyi Központ	
Kémiai biztonsági szempontokat figyelembe véve a Pest megye területfejlesztési programjában és a kapcsolódó környezeti vizsgálati jelentésben foglaltakkal egyetért, észrevételt nem tesz.	Választ nem igényel.
Pest Megyei Kormányhivatal	
A Stratégiai Környezeti Vizsgálat dokumentációja talajvédelmi szempontból elfogadható.	Választ nem igényel.
Nagykátai Város Önkormányzata	
A Pest Megyei Területfejlesztési Koncepció készítésével, módosításával kapcsolatosan kidolgozott Stratégiai Környezeti Vizsgálat tartalmával összefüggésben kifogást nem emel.	Választ nem igényel.
Budapest Főváros Kormányhivatala Népegészségügyi Főosztály	
A dokumentáció áttanulmányozása során BFKH megállapította, hogy a környezeti vizsgálat kevés figyelmet fordított a megyében található ásványvizes és gyógyvizes kutakra, holott ezek száma az ország többi megyéjéhez képest jelentős mértékű.	Az észrevételnek megfelelően bővítettük a dokumentum 6.5. fejezet tartalmát.

Észrevétel	Tervezői válasz
Felsőpakony Nagyközség	
Javaslatot nem tesz, kifogást nem emel.	Választ nem igényel.
Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság	
Javaslatot nem tesz, kifogást nem emel.	Választ nem igényel.
Nagykőrösi Polgármesteri Hivatal	
Javaslatot nem tesz, kifogást nem emel.	Választ nem igényel.
Szigetcsép Községi Önkormányzat	
Javaslatot nem tesz, kifogást nem emel.	Választ nem igényel.
Budaörs Város Polgármestere	
A dokumentációban egy Városunk számára nagyon kedvezőtlen és kényes változás átvezetésére szeretnénk felhívni a figyelmüket: 2013-tól a kistérségek mellett államigazgatási (közigazgatási) területi egységként járásokat is kialakítottak. A kistérségek közigazgatási szerepe ezzel megszűnt, majd 2014. február 25-én maguk a kistérségek is. Budaörs Város 2013. jan. 01-től a Budakeszi járáshoz tartozik, annak ellenére, hogy Budaörs az ország legnépesebb nem járásszékhely városa, és népessége mintegy kétszerese Budakesziének.	Az észrevételnek megfelelően javítottuk a dokumentumot.
Újlengyeli Közös Önkormányzat	
Javaslatot nem tesz, kifogást nem emel.	Választ nem igényel.
Csomád Község Önkormányzata	
Javaslatot nem tesz, kifogást nem emel.	Választ nem igényel.
Pilisborosjenő Önkormányzata	
Javaslatot nem tesz, kifogást nem emel.	Választ nem igényel.
Tápiószőlős Község Jegyzője	
Javaslatot nem tesz, kifogást nem emel.	Választ nem igényel.

Észrevétel	Tervezői válasz
Pócsmegyer Község Önkormányzat	
Javaslatot nem tesz, kifogást nem emel.	Választ nem igényel.
Tököl Város Önkormányzata	
Javaslatot nem tesz, kifogást nem emel.	Választ nem igényel.
Szigetcsép Községi Önkormányzat	
Javaslatot nem tesz, kifogást nem emel.	Választ nem igényel.
Csomád Község Önkormányzata	
Javaslatot nem tesz, kifogást nem emel.	Választ nem igényel.
Szódliget Nagyközség Önkormányzata	
Javaslatot nem tesz, kifogást nem emel.	Választ nem igényel.
Miniszterelnökség Építészeti, Építésügyi és Örökségvédelmi Helyettes Államtitkár	
<p>41. oldal: „A megye területén két világörökség várományos területként vizsgálandó terület van” szövegrész az alábbiak szerint <u>javítandó</u>: „A megye területe három világörökségi várományos területtel érintett”. Továbbá a felsorolásban a római LIMES „<i>Ripa Pannonica Hungary</i>” várományos terület elnevezés <u>javítandó</u> „<i>A római birodalom határai - A dunai limes magyarországi szakasza</i>” világörökségi várományos helyszínre. A „<i>Dunakanyar kultúrtáj</i>” világörökségi várományos helyszín elnevezése javítandó „<i>Esztergom és Visegrád középkori magyar királyi központok, valamint az egykori Pilisi királyi erdő területe</i>” világörökségi várományos helyszínre, a felsorolást továbbá szükséges <u>kiegészíteni</u> a „<i>Magyarországi tájházak hálózata</i>” világörökségi várományos helyszínnel.</p> <p>„A római limes az UNESCO által kijelölt egységes világörökségi területet fog alkotni, amely 8 országot érint.” <u>Javítandó</u>: A Dunai Limes az UNESCO Világörökségi Bizottság és az ICOMOS nyolc országra kiterjedő nemzetközi sorozat-helyszín víziója.</p> <p>A világörökségi várományos területtel érintett települések felsorolása <u>javítandó</u> az alábbiak szerint: nem érintett település Vác, viszont a felsoroltakon kívül még érintett település Érd,</p>	<p>Az észrevételnek megfelelően javítottuk a dokumentum 6.8. fejezetét.</p>

Észrevétel	Tervezői válasz
Csobánka, Pilisszántó, Pilisszentkereszt, Pilisszentlászló, Pomáz, Dány, Dunaharaszti, Galgamácsa, Gyömrő, Iklad, Zsámbék, Zsámbok.	
Innovációs és Technológiai Minisztérium	
A dokumentum 37. oldalán az alábbi megjegyzés szerepel: „Az ivóvíz szennyezettség problémája négy járást érint a megyében (Ráckevei, Ceglédi, Dabasi Gyáli és Nagykátai járás)”, ezzel szemben a Pest Megyei Területfejlesztési Konceptió – Helyzetfeltárás felülvizsgálat I. kötet című dokumentum 225. oldalán ez olvasható: „Az ivóvíz szennyezettség problémája öt járást érint a megyében. (Ráckevei, Ceglédi, Dabasi Gyáli és Nagykátai járás).” Javasoljuk a dokumentumok tartalmának összehangolását.	Az észrevételnek megfelelően pontosítottuk a dokumentum 6.5. fejezetét.
<p>Felhívjuk figyelmüket arra, hogy Pest megyében jelenleg 2 db KEHOP forrásból megvalósuló ivóvízminőség-javítási projekt van folyamatban, amelyek mindösszesen 11 db olyan települést érintenek, ahol még nem megoldott a lakosság egészséges ivóvízzel való ellátása, és ahol az ivóvíz minősége a Nemzeti Népegészségügyi Központ szakvéleménye alapján nem felel meg az EU irányelv vízminőségi derogációs paramétereinek, illetve a hatályos 201/2001. (X. 25.) Korm. rendeletben rögzített határértékeknek, valamint parametrikus értékeknek, kiemelten az arzén, bór, fluor, nitrit paraméter, továbbá az ammónium-ion paraméter parametrikus értékének tekintetében.</p> <p>Mindezek figyelembevételével javasoljuk a dokumentumok lehetőség szerinti kiegészítését a fenti információkkal összhangban.</p>	Az észrevételnek megfelelően kibővítettük a dokumentum 6.5. fejezetét.
<p>– 9. oldal: „A megújuló energiák részarányának növelésével a bruttó végsőenergia-felhasználáson belül a 20 %-ot kívánja elérni a megye, kiemelt hangsúlyt fektetve a napenergia, a termál energia hasznosítására a megye déli és keleti térségeiben”</p> <p>A Nemzeti Energiastratégia és a Nemzeti Energia- és Klímaterv 2030-ra vonatkozóan azt a célkitűzést határozta meg, hogy megújuló energia felhasználásunk aránya a bruttó végsőenergia-felhasználáson belül minimum 21%-ra nő. Javasoljuk a pirossal jelölt javítás elfogadását, valamint hogy Pest megye is törekedjen a Kormány által meghatározott célkitűzés teljesítésére.</p>	Az észrevételnek megfelelően a dokumentum 2.1. fejezetét módosítottuk, összhangba hoztuk a Területfejlesztési Konceptióval, amely nem tartalmaz számszerű célértéket a megújulóenergia-hasznosításra vonatkozóan.
<p>– 56. oldal: „A feltételeken megújuló energiahordozók (mezőgazdasági melléktermékek energetikai hasznosítása, energetikai ültetvények, biogáz hasznosítás) elterjednek,</p>	Az észrevétel alapján pontosítottuk a dokumentum hivatkozott bekezdését.

Észrevétel	Tervezői válasz
<p>meglévők kapacitását bővítik, növekedik a közvetlen és közvetett lakossági és intézményi felhasználók száma.” A pirossal jelölt javítás elfogadását javasoljuk.</p>	
<p>A dokumentum 6.3 fejezet A földtani és ásványvagyonra fejezet vonatkozásában (35. oldal): alábbi mondatának újrafogalmazását kérjük: Pest megye ásványkincsekben szegény. Nemfémes nyersanyagokban és geotermikus energiában kifejezetten gazdag, és ahogy a helyzetfeltáró dokumentumban is szerepel "Nagybörzsönyben nemes és színesfémérc található. A szénhidrogén kutatás az egész megyét lefedi, kivéve az Acsa-Püspökszilágy vonaltól északnyugat felé elkeskenyedő nyúlványt."</p>	<p>Az észrevétel alapján javítottuk, kiegészítettük a dokumentum 6.3. fejezetét.</p>
<p>„A klimatikus változásokat figyelembe vevő, ökológiai viszonyoknak megfelelő, azok negatív hatásait tompítani, esetlegesen pozitívan kiaknázni képes termelési módszerek, termelési technológiák, új növényfajták meghonosítása. Az öntözéses gazdálkodásra való áttérés támogatása (62. oldal).”</p> <ul style="list-style-type: none"> – Az öntözéses gazdálkodásra való áttérést megelőzve javasoljuk megvizsgálni elsősorban az alábbi beavatkozási lehetőségeket, melyek a klímaváltozás hatásait is hatékonyabban mérséklék. – Természetes vízmegtartó megoldások a mezőgazdaságban: gyepgazdálkodás, védelmi sávok és sövények, vetésforgó, sávos termesztés (magassági szintek), köztes termesztés, művelés nélküli mezőgazdaság, csökkentett műveléses mezőgazdaság zöld növénytakaró, korai vetés, hagyományos teraszos művelés, csökkentett gépnymás, csökkentett állománysűrűség, mulcsolás. 	<p>Az észrevétel a Területfejlesztési Konceptió tartalmára vonatkozik, hiszen a területi hatásvizsgálati és környezeti vizsgálati jelentés hivatkozott része a Területfejlesztési Konceptiót idézi. Mindamellet teljes mértékben egyetértünk a javaslat tartalmával, támogatjuk annak megjelenését a Területfejlesztési Konceptió mezőgazdaságra vonatkozó javaslattevő részében.</p>
Aktív- és Ökoturisztikai fejlesztési központ	
<p>A hatásvizsgálat 29. oldalán (4. bekezdés) javasoljuk a szelíd turizmus mellett az aktív turizmust is nevesíteni, hiszen a környezettudatosságra is nevelő aktív- és ökoturizmus a káros környezeti hatások ellen hat, és minimális káros környezeti hatással bír. Szövegszerű javaslatunk: „Védett természeti környezetben csak szelíd turizmus és aktív- és ökoturizmus folytatható.”</p>	<p>Az észrevételnek megfelelően kiegészítettük a hivatkozott bekezdést.</p>
<p>A Hatásvizsgálat 40. oldallap alján a következő kiegészítést javasoljuk „A természeti értékekben gazdag területeken a turizmus, különösen az aktív- és ökoturizmus az adott térség táji eltartó-képességhez igazodva, a természeti értékek megőrzésével fejlődik.”</p>	<p>Az észrevételnek megfelelően kiegészítettük a hivatkozott bekezdést.</p>

Észrevétel	Tervezői válasz
<p>A szabadidő eltöltésére, a rekreációra vonatkozó 7.3 pont (Hatásvizsgálat, 7.3. pont 3. bekezdésében) javasoljuk az aktív turizmus konkrét megjelenítését: „A rekreáció területi feltételeit szolgálhatják az aktív- és ökoturisztikai vonzerők fejlesztései (...)”. A fejezet egészét javasoljuk kiegészíteni azzal a gondolattal, hogy az egészségben eltöltött évek számát nagyban növeli az aktív turizmus, amely önmagában szemléletformálásra is kiválóan alkalmas.</p>	<p>Az észrevételnek megfelelően kiegészítettük a hivatkozott bekezdést.</p>
Tahitótfalu Közös Önkormányzati Hivatala	
<p>Javaslatot nem tesz, kifogást nem emel.</p>	<p>Választ nem igényel.</p>
Százhalombatta Város Önkormányzata	
<p>Javaslatot nem tesz, kifogást nem emel.</p>	<p>Választ nem igényel.</p>
Budapest Főváros Kormányhivatala, Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály	
<p>Megállapítottam, hogy a régészeti vonatkozású adatokat a 2013-as anyaghoz képest nem aktualizálták. A KÖH (Kulturális Örökségvédelmi Hivatal), mint hivatkozott intézmény 2012. szeptember 20/21-i fordulónappal megszűnt, több a nyilvántartott lelőhelyek száma, valamint azóta kiadták a Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékéről szóló 27/2015. (VI. 2.) MvM rendeletet, amely pontosan meghatározza az érintett településeket, helyszíneket.</p>	<p>Az észrevételnek megfelelően a dokumentum 6.8 fejezete felülvizsgálatra került.</p>
<p>A műemléki értékekre vonatkozóan nem tartalmaz sem adatot, sem hivatkozást az anyag, kérem, szíveskedjenek pótolni.</p>	<p>Az észrevételnek megfelelően a dokumentum 6.8 fejezete kibővítésre került.</p>
<p>Kérem, hogy stratégiai erőforrásként említsék meg a kulturális örökséget, ezen belül külön nevesítve a műemlékeket és a régészeti örökséget és kérem, hogy tartalmában az alábbi irányelvekkel egészítsék ki az értékelést:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Régészeti, műemléki értékeink nem megújuló forrásai kulturális örökségünknek, fenntartható használatuk kulcsfontosságú a jelen és jövő nemzedékei számára. b. A régészeti lelőhelyeket lehetőség szerint a földmunkával járó beruházásokkal, erdőtelepítéssel el kell kerülni. c. A kulturális örökség (műemlékek, régészeti lelőhelyek) gazdasági és társadalmi haszna, melynek során, többek között, erősíti a társadalmi összetartozást, a kulturális sokszínűséget, hozzájárulnak az életminőség emeléséhez, stb. egyaránt fontos. 	<p>Az észrevételnek megfelelően, de tömörített formában, kibővítettük a dokumentum 6.8 fejezetét.</p>

Észrevétel	Tervezői válasz
Pest Megyei Kormányhivatal Földhivatal Főosztály Földügyi Osztály	
<p>A véleményezésre bocsátott dokumentációkban megfogalmazottak összességében nem ellentétesek a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX törvényben (továbbiakban: TM) foglalt termőföldvédelmi követelményekkel, azonban tekintettel a tervek egész Pest megye területét felölelő mivoltára – nem vizsgálva az egyes települések adottságait külön-külön -- a termőföld mennyiségi és minőségi védelme szempontjából az alábbiakban részletezettekre kívánom felhívni a figyelmet.</p>	<p>A megfogalmazott észrevételek a Területfejlesztési Koncepcióra és nem annak területi hatáselemzésére, továbbá környezeti vizsgálatára vonatkoznak.</p>
Hermann Ottó Intézet Nonprofit Kft.	
<p>Zaj és rezgés elleni védelem: A környezeti konfliktusok feltárása és értékelése kiemelten foglalkozik a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtérrel. Támogatjuk, hogy Koncepció szintjén megjelenjen ez a kérdés, ugyanakkor a közúti és vasúti zajjal kapcsolatos konfliktusok feltárása, kezelése kevésbé hangsúlyosan szerepel a dokumentumban, annak ellenére, hogy a közúti zajjal nagyságrenddel többen érintettek, mint a repülési zajjal.</p>	<p>Álláspontunk szerint az aktualizált területi hatásvizsgálat és környezeti értékelés eredményeit összegző dokumentum 6.10. fejezete a közúti és vasúti zaj kiemelt szerepét azáltal is tükrözi, hogy a fejezet e témakörök tárgyalásával kezdődik, a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér zajterhelésének említését megelőzően.</p>
<ul style="list-style-type: none"> 31. oldal: (5.2. fejezet - Stratégiai cél: Tf2) „Stratégiai cél: Tf2 – A térség kohéziójának javítása érdekében a megye belső közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése, kiemelten kezelve a térségközpontok és vonzáskörzetük közlekedését és az elővárosi közlekedést” Észrevétel: Környezetre kevésbé károsító hatást kifejtő járművek használata mellett, ügyelni kell arra is, hogy a policentrikus struktúra ne generáljon indokolatlan közlekedési szükségletet. A takarékos területhasználat során a környezetvédelmi szempontokat is figyelembe kell venni. 	<p>Az észrevételnek megfelelően kibővítettük a dokumentum 5.2. fejezetét.</p>
<ul style="list-style-type: none"> 43. oldal: (6.10. fejezet - A környezeti zajra) „A napi ingázók mellett az ország úthálózatának sugaras szerkezete miatt jelentős a megyén keresztül haladó forgalom is. 	<p>Az észrevételnek megfelelően pontosítottuk a dokumentum 6.10. fejezetét.</p>

Észrevétel	Tervezői válasz
<p>Viszont az agglomeráció és a főbb útvonalak melletti területeken kívül a zajhatás minimális.” Javaslat: Szakmailag pontosabb megfogalmazás: „A napi ingázók mellett az ország úthálózatának sugaras szerkezete miatt jelentős a megyén keresztül haladó forgalom is. Viszont az agglomeráció és a főbb útvonalak melletti területeken kívül a zajhatás mérsékeltebb.”</p>	
<ul style="list-style-type: none"> 43. oldal: (6.10. fejezet - A környezeti zajra) „Tököli és kiskunlacházi repülőterek zajhatása szintén több települést érintenek, távolról olyan mértékű zajterheléssel és nem akkora kiterjedésű területeket, mint a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér.” Javaslat: Tököli és kiskunlacházi repülőterek zajhatása szintén több települést érint, bár távolról sem olyan mértékű zajterheléssel és nem akkora kiterjedésű területeket, mint a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér. 	<p>Az észrevételnek megfelelően pontosítottuk a dokumentum 6.10. fejezetét.</p>
<ul style="list-style-type: none"> 43. oldal: (6.10. fejezet - A környezeti zajra) „Az újonnan létesülő telephelyek pedig már csak akkor kapnak engedélyt, ha igazoltan határérték alatt maradnak az általuk keltett zajok” Észrevétel: Környezeti zajvédelmi szempontból nem szabad lebecsülni az üzemi zajterhelést. Sokkal érzékenyebbek vagyunk ugyanis rá, ezért a jogszabályban rögzített követelmények is 10 dB-lel szigorúbbak az üzemi zajokra vonatkozóan, ezért ezzel a zajforrás-csoporttal is foglalkozni kell. Az üzemi zajokon túl az aktív és szabadidős tevékenység, rekreációs tevékenység zajhatásait is számításba kell venni a fejlesztések során, amelyek tapasztalatunk szerint szintén jelentős konfliktushelyzetek forrásai a településeken. 	<p>Az észrevételnek megfelelően kibővítettük a dokumentum 5.2. fejezetét.</p>

Észrevétel	Tervezői válasz
Belügyminisztérium	
<p>(8. oldal) A partnerségbe bevonandó célcsoportok között javaslom megjeleníteni a nemzetiségi önkormányzatokat, beleértve a roma nemzetiségi önkormányzatokat is.</p>	<p>Bár az észrevétel a THV-ra vonatkozó vélemények között szerepel, annak tartalma, és oldalmegjelölése alapján az álláspontunk szerint minden bizonnyal a Területfejlesztési Koncepció Javaslattevő Fázisára vonatkozik.</p>
<p>(30. oldal) A logisztika, a feldolgozóipar és a szolgáltatások szektor fejlődésével kapcsolatban az aktív munkaerőpiaci szolgáltatások fejlesztése körében a fejlesztés konkrét iránya nem kerül kifejtésre, melynek kiegészítését javaslom.</p>	<p>Bár az észrevétel a THV-ra vonatkozó vélemények között szerepel, annak tartalma, és oldalmegjelölése alapján az álláspontunk szerint minden bizonnyal a Területfejlesztési Koncepció Javaslattevő Fázisára vonatkozik.</p>
<p>(45. oldal) 7.2. A foglalkoztatásra vonatkozó koncepció célja körében javaslom, hogy a megvalósítás módjára is térjen ki a koncepció, melynek során javasolt az eszközrendszer meghatározása, utalva a már működő előzményekre és azok eredményeire, tapasztalataira.</p>	<p>A THV hivatkozott fejezete a területfejlesztési Koncepcióban kijelölt célok, fejlesztési irányok foglalkoztatási hatásait vázolja. Tekintettel arra, hogy e fejezet nem a Területfejlesztési Koncepció része, nem áll módjában eszközrendszert meghatározni.</p>
<p>Gyengeségként a 20. oldalon, majd a 24. oldalon is szereplő „Szennyvíz tisztítása sok helyen nem a legmagasabb fokozatú” szövegrész törlését javaslom, tekintettel arra, hogy a befogadó figyelembe vétele mellett szükséges meghatározni a szennyvíztisztítás módját, ezért a kötelezően előírt biológiai (másodfokú) tisztítás mellett nem minden esetben indokolt és szükséges a harmadik fokozat kiépítése.</p>	<p>Az észrevételnek megfelelően a hivatkozott szövegrészt töröltük.</p>
<p>A csapadékvíz elvezetés kifejezés helyett a csapadékvíz-gazdálkodás kifejezést javaslom használni a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII törvény 4. § (1) b) pontja alapján az alábbi helyeken: 38. oldal, 6.5. A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége) fejezetben, a 137. oldal, 4.2. A vízgazdálkodás fejlesztésének célkitűzései fejezetben, a 227. oldalon a Vízkár-események, vízrendezés, árvíz-és belvízvédelem fejezetben.</p>	<p>A 38. oldalra vonatkozó észrevételnek megfelelően módosítottuk a THV szövegét. A többi az észrevétel – bár a THV-ra vonatkozó vélemények között szerepelnek – tartalmuk, és oldalmegjelölésük alapján a Területfejlesztési Koncepció Javaslattevő Fázisára vonatkoznak.</p>

Észrevétel	Tervezői válasz
Agrárminisztérium	
<p>A Tervezet az 5. oldalán bevezet néhány rövidítést, melyek közül a környezeti értékelésre a az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet rövidítésére pedig a „KE rendelet” használatát alkalmazza. Megjegyzem, hogy a szakzsargon e vizsgálatra a „stratégiai környezeti vizsgálat” rövidítését, azaz az SKV megjelölést használja. Kérem ennek megfelelően, a szakmailag megszokott rövidítés alkalmazását a Tervezetben. Megjegyzem továbbá, hogy az 1.5 fejezet táblázatában már „SKV-készítők” szerepelnek, így a KE rövidítés használatával az nem is értelmezhető.</p>	<p>A szöveget az észrevételnek megfelelően módosítottuk.</p>
<p>A Tervezet 6. oldalán az „1.2 A területi hatásvizsgálathoz és a Környezeti értékeléshez felhasználandó információk leírása” című pontban foglaltak szerint „A területi hatástanulmány és környezeti értékelés során a Megbízó által rendelkezésre fejlesztési koncepciók, programok, háttér tanulmányok, nyilvános tanulmányok, szakpolitikai dokumentumok, fejlesztési stratégiák, valamint a kidolgozók saját becslése alapján készült.” Meglátásom szerint a bekezdés szövege nyelvtanilag hibás, így kérem annak javítását.</p>	<p>A szöveget az észrevételnek megfelelően módosítottuk.</p>
<p>A fejezet a továbbiakban felsorolja a felhasznált dokumentumokat.</p> <p>A felsorolást kérem kiegészíteni a 2015-2020 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról szóló 27/2015. (VI.17) OGY határozattal elfogadott 4. Nemzeti Környezetvédelmi Programmal is. Kérem, hogy jelen levelem II/B. 8. pontjában foglaltakat szíveskedjenek ezen pontnál is figyelembe venni.</p> <p>A nevezett fejezetből hiányolom továbbá a megyei környezetvédelmi program szerepeltetését, mivel a környezeti vizsgálatához az abban foglaltak is mérvadóak. Felhívom a figyelmet, hogy a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény kötelező környezeti tervként (átfogó, területi környezeti terv) szabályozza a megyei környezetvédelmi programot a 48/B. és a 48/D. §-aiban foglaltak szerint.</p>	<p>Az észrevételnek megfelelően a két hivatkozott tervdokumentummal kiegészítettük a figyelembe vett dokumentumok listáját.</p>
<p>A Tervezet 6. oldalán az „ 1.4 A környezeti értékelés véleményezése és egyeztetése” című pontban tervezi egy olyan táblázat szerepeltetését, amely a beérkezett véleményeket és az arra adott válaszokat jelenítené meg. Ezt a megoldást, mely a főanyagban jelenítené meg a részletes beérkezett észrevételeket, nem javaslom. Célszerűbb azt például függelékben kezelni. Nem érthető viszont, hogy miért csak a környezeti értékelésre várnak észrevételeket</p>	<p>Az észrevételnek megfelelően a hivatkozott táblázatot a mellékletben fogjuk szerepeltetni (az észrevételek nagy száma miatt időközben magunk is ezt a megoldást választottuk). Az</p>

Észrevétel	Tervezői válasz
<p>és a területi hatásvizsgálatra nem. A területi hatásvizsgálat sajnálatos módon nem jelenik meg sem a fejezet címében, sem a szövegében.</p>	<p>észrevételek nem csak az SKV-ra, hanem a THV teljes egészére vonatkoznak.</p>
<p>A Tervezet 11. oldalán a „2.2 A területfejlesztési koncepció és program összevetése más, megegyező szintű releváns tervekkel, koncepciókkal” című pont táblázatát kérem kiegészíteni a 2015-2020 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról szóló 27/2015. (VI. 17.) OGY határozattal elfogadott 4. Nemzeti Környezetvédelmi Programmal.</p>	<p>A IV. Nemzeti Környezetvédelmi Program azért nem képezi részét a hivatkozott listának, mert annak időtávja 2020-ban lezárult, a Területfejlesztési Koncepcióé ugyanakkor 2021-ben kezdődik. Természetesen ettől függetlenül figyelembe vettük az abban foglaltakat, ugyanakkor álláspontunk szerint csak azonos időszakra vonatkozó dokumentumokat szerepeltethetünk a felsorolásban (ugyanaz vonatkozik a Pest Megyei Környezetvédelmi Programra is).</p>
<p>A Tervezet 21. oldalán javaslom az „5. Várható társadalmi és gazdasági hatások azonosítása” fejezet címét módosítani a következők szerint. „ 5. Várható környezeti, társadalmi és gazdasági hatások azonosítása” Továbbá megjegyzem, hogy a nevezett fejezet „A javaslat meg nem valósulásának GAZDASÁGI hatásai” pontjában foglalt szövegek nagy része inkább környezeti jellegű, így azoknak átcsoportosítása indokolt „A javaslat meg nem valósulásának KÖRNYEZETI hatásai” pont alá (is).</p>	<p>Az észrevételnek megfelelően a fejezet címét módosítottuk, illetve a gazdasági hatásoknál szereplő állítások egy részét áthelyeztük a környezeti hatások közé (ezzel összefüggésben jelezzük, hogy mivel a megfogalmazottak egy része a mezőgazdaság és erdőgazdálkodás gazdasági ágak termelékenységét befolyásoló környezeti feltételek alakulására vonatkozik, azok szerepeltetése, álláspontunk szerint, mind a gazdasági, mind a környezeti hatások között helyénvaló és alátámasztható).</p>
<p>A Tervezet 21. oldalán az „ 5. Várható társadalmi és gazdasági hatások azonosítása” című fejezete — mely cím módosítását jelen levelem előző, II/C. 5. pontjában javaslom — egy-egy környezeti konfliktust mutat be, a koncepció által arra tett javaslattal együtt. A konfliktusok ilyen irányú tárgyalása miszerint azokat a koncepció veti fel — nem teszi lehetővé, hogy az értékelők, saját szakmai meglátásukból eredő konfliktusokat is megjelenítsenek, melyeket a koncepciókészítők esetleg nem vettek eredetileg figyelembe.</p>	<p>A fejezet az észrevételeknek megfelelően mind szakmai, mind nyelvtani szempontból javításra került.</p>

Észrevétel	Tervezői válasz
<p>Fentiek mellett a fejezetben leírtak sok esetben — akár szakmai szempontból is — pontatlanságokat tartalmaznak. Például „A városok szétterülése csökkenti a környezet fenntarthatóságát.”; „Viszont a szennyvizek összegyűjtése, és elvezetése a területről, egyes esetekben, a terület vízhiányának növekedéséhez vezet”.</p> <p>A szennyvízelvezetés fejlesztésének elmaradása esetén várható társadalmi hatásokról található, miszerint „A környezetet érő elsődleges káros hatás, az ivóvízkészlet esetleges minőségromlása kihat az élővilág, s benne az ember életfeltételeire. Az ivóvízkészlet minőségromlásával arányosan a helyi lakosság egészségi állapota is romlik, a területen állandó lakhellyel a jövő nemzedékének létfeltételei megkérdőjeleződnek. Az alacsony lakosságszámú, jelenleg csatornázatlan települések jelentős részén ilyen hatással nem kell számolni.”</p> <p>A fentiek alapján a Tervezet szövegének szakmai, nyelvtani pontosítását, illetve javítását javasolom.</p>	
<p>A Tervezet 24. oldalán az „A javaslat meg nem valósulásának KÖRNYEZETI hatásai” című ponttal kapcsolatban jelzem, hogy a szennyvízelvezetés környezeti hatásainál leírtak csak az „alacsonyabb lakosságszám (<2000 LE) ” alatti településeket érintik. Javasolom kiegészíteni a szöveget a kétezer lakosságszám feletti (>2000LE) szennyvízelvezetési agglomerációhoz tartozó településekkel.</p>	<p>Az észrevételnek megfelelően a fejezetet kiegészítettük a 2000 LE feletti agglomerációkra vonatkozó megállapításokkal.</p>
<p>A Tervezet 42. oldalán a „6.9 Az élővilágra (ökológiai hálózatra, védett természeti területekre, biodiverzitásra) ” című pontban foglaltakkal kapcsolatban a következő észrevételt teszem.</p> <p>A pont tartalmazza a koncepció javaslatának elemzését az élővilág szempontjából. Az abban vázolt, a megvalósulásokkal számoló kedvező kép azonban csak annak köszönhető, hogy csak olyan célkitűzéseket, javaslatokat vesz figyelembe, melyek pozitívan értékelhető élőhely-fejlesztési, biodiverzitás-növelési elemeket is tartalmaznak. Valójában a javaslatok között szereplő ökológiai térszerkezet-fejlesztés — Javaslattevő fázis, 12.4.6. A még biológiailag aktív felületek és a védett területek hálózatosságának erősítése, a megye ökológiai térszerkezetének fejlesztése című fejezete kivételével — valamennyi egyéb célkitűzés, illetve javaslat megvalósulása természetvédelmi szempontból komoly kockázatokat is rejt, és kedvezőtlen hatásai csak körültekintő élővilágvédelmi intézkedésekkel kerülhető el, illetve minimalizálható elfogadható szinten.</p>	<p>Az észrevételnek megfelelően kibővítettük a 6.9 fejezet tartalmát.</p>

Észrevétel	Tervezői válasz
<p>A javaslatok megvalósulása esetén az ökoszisztéma-szolgáltatások helyzetét általánosan kedvezően ítéli meg a Tervezet 56. oldalán a „8.3 A természeti erőforrásokra” című pont, azonban ez nem alátámasztott, és valójában számos elem megvalósulása inkább a „meg nem valósulás” részben leírt kedvezőtlen folyamatokat és hatásokat vonja maga után.</p> <p>Álláspontom szerint az általánosan kedvező helyzet így nem rögzíthető. Az egyes fejlesztések által kiváltott hatásfolyamatok önmagukban is sokkal bonyolultabbak annál, mintsem, hogy részletes elemzés hiányában általános következtetéseket lehessen tenni. Éppen ezért nem tartom kategorikusan kijelenthetőnek a Tervezet 78. oldalán a „11. Összefoglalás” című fejezetben leírtakat, miszerint környezeti szempontból „Káros vagy negatív hatást elsősorban a fejlesztési célok megvalósulásának részleges vagy teljes elmaradása okozhatja.”</p>	<p>Az észrevételnek megfelelően kibővítettük a 8.3. és a 11. fejezetek tartalmát.</p>
<p>Álláspontom szerint a Tervezet 75. oldalán a „10.1 A koncepció érvényesülése során fellépő, környezetre és az emberi egészségre, valamint a társadalomra és a gazdaságra káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó javaslatok és egyéb intézkedések” című pontnak hangsúlyosabbnak, részleteiben is jobban kidolgozottak kellene lennie, hiszen a lényeg ebben fogalmazódik meg.</p>	<p>A 10.1. fejezet a Területi Hatásvizsgálat és Környezeti Értékelés által legfontosabbnak ítélt javaslatokra koncentrál.</p>
<p>Nagyon leegyszerűsítő a Tervezet 81. oldalán a „12.5 A Tery várható hatásai a Natura 2000 területekre, hatások általános bemutatása” című pontban az a megfogalmazás, miszerint a Pest Megye Területfejlesztési Koncepciója (PM TFK) célkitűzéseinek megvalósulása csak két esetben érinthet Natura 2000 területet:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. nyomvonalas jellegű műszaki infrastruktúra fejlesztés esetén; 2. turisztikai fejlesztések esetén. <p>A fentiek alapján a Tervezetnek ez a része nem teljes, nem fogadható el hatásbecslési szempontból, valamint- átfogó felülvizsgálatot igényel. Példaként az erdősültség növelése, az építő- és építőanyag-ipar fejlesztése, a logisztikai központok, ipari parkok fejlesztése vagy a Pest Megyei Duna Stratégia megvalósulása említhető többek között. Hiányosságai mellett, a fejezetben közölt hatásbecslés ugyanakkor fontos szempontokat, helyes ökológiai következtetéseket, hatáscsökkentő javaslatokat is tartalmaz.</p>	<p>Az észrevételnek megfelelően kibővítettük a 8.3. és a 12.5. fejezet tartalmát.</p>

Észrevétel	Tervezői válasz
<p>Felhívom a Tervezet készítőinek figyelmét arra, hogy a 79. oldaltól kezdődően a „ 12. Melléklet: Natura 2000 hatásbecslés" című pontban vázolt „Natura 2000 hatásbecslés" nem helyettesíti az egyes tervezett fejlesztések miatt szükséges hatósági eljárások keretében elvégzendő Natura 2000 hatásbecsléseket [az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X8.) Korm. rendeletben foglaltak]. A hatásbecslések előírását — helyesen — a Tervezet „10.1 A koncepció érvényesülése során fellépő, környezetre és az emberi egészségre, valamint a társadalomra és a gazdaságra káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó javaslatok és egyéb intézkedések" című fejezete is rögzíti. Felhívom továbbá a figyelmet arra, hogy a fővárostól délkeletre folyó kavicsbányászat nemcsak vízminőségi, illetve vízgazdálkodási szempontból súlyos probléma, hanem sok esetben komoly természetvédelmi aggályokat is felvet, főként ornitológiai és botanikai szempontból.</p>	<p>Álláspontunk szerint az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 14. melléklete szerinti tartalommal bíró Natura 2000 hatásbecslés a TFK szintjén nem készíthető, mivel annak összeállításához hiányoznak a tervezett beruházások pontos adatai, köztük az azok pontos helyszínére utalók is. Ugyanakkor kiemelten fontosnak tartjuk a Natura 2000 területek védelme érdekében, hogy valamennyi fejlesztés esetében, azok pontos jellemzőinek ismeretében készüljön el – a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően – a hivatkozott hatásbecslés. Ennek jelentőségét emeli ki, mind az objektumszerű, mind a vonalas létesítmények esetében a területi hatásvizsgálati és környezeti értékelési dokumentáció 10.1. fejezete.</p>
<p>A Tervezetben az oldalszámok nincsenek feltüntetve, kérem ezek pótlását.</p>	<p>Oldalszámok beillesztésre kerültek.</p>
<p>Központi Statisztikai Hivatal</p>	
<p>49. oldalon: A KSH 6.2.1 kezdetű STADAT tábláiban már elérhetőek a frissebb, 2020. évi adatok is.</p>	<p>Az adatokat frissítettük a legutolsó elérhető évre vonatkozó értékekkel.</p>